



**TURUN
YLIOPISTO**

Matemaattis-luonnontieteellinen
tiedekunta

Valaskeskustelun keskiössä: valaiden suojaus ja pyynti

Korpusavusteinen diskurssianalyysi Kansainvälisen valaanpyyntikomission kokouksista

Noora Nest

Maantiede
Pro gradu -tutkielma
Laajuus: 30 op

14.5.2025

Turku

Pro gradu -tutkielma

Pääaine: Maantiede

Tekijä: Noora Nest

Otsikko: Otsikko

Ohjaajat: Jukka Käyhkö, Otto Latva

Sivumäärä: 70 sivua

Päivämäärä: 14.5.2025

Ihmisen suhde valaisiin on ollut merkittävä kautta historian. Valaanpyynnin yleistyminen, kaupallistuminen ja teollistuminen keskiajalta aina 1900-luvulle saakka muovasivat tätä suhdetta voimakkaasti, ja 1900-luvun loppupuolella tapahtunut muutos ihmisen luontosuhteessa sai aikaan uudenlaisen suhtautumisen valaisiin. Tietoisuus valaiden vähenemisestä sekä suojelua puoltavien äänien voimistuminen ovat tehneet valaanpyynnistä kiistanalaisen ja globaalisti politisoituneen kysymyksen.

Nykyään keskustelu valaista, niiden suojelusta ja pyynnistä käy edelleen vilkkaana, ja ihmisen suhde valaisiin vaikuttaa vahvasti siihen, millaisia päätöksiä valaisiin liittyen tehdään. Valasdiskurssit jakautuvat karkeasti kahteen ryhmään: diskursseihin, jotka puoltavat valaiden suojelua ja vastustavat valaanpyyntiä, ja diskursseihin, jotka tukevat valaanpyyntiä. Keskeisin kansainvälinen areena valas keskustelulle on Kansainvälinen valaanpyyntikomissio IWC (*International Whaling Commission*), joka vastaa valaanpyynnin hallinnoinnista. Tässä tutkielmassa tarkastelen millaisia valaanpyyntiin valaiden suojeluun liittyviä diskursseja IWC:n kokouksissa esiintyi vuosina 2016–2022.

Tutkimusmenetelmänä käytin korpusavusteista tulkitsevaa diskurssianalyysiä. Korpusmenetelmät ja korpusanalyysi tuottivat IWC:n laajan kokousaineiston sellaiseen muotoon, josta yksityiskohtaisemman diskurssianalyysin tekeminen oli mahdollista. Korpusanalyysi toimi diskurssianalyysin pohjana, ja sen tarkoituksena on löytää IWC:n kokousaineistosta valasdiskurssien kannalta oleellisia esiintymiä diskursseihin liittyvien hakusanojen avulla. Hakusanoiksi tutkielmassani valikoituivat valaiden suojeluun, hyvinvointiin ja kaupalliseen, tieteelliseen ja alkuperäisväestöjen valaanpyyntiin liittyvät hakusanat: *protection, welfare, commercial whaling, scientific/permit whaling* ja *subsistence whaling*. Korpusanalyysin tuloksista määrittelin yhtenäisiä valasdiskursseihin liittyviä teemoja ja tulkitsevalla diskurssianalyysillä pureuduin näiden teemojen sisältä löytyviin diskursseihin.

Diskurssianalyysin perusteella keskeisimmät valaiden suojelun ja valaanpyynnin vastustuksen diskurssit liittyivät valaiden oikeuksiin ja hyvinvointiin, valaiden merkitykseen meriekosysteemien suojelussa ja ilmastomuutoksen torjunnassa, vallitseviin moraalikäsitelmiin sekä valaanpyynnille vaihtoehtoihin valaiden hyödynnyttämisessä. Valaanpyyntiä, etenkin kaupallista valaanpyyntiä, puoltavissa diskursseissa keskeisimmät teemat liittyivät valtioiden ja alkuperäisväestöjen oikeuksiin päättää omasta luonnonvarojenkäytöstään, kulttuuriseen itsemääräämisoikeuteen, nykyisenlaisen kaupallisen valaanpyynnin perustamiseen tieteeseen ja humaaneihin pyyntimenetelmiin sekä valaiden erityiskohtelun kritisointiin.

IWC:n vuosien 2016–2022 kokouksista esiin nousseet valaiden suojeluun ja valaanpyyntiin liittyvät diskurssit kuvastavat IWC:n päätöksenteon taustalla vaikuttavia arvoja ja näkökulmia. Aineistosta piirtyy selkeästi esiin valaanpyynnin oikeutuksen ja vastustuksen diskursiivinen kahtiajako, ja tulokset antavat osiittoa siitä, millaista kansainvälinen valaisiin liittyvä keskustelu tällä hetkellä on.

Avainsanat: valas, valaanpyynti, valaiden suojelu, IWC, Kansainvälinen valaanpyyntikomissio, diskurssianalyysi

Turun yliopiston laaturjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Tutkimuksen tausta ja teoreettinen viitekehys	8
2.1	Eläimet maantieteellisessä tutkimuksessa	8
2.1.1	Eläinmaantieteen kehitys	8
2.1.2	Eläinmaantieteen nykysuuntaukset	9
2.2	Valaanpyynnin historia lyhyesti	10
2.3	Merinisäkkäitä koskeva lainsäädäntö	12
2.4	Kansainvälinen valaanpyyntikomissio IWC	13
2.5	Valaanpyynti pyyntikiellon asetuksen jälkeen	17
2.5.1	Kaupallinen valaanpyynti	17
2.5.2	Alkuperäisväestöjen toimeentulollinen valaanpyynti	18
2.5.3	Tieteellinen valaanpyynti	19
2.6	Valaiden suojeleminen	20
2.6.1	Valaanpyynnin vastaiset kampanjat ja valaiden oikeudet	20
2.6.2	Valaiden oikeuksien ja hyvinvoinnin suojeleminen	21
2.6.3	Suojeleminen lähtökohdat ja suojeleminen nykyään	21
2.7	Maantieteellinen diskurssianalyysi	23
2.8	Diskursseja valaiden, valaanpyynnin ja valaiden suojeleminen ympärillä	23
2.8.1	Valadiskurssit historiassa	23
2.8.2	Valadiskurssit nykypäivänä	26
3	Aineisto ja menetelmät	30
3.1	Kansainvälisen valaanpyyntikomission kokousnauhoitukset	30
3.2	Korpusavusteinen tulkitseva diskurssianalyysi	30
3.2.1	Hakusanojen valinta korpusmenetelmiä hyödyntäen	31
3.2.2	Korpusanalyysi	33
3.2.3	Korpusanalyysin tulosten teemoittelu ja tulkitseva diskurssianalyysi	34
4	Tulokset	36
4.1	Valailla on oikeus hyvään elämään ja hyvään kuolemaan	36
4.2	Valaiden suojeleminen hyödyttää ihmistä ja ympäristöä	40
4.3	Vain alkuperäisväestöjen valaanpyynti on perustelua	45
4.4	Kestävä valaanpyynti on nykyaikaa, vastustus epätieteellistä	48

4.5	Valaanpyynnin vastustus on valas-ekseptionalismia ja kulttuurista imperialismia	51
5	Keskustelu	55
5.1	Väitteitä ja vastaväitteitä	55
5.2	IWC:n kokousaineiston valasdiskurssien suhteutuminen kirjallisuuteen	56
5.3	Näkökulmia valasdiskurssien tutkimukseen	59
6	Johtopäätökset	61
	Kiitokset	63
	Lähteet	64

1 Johdanto

Ihmisen suhde valaisiin on ollut erityinen läpi historian (Brito ym. 2019). Eri kulttuureissa ja eri historian aikakausina valaisiin on liitetty monenlaisia olemuksia ja uskomuksia, ja ihmisen valassuhde on kokenut suuria muutoksia. Valaat ovat ihmisten silmissä olleet hirviöitä, luonnonihmeitä, kulutushyödykkeitä ja viihdettä. Sittemmin myös valaiden luontainen itseisarvo on alettu tunnistaa ja valailla on ehdotettu olevan jopa oma poliittinen ääni (Stoett 2005; Babcock 2013). Keskiajalta 1900-luvulle ajoittunut valaanpyynnin yleistyminen, kaupallistuminen ja teollistuminen sekä 1900-luvun loppupuolella tapahtunut luontosuhteen muutos ovat vaikuttaneet merkittävästi ihmisen valassuhteen kehitykseen (Brito ym 2019). Teollinen valaanpyynti huvensi monien valaiden kantoja ajaen ne lähelle sukupuuttoa (Extinction and... 2025) Tähän havahtuminen sekä valaiden suojelua puoltavien äänien voimistuminen ovat tehneet valaanpyynnistä globaalin kiistakapulan (Klitting 2015; Brito ym. 2019). Monien valaiden kannat ovat tasapainottuneet, mutta suhtautuminen valaanpyyntiin ja valaiden suojeluun ei riipu enää yksinomaan kanta-arvioista (Kato 2015; Klitting 2015). Keskustelu valaista, niiden suojelusta ja pyynnistä käy edelleen kuumana ja ihmisen suhde valaisiin vaikuttaa siihen, millaisia päätöksiä valaisiin liittyen tehdään.

Merkittävin maailmanlaajuinen alusta valaanpyyntikeskustelulle on Kansainvälinen valaanpyyntikomissio IWC (*International Whaling Commission*), joka hallinnoi valaanpyyntiä. IWC:n syntyyn vuonna 1946, johtivat valaanpyynnin taloudelliset ja teolliset intressit (Klitting 2015; Hovden 2023). Komission perustivat silloiset valaanpyyntivaltiot edistääkseen valaanpyyntiteollisuutta ja yhtenäistääkseen valaanpyynnin hallinnointia. IWC:n tavoitteena oli asettaa valaanpyynnille kestävä rajoitteet, mutta valaskannat hupenivat liiallisen pyynnin seurauksena hallintayrityksistä huolimatta. Vuonna 1986 IWC asetti kaupalliselle valaanpyynnille väliaikaisen kiellon, jonka tarkoituksena oli elvyttää valaskannat sellaiselle tasolle, että niiden pyyntiä voitaisiin jatkaa. Pyyntikieltoa ei kuitenkaan ole koskaan poistettu, ja kiellon aikana monien IWC:n jäsenmaiden kanta valaanpyynnin suhteen on muuttunut. Komissioon mukaan tulleiden uusien jäsenmaiden myötä suurimmassa osassa IWC:n jäsenmaista valaanpyyntiä ei harjoiteta lainkaan (Kalland 2012). Monet jäsenmaat ovat tyytymättömiä IWC:n kehitykseen ja IWC:n on usein luonnehdittu keskittyvän enemmän valaiden suojeluun kuin sen alkuperäiseen tarkoitukseen, valaiden pyynnin hallinnoimiseen (Schiffman 2003; Kalland 2012; Kliting 2015; Hovden 2023).

Nykyiset valasdiskurssit ovat jakautuneet valaanpyyntiä vastustaviin ja valaiden suojelua puoltaviin diskursseihin sekä valaanpyyntiä kannattaviin diskursseihin (esim. Klitting 2015; Hovden 2023; Wold 2024). Kahtiajako niiden valtioiden, jotka haluavat jatkaa valaanpyyntiä ja niiden tahojen, jotka haluavat tehdä valaanpyynnille lopun, näkyy kenties kaikkein selvimmin

IWC:n sisällä. Komissiota on kuvailtu jakautuneeksi (Kalland 2012; Kantai 2018) ja etenkin monet valaita pyytävät valtiot ovat kritisoineet IWC:n päätöksentekoprosesseja (Goodman 2011). IWC:n tulevaisuuden valaanpyyntiä hallinnoivana organisaationa on myös nähty olevan vaakalaudalla, sillä komission jäsenmaiden rivit rakoilevat, ja tyytymättömyys IWC:n päätöksentekoon on kasvanut (Holm 2019). Esimerkiksi Japani erosi IWC:stä vuonna 2018 pitkien kiistojen seurauksena ja jatkoi kaupallisen valaanpyynnin perinteitään vuonna 2019 päättäen pyyntikiintiöistään itsenäisesti (Holm 2019; Berkowitz ym. 2022). Kriitistä huolimatta IWC on pyrkinyt laajentamaan johtavaa asemaansa valaanpyynnin sekä valaisiin kohdistuvien uhkien hallinnoimisessa (Gales 2022).

Ihmisen ja valaan suhteen ulottuvuuksia voidaan tutkia eläinmaantieteen keinoin. Eläinmaantiede pyrkii ymmärtämään ihmisten ja eläinten välisiä tilallisia ja ajallisia suhteita (Buller 2015). Nykyisin eläinmaantieteessä pinnalla ovat etenkin välittämisen, tappamisen ja etiikan teemat sekä niiden suhteutuminen toisiinsa (Gibbs 2024). Nämä ovat myös ihmisen ja valaan suhteen keskeisimpiä teemoja, sillä kansainvälisen keskustelun keskiössä esiintyvät etenkin valaanpyyntiin, valaiden suojeluun ja hyvinvointiin sekä näihin kietoutuneiden eettisten kysymysten aihealueet. Tässä tutkielmassa tutkin ihmisen ja valaan suhdetta tarkastelemalla IWC:n kokouksissa käytyjä keskusteluja. Tavoitteenani on tunnistaa kokouksista valaisiin, valaiden suojeluun ja valaanpyyntiin liittyviä diskursseja.

IWC:n joka toinen vuosi järjestettävissä kokouksissa käsitellään komission eri komiteoiden ja työryhmien toimenpiteitä, kuullaan eri jäsenten puheenvuoroja ja tehdään päätöksiä esimerkiksi valaiden suojeluun, valaiden hyvinvoinnin edistämiseen sekä valaanpyynnin hallinnointiin liittyen (IWC meetings 2025). IWC:n kokoukset ovat kansainvälinen alusta valaanpyyntikeskustelulle ja kokouksissa kuullaan monenlaisia kannanottoja valaanpyyntiin liittyen. Kokousaineistot ovatkin hyvä pohja valas- ja valaanpyyntidiskurssien tutkimukselle, sillä eri jäsenvaltioiden ja -organisaatioiden puheenvuoroissa korostuvat erilaiset valaisiin ja valaanpyyntiin liittyvät diskurssit.

Tarkastelen IWC:n kokousaineistoja vuosilta 2016–2022 ja tutkimusmenetelmänä käytän korpusavusteista tulkitsevaa diskurssianalyysiä. Tässä tutkielmassa käsitän diskurssien olevan tiettyjen aiheiden ympärille muodostuvia vuorovaikutustapojen kokonaisuuksia, jotka sekä kuvailevat käsiteltävää aihetta että muokkaavat aiheeseen liittyvää sosiaalista todellisuutta (Fairclough 1992; Tieteen termipankki 2024). Eläinmaantieteen teoriaan pohjaavalla diskurssianalyysillä voidaan ymmärtää valaiden suojeluun ja valaanpyyntiin liittyviä aihealueita. Korpusmenetelmillä tarkoitetaan tietokoneavusteisia tekstianalyysin menetelmiä (Froehlich 2015), ja tutkielmassani ne mahdollistavat laajojen IWC:n kokousaineistojen analysoimisen. Tulkitsevan diskurssianalyysin tarkoituksena on hahmotella

diskurssien muodostumista neutraalisti (Pynnönen 2013). En siis tässä tutkielmassa ota kantaa valaisiin liittyviin diskursseihin, vaan tavoitteenani on tarkastella niitä tasapuolisesti.

Tutkielmani tavoitteena on selvittää, millaista valaanpyyntiin ja valaiden suojeluun liittyvää keskustelua IWC:n kokouksissa on käyty vuosina 2016–2022 ja hahmottaa, millaisia diskursseja keskustelussa esiintyy. IWC tunnistaa kolme valaanpyynnin muotoa: alkuperäisväestöjen toimeentulollisen valaanpyynnin, kaupallisen valaanpyynnin ja tieteellisen eli erityisluvallisen valaanpyynnin (Whaling 2025). IWC:n tunnistamat valaanpyynnin muodot ohjaavat sitä, millaisia valaanpyyntiin liittyviä diskursseja IWC:n kokousaineistosta voidaan löytää ja siten myös valaanpyyntiin liittyvät tutkimuskysymykseni määrittyvät niiden perusteella. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisia valaiden suojeluun liittyviä diskursseja IWC:n kokousaineistosta nousee esiin vuosina 2016–2022?
2. Millaisia valaanpyyntiin liittyviä diskursseja IWC:n kokousaineistoista nousee esiin vuosina 2016–2022?
 - a. Millaisia ovat kokousaineiston kaupalliseen valaanpyyntiin liittyvät diskurssit?
 - b. Millaisia ovat kokousaineiston alkuperäisväestöjen valaanpyyntiin liittyvät diskurssit?
 - c. Millaisia ovat kokousaineiston tieteelliseen valaanpyyntiin liittyvät diskurssit?

IWC:n kokouksista esiin nousevat diskurssit luovat käsitystä siitä, millaisiin asioihin vedoten valaanpyyntiin ja valaiden suojeluun liittyviä päätöksiä tehdään. Diskurssit antavat viitteitä myös siitä, millaista kansainvälinen keskustelu valaanpyyntiin ja valaiden suojeluun liittyen on.

2 Tutkimuksen tausta ja teoreettinen viitekehys

2.1 Eläimet maantieteellisessä tutkimuksessa

2.1.1 Eläinmaantieteen kehitys

Eläinten maantieteellisen tutkimuksen juuret ovat 1900-luvun alun alue- ja eläintieteellisessä maantieteessä (Wolch 2002; Philo & Wilbert 2000). Alun perin maantieteen lähestymistapa eläimiin oli yksinomaan eliömaantieteellinen (biogeografinen), eli se tutki eläinten levinneisyyttä ja elinympäristöjen maantieteellisiä ominaisuuksia erillään ihmisestä. Myöhemmin ihmismaantieteen kehittyessä myös ihmisten ja eläinten välistä suhdetta alettiin tutkia. Ihmismaantieteellinen eläinmaantiede (*animal geography*) keskittyi aluksi eläimiin etupäässä ihmisen toiminnan mahdollistajina, ja eläinten toimintaakin tutkittiin, jotta voitaisiin ymmärtää ihmistä paremmin (Buller 2015). Ihmis-eläinsuhteiden tutkimuksessa huomio kohdistui siihen, millaista, esimerkiksi taloudellista tai kulttuurista, arvoa eläimillä oli ihmisille. Näin eläimiä luokiteltiin sosiaalisten kontekstien mukaan (Philo & Wilbert 2000). Tällaisessa luokittelussa eläimiä määriteltiin sen mukaan, käytettiin niitä esimerkiksi ravintona, olivatko ne tuholaisia tai lemmikeiksi hyväksyttäviä tai kuinka tietoisia ja tuntevia eläinten koettiin olevan. Eläinten sijoittelu tilan ja paikan ulottuvuuksiin oli myös hyvin ihmislähtöistä. Eläimet olivat maantieteessä marginalisoitu, ihmisistä erillinen ”toiseus” ja useimmiten eläimet nähtiin ihmisille alisteisina. Eläimyyden ja eläimellisyyden tarkastelussa oleellista oli määrittellä, mikä erottaa eläimet ihmisistä ja ihmisyydestä.

Eläinmaantieteen ytimeksi on muodostunut pyrkimys ymmärtää ihmisten ja eläinten välisiä tilallisia ja ajallisia suhteita (Buller 2015). Tällaisilla suhteilla tarkoitetaan sekä konkreettisia fyysisiä suhteita, kuten sitä, miten eläimet sijoittuvat ihmisyhteiskuntiin, että abstrakteja suhteita, kuten sitä, millaisia merkityksiä eläimillä on eri kulttuureissa ja konteksteissa. Eläinmaantiede ei kuitenkaan keskity enää vain siihen, millaisia merkityksiä eläinten ja ihmisten välinen suhde antaa ihmisille, vaan eläinten sijoittelua eri konteksteihin tarkastellaan kriittisemmin (Urbanik 2012). Sen rinnalla, että eläimet voivat olla hyvin konkreettisesti suhteessa ihmisten kanssa esimerkiksi karjana, riistana tai kotieläiminä, myös eläinten oma toimijuus otetaan huomioon. Eläimet eivät sijoitu tilaan ja aikaan vain ihmisen tulkitsemisessa ja määräämissä rajoissa, vaan niillä on myös oma tahto, ja ne voivat rikkoa ihmisen niille asettamia lokeroita (Philo & Wilbert 2000).

Alun perin eläinmaantieteessäkin vallalla ollut näkemys ihmisen tiukasta erillisyydestä eläimiin on lähtöisin 1500- ja 1600-luvun eurooppalaisista diskursseista, joissa vain ihmisellä katsottiin olevan kyky tietoiseen toimijuuteen ihmisen ainutlaatuisten ominaisuuksien vuoksi (Philo &

Wilbert 2000). Tällainen ajattelutapa on kuitenkin peräisin melko rajatusta historiallismaantieteellisestä kontekstista, ja muissa tiedoissa, kuten etnotieteissä ja alkuperäisväestöjen perinnetiedossa, ihmisen erillisuus eläimiin ei useinkaan ole yhtä selvästi rajattua. Uudemmassa eläinmaantieteellisessä tutkimuksessa lähtökohtaista ajatusta ihmisen etuoikeutetusta asemasta eläimiin nähden on alettu purkaa. Tämä ei tarkoita, etteikö ihmis- ja eläinyhteisöjen välillä olisi eroja, jotka ovat myös tärkeitä ottaa huomioon, mutta eläimiä, ihmisiä ja eläin- sekä ihmisyyhteisöjä pyritään tarkastelemaan objektiivisemmin, ilman ennakkooajatusta ihmisen etuoikeuksista.

2.1.2 Eläinmaantieteen nykysuuntaukset

Nykyisin eläinmaantieteessä pinnalla ovat etenkin välittämisen, tappamisen ja etiikan teemat sekä niiden suhteutuminen toisiinsa (Gibbs 2024). Merkittävimpiä tapoja, joilla tappaminen ja välittäminen näyttäytyvät eläin-ihminen -suhteessa, ovat eläinten suojeleminen ja eläinperäisen ruoan tuotanto sekä kulutus (Gibbs 2021). Eläinmaantiede muun muassa tarkastelee diskursseja, joilla joistain eläimistä ”tehdään” tapettavia ja toisista suojelemaan arvoisia. Tapettavia eläimet voivat olla esimerkiksi uhatessaan globaalia biodiversiteettiä tai yksinkertaisesti, jos eläin mielletään ihmisen ravinnoksi. ”Väärässä” paikassa tai liiallisin määrin esiintyviä vieraslajeja tapetaan paikallisten lajien säilyttämiseksi, ja eri puolilla maailmaa eri eläinlajeja pidetään ihmisille sopivana ravintona. Aina suojelemaan kohteiden valinta ei ole yhtä yksiselitteistä kuin pyrkimyksissä säilyttää globaalia biodiversiteettiä, vaan ihmiset voivat määrittellä eläimiä suojelemaan arvoisiksi myös muista syistä. Eläinten suojelemaan ja tappamisen välillä on kompleksisia suhteita, ja motiivit, arvot ja asenteet suojelemaan tai tappamisen taustalla voivat myös muuttua.

Tappamisen, välittämisen ja etiikan suhteilla on poliittisia ja usein myös geopolittisia lopputulemia (Gibbs 2024). Biopolitiikan ja kolonialismin teemat ovat eläinmaantieteessä tärkeitä, mutta toisaalta myös arkisemmat, esimerkiksi eläinten hyvinvointiin liittyvät kysymykset, ovat hyvin politisoituneita. Biopolitiikan taustalla on filosofi Michel Foucaultin (1976: 138) määrittelemä biovalta, eli valta vaalia elämää tai kieltää sen olemassaolo. Luonnon- ja etenkin eläintensuojelu toimii biopolitiikan viitekehysessä, mikä saa vaikuttamaan luonnolliselta ja tieteelliseltä sen, että toiset lajit ovat suojelemaan arvoisia ja toiset eivät (Gibbs 2021). Kolonialistiset kysymykset ovat läsnä esimerkiksi, kun pohditaan, kenen välittämällä on väliä. Uusliberalistisen luonnonsuojelun haasteena on, että kansainväliset suojelemaan organisaatiot sivuuttavat paikallisten yhteisöjen näkökulmat suojelemaan toimenpiteissään (Gibbs 2024). Tällainen toiminta voi aiheuttaa tai syventää rodullistettuja, sukupuolittuneita ja luokkasidonnaisia järjestelmiä, jotka marginalisoivat paikallisia väestöjä.

Nykyinen eläinmaantiede pyrkii ottamaan huomioon sekä ihmisten ja eläinten väliset suhteet että eläinten vaikutuksen ihmisten välisiin suhteisiin. Etenkin eläinten tappamiseen ja suojeluun liittyvät ihminen-eläin -suhteet ovat erittäin politisoituneita, eli ne vaikuttavat myös ihmisten välisiin suhteisiin niin paikallisilla tasoilla kuin maailmanlaajuisestikin.

2.2 Valaanpyynnin historia lyhyesti

Ihmiset ovat harjoittaneet pienimuotoista valaanpyyntiä esihistoriallisista ajoista lähtien muun muassa eri puolilla Euroopan rannikoita, Tšuktšien ja Kamtšatkan niemimailla, Japanin saarilla ja Alaskassa (Mikhalev 2019). Valaanpyynnin tiedetään alkaneen esimerkiksi Norjassa jo yli neljä tuhatta vuotta sitten (Damn ym. 2021) ja Japanin rannikoilla mahdollisesti jo aikaisemmin (Kalland 2012). Pienissä rannikkokulttuureissa pyydettiin valaita paikallisten asukkaiden tarpeisiin (Mikhalev 2019). Lähes kaikki valaiden osat käytettiin joko ravinnoksi tai materiaaleina esimerkiksi kalastustarvikkeissa, työkaluissa ja kulttuurisissa esineissä. Valaanpyynti oli monille tällaisille yhteisöille elinehto ja kulttuuri muotoutui vahvasti valaanpyynnin ympärille. Valaanpyynnin historiallisista aikakausista pienimuotoisen rannikkovalaanpyynnin aikakausi jatkui pisimpään (Mikhalev 2019).

Varhainen valaanpyynti keskittyi rannikoiden läheisyydessä elävien hidasliikkeisten lajien metsästykseseen (Hennius ym. 2022). Pyyntitavat eri kulttuureissa vaihtelivat. Valaita saatettiin esimerkiksi ajaa rantoja kohden tekemällä ääniä, jolloin niitä voitiin pyydystää verkkoihin tai muihin pyydyksiin. Valaita voitiin myös keihästää tai ampua jousilla veneistä ja rannalta, jolloin kuolleen valaan odotettiin ajautuvan rantaan. Tällaisilla menetelmillä voitiin pyytää pienempiä valaslajeja kuten delfiinejä, mutta myös täysmittaisena jopa 13–20 metrin pituisia grönlanninvalaita (*Balaena mysticetus*) ja pohjanmustavalaita (*Eubalaena glacialis*) pyydettiin muun muassa Norjan (Hennius ym. 2022) ja Grönlannin (Reeves 2002) rannikoilla.

Valaanpyynti alkoi yleistyä ja kaupallistua keskiajalla. Euroopassa kaupallisesti valaita pyysivät ensimmäisinä baskit, jotka laajensivat pyyntialueitaan keskiajan alussa Biskajanlahdelta pohjoiselle Atlantille ja Grönlanninmerelle asti innoittaen samalla muita eurooppalaisia laajempaan valaanpyyntiin (Mikhalev 2019). Varhaisimmat kirjalliset todisteet kaupallisesta valaanpyynnistä ovat baskien tekemästä valaanrasvakaupasta 670-luvulla (Hennius ym. 2022). Keskiajan lopulla, 1500-luvulla pienimuotoista kaupallista valaanpyyntiä ja valaanpyyntiyrityksiä alkoi esiintyä muun muassa Japanissa ja Venäjän pohjoisosissa (Mikhalev 2019; Kalland 2012). 1600-luvulla hollantilaiset, saksalaiset, espanjalaiset, britit ja norjalaiset levittäytyivät valaanpyyntiin arktisille vesille, ja vuosisadan lopulla myös Pohjois-Amerikan uudisasukkaat olivat kaupallisessa valaanpyynnissä mukana. Jo keskiajan lopulla

valaanpyynti on ollut yllättävän tehokasta, sillä joitain valaspopulaatioita saatiin sukupuuton partaalle jo tuolloin (Kalland 2012).

Kapitalistisen järjestelmän kehittyessä 1700- ja 1800-luvuilla kaupallinen ja teollinen valaanpyynti siirtyi yhä suurempaan skaalaan. Suurempien ja järeämpien alusten avulla päästiin käsiksi myös avomerillä eläviin suuriin valaisiin, kuten kaskelotteihin (*Physeter macrocephalus*) ja sinivalaisiin (*Balaenoptera musculus*) (Hennius ym. 2022) 1900-luvulla valaanpyyntialusten ja -menetelmien tehostuttua valaita pyydettiin enemmän kuin koskaan, mikä johti monien valaslajien ajautumiseen lähelle sukupuuttoa (Mikhalev 2019). Toisen maailmansodan aikana pyyntitahti notkahti, mutta sodan jälkeisellä ajanjaksolla valaanpyynti oli historian intensiivisintä aina 1970-luvulle asti. Perinteisten valaanpyyntivaltioiden rinnalla pyynnin aloittivat myös Argentiina, Brasilia, Chile, Peru ja Neuvostoliitto. Tuona aikana valaanpyynnillä saatiin aikaan laajinta valaskantojen hävitystä.

Kaupallisella valaanpyynnillä oli vaikutuksena myös pienimuotoiseen rannikkovalaanpyyntiin. Osa rannikkovalaanpyyntikulttuureista jäi intensiivisen kaupallisen pyynnin jalkoihin, osa omaksui itselleen kaupallisen pyynnin keinoja, ja vain harva kulttuuri säilyi muuttumattomana 1900-luvulle asti. Esimerkiksi Kanadan arktisen alueen inuiittien ja inuvialuittien vuosisatoja vanha grönlanninvalaiden pyyntiperinne keskeytyi lähes kokonaan 1800-luvulla alkaneen eurooppalaisten ja amerikkalaisten uudisasukkaiden intensiivisen grönlanninvalaiden kaupallisen pyynnin seurauksena. USA:n ja Kanadan alueen alkuperäisväestöjen, kuten makahien ja nuu-chan-nulthien valaanpyyntiperinteet saivat vaikutteita uudisasukkaiden kaupallisesta valaanpyynnistä ja myöhemmin perinteet olivat hävitä amerikkalaisen kulttuurisen sopeuttamisen myötä. Siperian jupikien harmaa- (*Eschrichtius robustus*) ja grönlanninvalaiden pyynnin perinteet puolestaan säilyivät eurooppalaisten ja amerikkalaisten vaikutusten koskemattomissa 1900-luvun loppupuoliskolle saakka. (Reeves 2002)

Valaskantojen huetessa 1900-luvulla valaanpyyntivaltiot aloittivat pyrkimykset hallinnoida valaskantoja ja valaiden pyyntiä. 1940-luvulla perustettu Kansainvälinen valaanpyyntikomissio IWC (*International Whaling Commission*) asetti vuonna 1986 valaille väliaikaisen pyyntikiellon, jonka oli tarkoitus elvyttää valaskannat sellaiselle tasolle, että niiden pyyntiä voitaisiin myöhemmin jatkaa. (Kalland 2012; Hovden 2023) Pyyntikieltoa ei kuitenkaan koskaan ole poistettu, ja kiellon aikana valaanpyynnin taloudellinen merkitys on vähentynyt ja ihmisten asenteet valaanpyyntiä kohtaan ovat muuttuneet merkittävästi (Klinton 2015; Hovden 2023). Vaikka IWC:n pyyntikielto ei ole kaikenkattava, on valaiden pyynti vähentynyt huomattavasti. Palaan IWC:n perustamiseen, komission vaiheisiin sekä pyyntikieltoon tarkemmin komissiota käsittelevässä luvussa.

2.3 Merinisäkkäitä koskeva lainsäädäntö

Valaiden suojelun ja pyynnin hallinnoinnin taustalla on Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimus UNCLOS (*United Nations Convention on the Law of the Sea*). Merioikeusyleissopimus on viitekehys modernille merilainsäädännölle ja soveliaalle merellisten luonnonvarojen suojelulle ja hallinnoimiselle.

Tärkeimmät valaita koskevat osiot UNCLOSissa ovat elävien luonnonvarojen hallintaan, hyödynnykseen ja suojeluun liittyvät osiot sekä osiot, joissa viitataan suoraan merinisäkkäisiin. Elävistä luonnonvaroista yleisesti UNCLOSissa on säädetty, että rannikkovaltioilla on oikeus määritellä hyväksyttävät pyyntimäärät jakamattomilla taloudellisilla merialueellaan (EEZ *exclusive economic zone*) (United Nations Convention... 2025). Rannikkovaltioiden tulee kuitenkin parhaimpaan saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon perustuvalla, asianmukaisella luonnonvarojen hallinnoinnilla ja suojelulla varmistaa, että elävät luonnonvarat eivät vaarannu liiallisen hyödynnyksen vuoksi (artikla 61). Kansainvälisillä avomerialueilla luonnonvarojen hyödyntävien valtioiden tulee tehdä luonnonvarojen hallinnoinnissa yhteistyötä ja ottaa samat luonnonvarojen suojelun periaatteet huomioon (artikla 117,118).

Artiklassa 65 lausutaan eritoten merinisäkkäisiin viitaten, että mikään UNCLOSissa ei rajoita rannikkovaltioiden tai kansainvälisten organisaatioiden oikeutta estää, rajoittaa tai hallinnoida merinisäkkäiden hyödyntämistä tiukemmin kuin merioikeusyleissopimuksessa on yleisesti säädetty (United Nations Convention... 2025). Yleissopimus siis jättää tilaa tiukemmalle merinisäkkäiden hyödynnyksen säätelylle ja suojelutoimenpiteille, joista rannikkovaltiot tai kansainväliset organisaatiot voivat itse päättää (Fitzmaurice 2024). Artikla 120 tarkoittaa, että samanlaiset vapaudet tiukempaan merinisäkkäiden hallintaan ja suojeluun ovat voimassa myös kansainvälisillä avomerialueilla (United Nations Convention...2025). UNCLOSin artikla 64 listaa erikseen myös laajasti vaeltavat lajit, joiden hallinnoinnissa valtioiden tulee tehdä yhteistyötä kanavoituna ”sopivien kansainvälisten organisaatioiden” kautta, jotta voidaan varmistaa lajien suojelu ja optimaalinen hyödynnyks sekä jakamattomilla taloudellisilla merialueilla että kansainvälisillä merialueilla. Tällaisia ”sopivia kansainvälisiä organisaatioita” ei kuitenkaan nimetä artiklassa.

UNCLOSissa käytettyjen termien monitulkintaisuus ja epäselvyys on aiheuttanut hämmennystä sopimuksen tulkinnassa ja soveltamisessa (Fitzmaurice 2024). Etenkin UNCLOSin laajasti vaeltavia lajeja koskeva artikla 64 ja sen liite 1 sisältävät epäselviä muotoiluja. Useimmiten artiklassa laajasti vaeltavien lajien hallintaan ”sopivan kansainvälisen organisaation” nähdään olevan Kansainvälinen valaanpyyntikomissio IWC, mutta tällainen tulkinta ei ole ainoa mahdollinen. Esimerkiksi pienten valaiden hallintoa ja

tutkimusta tekevä Pohjois-Atlantin merinisäkäskomissio NAMMCO (*North Atlantic Marine Mammal Commission*) voisi olla vaihtoehtoinen sopiva organisaatio, jos se laajentaisi valtuuksiaan myös suuriin valaisiin. IWC:llä ei siis ole taattua erityisasemaa valaanpyynnin hallinnoinnin johtavana elimenä.

Merinisäkkäistä, laajasti vaeltavista lajeista ja etenkin valaista käytetty termistö ei myöskään ole täysin yksiselitteistä (Fitzmaurice 2024). Artiklan 64 liitteessä 1 on lueteltu laajasti vaeltavat valasheimot, joihin artikla viittaa. Liite 1 sisältää useimmat valaiden lahkoon kuuluvat heimot, mutta ei kaikkia. Listasta puuttuvat esimerkiksi kääpiövalaat (*Neobalaenidae*) pyöriäiset (*Phocoenidae*) ja jokidelfiinit (*Platanistidae*) (United Nations Convention...2025). Epäselvyyksiä yleissopimuksen tulkinnassa aiheuttaa myös se, että termi valas ei ole yksiselitteinen. Valas (*whale*) ei ole yksinomaan biologinen termi, ja yleisesti valas -sanalla viitataan valaanpyyntialan kehittämään merkitykseen sanalle. Tällöin termillä valas tarkoitetaan valaslahkon (*Cetacea*) lajeista niitä suuria lahkoon lajeja, joita on pyydetty öljyn, valaanluiden ja muiden tuotteiden saamiseksi (Fitzmaurice 2024). Samanaikaisesti käytetään myös termejä pienet valaat (*small whales*) ja suuret valaat (*great whales*), jotka eivät vastaa valaiden taksonomista luokittelua.

Taksonomisesti valaat jakautuvat kahteen alalahkoon hetulavalaisiin (*Mysticeti*) ja hammasvalaisiin (*Odontoceti*). Hetuvalaisiin kuuluvat silovalaat (*Balaenidae*), uurteisvalaat (*Balaenopteridae*), harmaavalaat (*Eschirichtiidae*) ja kääpiövalaat ja hammasvalaisiin muun muassa kaskelotit (*Physeteridae*), pyöriäiset, delfiinit (*Delphinidae*) ja nokka- (*Ziphiidae*) sekä sarvivalaat (*Monodontidae*) (Jefferson ym 2011). Näistä suuria, teollisen valaanpyynnin kohteena olleita valaita ovat esimerkiksi kaskelotit (*Physeter macrocephalus*), uurteisvalaisiin kuuluvat ryhävalaat (*Megaptera novaeangliae*) ja sinivalaat (*Balaenoptera musculus*) sekä silovalaisiin kuuluvat grönlanninvalaat (*Balaena mysticetus*) ja mustavalaat (*Eubalaena*) (Branch & Williams 2006; Extinction and... 2025).

Englanninkielisessä kirjallisuudessa kaikkiin valaslahkon lajeihin viitattaessa käytetään myös usein tieteellisestä termiä cetaceans, jolloin on selkeämpää, että puhutaan esimerkiksi myös delfiineistä ja pyöriäisistä. Suomeksi cetaceans kääntyy termiksi valaat tarkoittaen valaslahkon eläimiä, mikä aiheuttaa myös epäselvyyksiä, sillä yleisesti suomenkielistä termiä valas käytetään termin *whale* tavoin, eli kun puhutaan suurista valaslahkon eläimistä.

2.4 Kansainvälinen valaanpyyntikomissio IWC

Kansainvälinen valaanpyyntikomissio IWC on valaanpyynnin säätelyä koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ICRW:n (*International Convention for the Regulation of Whaling*) toimielin (Commission Overview 2025). ICRW laadittiin vuonna 1946, ja sen allekirjoitti

alun perin 14 valaanpyyntivaltiota, Argentiina, Australia, Brasilia, Canada, Chile, Tanska, Ranska, Hollanti, Uusi Seelanti, Norja, Peru, Etelä-Afrikka, Neuvostoliitto, Iso-Britannia ja Yhdysvallat (Kalland 2012), mutta nykyisin IWC:n muodostaa 88 jäsenvaltiota (Membership and... 2024). IWC:n alkuperäisenä tarkoituksena oli hallinnoida valaiden pyyntiä, jotta valaskannat pysyisivät elinvoimaisina, ja taata näin valaanpyyntialan säilyminen ja valasteollisuuden kehitys (Kalland 2012; Klinting 2015; Hovden 2023). Komission agendat ovat kuitenkin vuosikymmenten saatossa muuttuneet ja 2000-luvulla IWC on alkanut enenevässä määrin keskittymään valaanpyyntiin lisäksi myös muihin valaspopulaatioita uhkaaviin tekijöihin, kuten valaiden sotkeutumiseen hylättyihin kalastusverkkoihin (Entanglement... 2025), rannoille ajautumiseen (Stranded cetaceans... 2025) ja aluksiin törmäämiseen (Collisions between... 2025).

IWC:n toiminta perustuu ICRW:ssä laadittuihin säädöksiin valaanpyyntin hallinnoimisesta, joiden pohjalta IWC laatii päätöslauselmia, jotka ohjaavat komission työtä tarkemmin (Fitzmaurice 2024). IWC toimii kuuden eri komitean ja työryhmän, rahoitus- ja hallintokomitean, tieteellisen komitean, suojelukomitean, alkuperäisväestöjen valaanpyyntin alakomitean, rikkomusalakomitean ja valaiden tappomenetelmien ja hyvinvoinnin työryhmän kautta. Nykyisin joka toinen vuosi pidettävissä (ennen vuotta 2004 vuosittaisissa) kokouksissa IWC:n jäsenet kokoontuvat neuvottelemaan komission toiminnasta. Kokouksissa käsitellään komission eri komiteoiden ja työryhmien toimenpiteitä, kuullaan eri jäsenvaltioiden sekä organisaatioiden puheenvuoroja ja tehdään päätöksiä valaanpyyntin hallinnointiin liittyen (IWC Meetings 2024). Muutokset ICRW-yleissopimuksen säädöksiin vaativat IWC:n äänestävien jäsenvaltioiden kolmen neljäsosan enemmistön. Muut IWC:n päätöksen vaativat yksinkertaisen enemmistön kokouksissa paikalla olevien äänistä. IWC:n kokoukset ovat kansainvälinen alusta valaanpyyntikeskustelulle, ja niissä kuullaan monenlaisia kannanottoja valaiden pyyntiin ja suojeluun liittyen.

IWC:ssä, sen jäsenistössä ja agendoissa on tapahtunut paljon muutoksia sen perustamisen ja nykyhetken välillä, eikä komissio ole välttynyt konflikteilta. Kuten todettu, IWC perustettiin alun perin suojelemaan pieneneviä valaskantoja, jotta valaanpyyntiala voisi kehittyä. Valaanpyyntin taloudellisen merkityksen vähetessä, ympäristöliikkeiden aktivoituessa ja ihmisen luontosuhteen muuttuessa myös komission tavoitteet ovat muuttuneet. (Klinting 2015; Vernazzani 2017; Hovden 2023)

Ensimmäisinä vuosikymmeninä IWC:n perustamisen jälkeen komission tarkoituksena oli rajoittaa valaidenpyynti kestäväälle tasolle, jotta valaskannat säilyisivät jatkossakin hyödynnettäviksi (Kalland 2012; Hovden 2023). Kestäväälle valaanpyyntin tasolle ei kuitenkaan ollut riittävää tieteellistä perustaa eivätkä pyyntikiintiöt ottaneet huomioon

valaslajeja tai tiettyjen lajien tai alueiden valaskantoja. Tämän lisäksi IWC asettamat pyyntikiintiöt olivat huomattavasti komission tieteellisen komitean suosituksia korkeampia, ja valaiden pyynnin kokonaiskiintiö kannusti pyytäjiä valaanpyyntiolympialaisiksikin kutsuttuun kilpailuun, jossa oli tärkeää pyytää valaita mahdollisimman nopeasti mahdollisimman suuren osan saamiseksi kokonaiskiintiöstä (Kalland 2012; 114–115). Valaskannat jatkoivat siis hupenemistaan, ja vasta 1960-luvulla IWC alkoi pikkuhiljaa siirtyä kohti uudenlaisia hallinnointitapoja.

Kiivastunut valaanpyynti oli johtanut valaskantojen romahdukseen ja pyydettyjen valaiden määrät pienenivät nopeammin kuin pyyntikiintiöt (Kalland 2012). Samaan aikaan valasöljyn markkina-arvo alkoi laskea, eikä valaanpyynti ollut yhtä tuottoisaa kuin aiemmin. 1960-luvun loppuun mennessä Iso-Britannia, Australia, Hollanti ja Norja olivat lopettaneet valaanpyynnin arktisilla alueilla. Tieteellinen komitea sai suuremman roolin IWC:ssä, ja valaiden pyyntiä pyrittiin hallinnoimaan tiede edellä. Uudessa hallintomenettelyssä (NMP, *New management procedure*) otettiin käyttöön ennaltaehkäisevät periaatteet, joiden mukaan pyyntiä ei pitänyt aloittaa ennen kuin valaskannat olivat tieteellisen komitean määritelmän mukaan saavuttaneet riittävän tason (Hovden 2023). Tutkijat eivät kuitenkaan päässeet yhteisymmärrykseen siitä, kuinka suuria olisivat hyväksyttävät valaskannat valaanpyynnin jatkamiseksi, eikä tieteellinen komitea voinut neuvoa IWC:tä yksimielisesti. Ehdotuksia kaupallisen valaanpyynnin lopettamisesta alkoi kuulua kokouksissa. 1970-luvulla ympäristö- ja eläinoikeusliikkeet alkoivat vahvistua, ja valaanpyynti oli yksi liikkeiden ensimmäisistä aktivismin kohteista. IWC:n kokouksista alkoi tulla yhä politisoituneempia, ja uusia valtioita liittyi IWC:hen yksinomaisten tarkoituksenaan saavuttaa kolmen neljäsosan enemmistö, mikäli valaiden pyynnin kieltämisestä äänestettäisiin. Vuonna 1986 IWC lopulta asetti kaupalliselle valaanpyynnille kiellon, jonka oli tarkoitus olla väliaikainen.

Kaupallisen valaanpyynnin kiellon tarkoituksena oli pyhittää aikaa tieteelliselle tutkimukselle ja tarkistetun hallintomenettelyn RMP:n (*Revised management procedure*) laatimiseksi valaiden pyynnille (Kalland 2012; Klinting 2015; Hovden 2023). Pyyntikielto asetettiin toistaiseksi voimassa olevaksi, mutta viimeistään vuoteen 1990 mennessä kiellon vaikutuksista oli tarkoitus tehdä kattava arviointi. Kielto johti laajojen tutkimusprojektien käynnistämiseen valaspopulaatioista ja niiden dynamiikoista sekä pyynnin hallinnan matemaattisesta mallintamisesta (Hovden 2023). Vuoden 1991 IWC:n kokouksessa yksi kehitetyistä periaatteiltaan ennaltaehkäisevimmistä RMP-mallinuksista esiteltiin, mutta sen käyttöönotto ei saanut riittävästi puoltavia ääniä. Yksi mallia vastaan äänestäneistä oli mallin luonut tutkija, jolla tiedettiin olevan paljon yhteyksiä valaanpyynnin vastaisiin organisaatioihin. Vuonna 1994 RMP-malli hyväksyttiin päätöslauselmana, mutta ei ICRW:n säädöksenä. Mallia ei otettu käyttöön valaiden pyynnin hallinnan työkaluna, sillä sitä ei pidetty riittävänä toimenpiteenä

pyyntikiellon poistamiseksi. IWC:n enemmistön mukaan tieteellinen epävarmuus sopivista pyyntikiintiöstä ei ollut enää ainoa valaanpyynnin ongelma, vaan tarvittiin muutoksia myös esimerkiksi valaanpyynnin valvontaan. Kaupallisen valaanpyynnin jatkamiseksi RMP:n lisäksi tarvittiin myös tarkistettu hallintojärjestelmä RMS (*Revised management scheme*).

Sopimusta tarkistetusta hallintojärjestelmästä ei ole saatu aikaiseksi, ja kaupallisen valaanpyynnin kiello on edelleen voimassa. Valaanpyyntivaltiot, kuten Norja, Islanti ja Japani, ovat järjestäneet ylimääräisiä kokouksia ja esittäneet erilaisia ratkaisuja pyyntikiellon poistamiseksi, mutta keskusteluissa ei ole päästy eteenpäin. Valaanpyyntiä vastustavat tahot ovat esimerkiksi esittäneet täydennysvaatimuksia RMS:n ehtoihin (Kalland 2012) ja vuonna 2007 RMS:n kehitys ajautui erimielisyyksien vuoksi umpikujaan (Hovden 2023). Aikaa on kulunut lähes kaksikymmentä vuotta, mutta tämän jälkeen IWC ei ole enää työstänyt tai suunnitellut RMS:n työstöä.

Pyyntikiellon asettamisen jälkeen konfliktit IWC:n sisällä ovat lisääntyneet ja IWC on jakautunut kahtia valaiden pyyntiä vastustaviin ja pyyntiä kannattaviin valtioihin (Kalland 2012; Klinting 2015; Hovden 2023). Valaanpyyntivaltiot ovat syyttäneet IWC:tä tahallisesta viivyttelystä päätöksenteossa, kun keskustelut RMS:stä on lopetettu, eikä IWC:n enää koeta täyttävän alkuperäistä tarkoitustaan valaanpyynnin hallinnoijana (Hovden 2023). Komission fokus onkin siirtynyt yhä enemmän valaiden suojeluun liittyviin asioihin. Suojelukomitea perustettiin vuonna 2003 tieteellisen komitean työn tueksi, ja tieteellinen komitea on ajanut muutosta komitean työn keskittämiseen suojeluasioihin (Vernazzani ym. 2017). Muutos ei ole ollut kaikille IWC:n jäsenille mieluisa, ja esimerkiksi Islanti on kertaalleen eronnut IWC:stä protestina sille, että valaanpyynti ei ollut enää riittävästi edustettuna komissiossa. Islanti kuitenkin palasi IWC:n jäseneksi vuonna 2002 toivoen, että se voisi kannattaa valaanpyyntiä ja edistää pyyntikiellon poistamista paremmin organisaation sisältä käsin (Schiffman 2004; Hovden 2023).

Keskustelut kaupallisen valaanpyynnin jatkosta ovat käyneet kuumana IWC:n kokouksissa jo vuosikymmeniä ja on selvää, ettei keskustelu valaanpyynnin kestävydestä ole enää vain valaskantojen kokoihin perustuvaa, vaan myös eettiset näkökulmat ovat keskustelussa mukana yhä enemmän (esim. Klinting 2015; Vernazzani ym. 2017). Valaanpyyntivaltiot kyseenalaistavat IWC:n motiiveja pitää kiinni pyyntikiellosta ja on arveltu, että osa valaanpyyntiä vastustavista tahoista toivoo pyyntikiellon väsyttävien valaanpyytäjät, tekevän pyynnistä taloudellisesti kannattamatonta tai kaikkien valtamerien muuttuvan suojelualueiksi ennen kiellon poistoa.

Viimeisin käänne IWC:n kehityksessä on ollut Japanin eroaminen komissiosta vuonna 2018 pitkään jatkuneiden kiistojen jälkeen (Berkowitz & Grothe-Hammer 2022; Hovden 2023). Vielä

vuoden 2018 kokouksessa Japani esitteli ehdotelman toimista kaupallisen valaanpyyntikiellon poistamiseksi. Japani ehdotti muun muassa kestävän valaanpyynnin komitean perustamista, pyyntikiintiöiden asettamista runsaille valaskannoille ja uuden järjestelmän luomista valaidensuojelualueiden perustamisen helpottamiseksi (Hovden, 2023). Japanin ehdotelma hylättiin äänestyksessä, ja Japani erosi IWC:stä aloittaen kaupallisen valaanpyynnin uudelleen vuonna 2019.

2.5 Valaanpyynti pyyntikiellon asetuksen jälkeen

Vuonna 1986 voimaan tulleen kaupallisen valaanpyynnin kiellon asettamisen jälkeen valaanpyynti on vähentynyt huomattavasti, mutta valaita pyydetään yhä ympäri maailmaa. Valaita pyydetään yhteensä yhdeksässä valtiossa, jotka ovat Norja, Islanti, Japani, Etelä-Korea, Venäjä, Tanska, Yhdysvallat ja Saint Vincent ja Grenadiinit (Tatar 2021; Reeves & Lee 2022; Aboriginal Subsistence... 2025; Commercial Whaling 2025). Näistä Kanada, Japani ja Etelä-Korea eivät ole IWC:n jäseniä.

IWC tunnistaa kolme valaanpyynnin muotoa; alkuperäisväestöjen toimeentulollisen valaanpyynnin, kaupallisen valaanpyynnin ja tieteellisen eli erityisluvallisen valaanpyynnin (Whaling 2025). Keskustelua on kuitenkin aiheuttanut näiden pyyntimuotojen kategorisointi. IWC ei esimerkiksi ole virallisesti määritellyt kaupallista valaanpyyntiä tai kaupallisuutta (A discussion paper... 2015). IWC ei myöskään ole virallisesti tunnistanut japanilaista valaanpyyntimuotoa, pienimuotoista rannikkovalaanpyyntiä (STCW, small type coastal whaling) (Fisher 2016). Pienimuotoisen rannikkovalaanpyynnin määrittely ei toisaalta myöskään ole yksiselitteistä, sillä STCW:llä voidaan viitata yksinomaan muutamassa japanilaisessa rannikkokaupungissa tapahtuvaan valaanpyyntiin (Fisher 2016), mutta esimerkiksi sosiaali antropologian tutkija Arne Kalland (2012) viittaa termillä myös Islannin ja Norjan rannikkovalaanpyyntiin. Kallandin mukaan pienimuotoinen rannikkovalaanpyynti eroaa merkittävästi niin kaupallisesta valaanpyynnistä kuin alkuperäisväestöjenkin pyynnistä, mutta on joka tapauksessa jälkimmäisen kanssa enemmän samankaltaista. IWC:n määritelmän mukaan sekä Islannin että Norjan pyynti on kaupallista pyyntiä, tapahtui se sitten avomerellä tai rannikolla (Commercial Whaling 2025). Japanin rannikkovalaanpyyntiä IWC ei ole hallinnoinut (Fisher 2016).

2.5.1 Kaupallinen valaanpyynti

Kaupallisella valaanpyynnillä tarkoitetaan yleisesti valaanpyyntiä, joka tähtää kaupankäyntiin valaista saatavilla tuotteilla, kuten valaan lihalla (A History of... 2022). IWC hallinnoi jäsenvaltioidensa kaupallista valaanpyyntiä ja asettaa kaupallisen pyynnin pyyntirajat

(Commercial Whaling 2025). Vuodesta 1986 voimassa on ollut IWC:n asettama kaupallisen valaanpyynnin kieltö, jota noudattavat tällä hetkellä Islantia ja Norjaa lukuun ottamatta kaikki IWC:n jäsenvaltiot.

Ennen pyyntikiellon voimaan tuloa Norja esitti virallisen vastalauseen kiellolle ja on pyytänyt valaita taloudellisella merialueellaan Koillis-Atlantilla yhtäjaksoisesti koko pyyntikiellon ajan. Vuonna 2002 Islannin palatessa IWC:n jäseneksi kymmenen vuoden tauon jälkeen, edellytyksenä Islannin sitoutumiseen komissioon uudelleen oli, että kohtuullisen ajan kuluessa RMS:n (ks. luku 2.4) valmistumisesta, kaupallisen valaanpyynnin kieltö poistettaisiin (Iceland 2025). Kun pyyntikieltoa ei poistettu, Islanti jatkoi kaupallista pyyntiään taloudellisilla merialueillaan vuonna 2006 (Catches taken: under... 2025). Norja ja Islanti asettavat kaupallisen pyynnin pyyntirajoitukset itse, mutta toimittavat tieteelliset tiedot pyytämistään valaista IWC:lle (Commercial Whaling 2025). Norjassa pyydetään kaupallisiin tarkoituksiin lahtivalaita (*Balaenoptera acutorostrata*) ja Islannissa sekä lahtivalaita että sillivalaita (*Balaenoptera physalus*). Vuosina 2019 ja 2021 Islannissa ei pyydetty lainkaan valaita ja vuonna 2021 ainoastaan yksi lahtivalas pandemian ja muiden kysyntää vähentäneiden seikkojen vuoksi (Whaling in Iceland 2025).

Erottuaan IWC:stä vuonna 2019 Japani aloitti kaupallisen valaanpyynnin luoteisella Tyynellämerellä ja jatkoi rannikkovalaanpyynnin perinteitään rannikkokaupungeissa (Commercial Whaling 2025). Tyynellämerellä Japani pyytää seitivalaita (*Balaenoptera borealis*) ja tropiikinvalaita (*Balaenoptera brydei*) ja rannikoillaan lahtivalaita. Kaupallisesti valaita pyydetään myös Etelä-Koreassa (Tatar 2021), joka ei ole koskaan ollut IWC:n jäsen.

2.5.2 Alkuperäisväestöjen toimeentulollinen valaanpyynti

Alkuperäisväestöjen toimeentulollinen valaanpyynti (*ASW, aboriginal subsistence whaling*) on paikallisten alkuperäisväestöjen harjoittamaa pienimuotoista valaanpyyntiä, jolla on merkittävä rooli väestön ravitsemuksen ja kulttuurin kannalta (Aboriginal Subsistence... 2025). Alkuperäisväestöjen valaanpyynnillä ei pyritä maksimoimaan valaiden pyyntimäärää tai pyynnistä saatua voittoa. IWC:n jäsenmaista neljässä, Tanskan Grönlannissa, Venäjän Tsukotkassa, Saint Vincent ja Grenadiinien Bequialla ja USA:ssa Alaskan rannikoilla pyydetään valaita alkuperäisväestöjen tarkoituksiin. Myös IWC:stä vuonna 1982 eronneen Kanadan arktisilla alueilla on valaita pyytäviä alkuperäisväestöjä (Reeves & Lee 2022), joiden valaanpyyntiä IWC ei hallinnoi.

IWC:n tavoitteena alkuperäisväestöjen valaanpyynnin hallinnoimisessa on varmistaa, että pyydetyt valaspopulaatiot säilyvät tai palautuvat takaisin terveelliselle tasolle ja mahdollistaa alkuperäisväestöille kulttuurisesti ja ravitsemuksellisesti riittävä valaanpyynti.

Alkuperäisväestöjen pyynnin kiintiöt asetetaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan ja kiintiöihin lasketaan ennaltaehkäisevän periaatteen mukaisesti kaikki valaat, joita on isketty, vaikka valasta ei saataisi onnistuneesti pyydystettyä. Tämänhetkiset pyyntikiintiöt on asetettu vuonna 2019 ja ne ovat voimassa vielä vuoden 2025 loppuun (Taulukko 1). (Aboriginal Subsistence... 2025)

Taulukko 1. IWC:n määrittämät kappalemääräiset pyyntikiintiöt alkuperäisväestöjen valaanpyynnille vuosille 2019–2025 ja alkuperäisväestöjen toteutunut valaanpyynti vuosina 2019–2023. Osalle valaskannoista pyyntikiintiöt on määritetty vuosittaisiksi, osalle kokonaiskiintiöksi kaudelle 2019–2025 ja osalle sekä että. Vuosittaisten kiintiöiden kohdalla aiempina vuosina käyttämättä jääneet pyynnit voidaan lisätä kiintiöön kuitenkin niin, ettei vuosittainen pyyntikiintiö kasva yli 50 prosentilla. (Catch Limits for... 2025; Catches taken: ASW 2025).

IWC:n määrittämät pyyntikiintiöt alkuperäisväestöjen valaanpyynnille vuosille 2019–2025 ja toteutunut pyynti vuosina 2019–2023										
pyyntialue	pyytäjät	laji	kiintiö 2019–2025		toteutunut pyynti					
			vuosittain	totaali	2019	2020	2021	2022	2023	yhteensä
Beringin-Tsuktsin-Beaufortinmeri	Alaskan inuitit ja Venäjän Tsuktsit	grönlanninvalas	67	392	37	69	70	68	56	301
Koillinen Tyynimeri	Venäjän Tsuktsit	harmaavalas	140	980	137	136	127	124	139	663
Itäinen Grönlanti	Grönlannin inuitit	lahtivalas	20	-	11	20	21	17	18	87
Läntinen Grönlanti	Grönlannin inuitit	grönlanninvalas	2	-	0	0	0	1	0	1
Läntinen Grönlanti	Grönlannin inuitit	sillivalas	19	-	8	3	2	4	2	19
Läntinen Grönlanti	Grönlannin inuitit	lahtivalas	164	-	160	162	177	149	164	812
Läntinen Grönlanti	Grönlannin inuitit	ryhävalas	10	-	4	4	5	1	2	16
Saint Vincent ja Grenadinit	Bequian valaanpyytäjät	ryhävalas	-	28	3	0	1	1	1	6

2.5.3 Tieteellinen valaanpyynti

ICRW:n artiklassa VIII määritellään, että valtiot saavat pyytää valaita tieteellisiin tutkimustarkoituksiin ja hallinnoida tieteellistä erityisluvallista valaanpyyntiä itse. Artiklassa kuitenkin määrätään, että erityisluvallista pyyntiä tehdessään valtioiden tulee raportoida IWC:lle joka kerta, kun erityislupa myönnetään, ja pyynnin tuloksena saatu tieteellinen tieto tulee esittää IWC:n tieteelliselle komitealle vuosittain. Tieteellinen komitea arvioi jokaisen erityisluvallisen pyynnin hakemuksen sekä tieteellisten pyyntiohjelmien tulokset. (Special Permit... 2025)

Tieteellisiin tarkoituksiin valaita ovat pyytäneet muun muassa Islanti, Norja, Japani ja Etelä-Korea, mutta suurin erityisluvallinen pyyntiohjelma on ollut Japanilla. Vuosina 1978–1996 Japanilla oli käynnissä tieteellinen valaanpyyntiohjelman JARPA, jonka aikana Japani pyysi valaita Antarktiksella (Japan's research... 2025). Tutkimusohjelman tavoitteena oli tuottaa varmempaa tieteellistä tietoa kaupallisen valaanpyynnin hallinnoimiseksi. Vuonna 2005 Japani aloitti Antarktiksella uuden tieteellisen pyyntiohjelman, JARPA II:n. Vuosina 2005–2010 Japani pyysi Antarktiksella yhteensä 3077 valasta tieteellisiin tarkoituksiin (Catches taken: Special... 2025). Tieteellisesti pyydettyjen valaiden lihaa kuitenkin myytiin Japanissa ja tieteellisten valaanpyyntiohjelmien alettiin epäillä olevan vain tapa jatkaa kaupallista valaanpyyntiä

pyyntikiellon alaisuudessa. Vuonna 2010 Australia nosti Japanin erityisluvalliseen valaanpyyntiin liittyen kanteen Japanin hallitusta vastaan kansainvälisessä tuomioistuimessa (Special Permit... 2025). Kansainvälisen tuomioistuimen tuomion tuloksena Japani lopetti JARPA II -ohjelman vuonna 2014. Vuosina 2015 ja 2016 Japani kuitenkin aloitti uudet erityisluvalliset valaanpyyntiohjelmat Antarktiksella (NEWREP-A) ja pohjoisella Tyynellämerellä (NEWREP-NP). Molemmat pyyntiohjelmat olivat käynnissä vuoteen 2019 ja Japanin IWC:stä eroamiseen asti.

2.6 Valaiden suojeleminen

Intensiivisen teollisen valaanpyynnin seurauksena monet valaspopulaatiot olivat vakavasti huvenneet 1900-luvun loppupuolella (esim. Branch & Williams 2006, Kliting 2015, Hovden 2023, Extinction and... 2025). IWC:n perustamisen aikaan valaiden suojeleminen motivaationa oli valaspopulaatioiden säilyminen, jotta valaanpyyntiteollisuus voisi hyödyntää valaita luonnonvarana jatkossakin (esim. Kliting 2015). 1960- ja 70-luvuille tultaessa valaiden suojeleminen alkoi laajemmin näkyä myös luonnon- ja valaiden suojeleminen itseisarvo (Kalland 2012). Valaspopulaatioiden pieneneminen pyynnin rajoitusyrityksistä huolimatta herätti niin ympäristönsuojeluliikkeet kuin valaanpyyntivaltiotkin valaanpyynnin vaikutuksiin. Valaiden suojeleminen tuli yhteinen tavoite monelle valtiolle ja ympäristöorganisaatioille symboli ihmisenaiheuttaman ekokatastrofin ehkäisemiselle (Kalland 2012 s. 77; Kato 2015).

2.6.1 Valaanpyynnin vastaiset kampanjat ja valaiden oikeudet

Valaiden suojeleminen nousi poliittiseksi huolenaiheeksi ja yhdeksi ympäristöliikkeiden keulahankkeista sai alkunsa 1960- ja 70-luvuilla. Sitä, miksi valaiden suojeleminen sai tuulta alleen, on selitetty monilla eri tekijöillä ja tapahtumilla.

Tieteellinen tieto valaista lisääntyi 1900-luvun loppupuolella, ja etenkin valaiden monesti ihmisenkaltaisestakin käytöksestä ja korkeasta älykkyydestä opittiin paljon lisää (Morales ei päivämäärää). Uudenlainen näkemys valaista sai ihmiset pohtimaan suhdettaan valaisiin ja luontoon uudelleen. Samaan aikaan sotienjälkeisen talouskasvun aiheuttamien ympäristöongelmien lisääntyessä myös ympäristöajattelu alkoi muuttua. Valaat edustivat erilaista älykkyyttä ja yhteisöllisyyttä ilman materiaalisia saavutuksia, ja näin valaista tuli ympäristönsuojeluorganisaatioillekin sopiva väline, jolla vertailla ja kritisoida kapitalistista modernia elämää.

Valaanpyynninvastaiset kampanjat ja kansainvälisissä konferensseissa tehdyt päätökset ovat myös olleet oleellinen osa valaiden suojeleminen. Vuonna 1972 *Friends of the Earth* (FoE) aloitti Yhdysvalloissa erityisen valaanpyynnin vastaisen *Projektin Jonah* -kampanjan (Sakaguchi

2013). Kampanjan tavoitteena oli asettaa kaupalliselle valaanpyynnille kymmenvuotinen kieltö ja sen seurauksena Yhdysvallat esitti YK:n ihmisympäristökonferenssissa Tukholmassa ehdotuksen valaanpyyntikiellosta. *Greenpeace* aloitti valaanpyynnin vastaisen kampanjoinnin pienempiä ympäristöjärjestöjä myöhemmin, mutta huomiota herättävämällä ja radikaalimmilla menetelmillä. Vuonna 1975 *Greenpeacen* aluksella asetettiin neuvostoliittolaisen valaanpyyntialuksen ja valaan väliin tavoitteena estää valaan pyytäminen. Tilanne, jossa valaan tappava räjähtävä harppuuna ohitti *Greenpeacen* aluksen täpärästi, kuvattiin ja kohtausta levisi mediassa ympäri maailmaa. *Greenpeace* jatkoi vastaavanlaisia tempauksia pyrkimyksenään keskeyttää valaanpyyntioperaatioita muun muassa Islannissa, Australiassa ja Espanjassa. Vuonna 1976 Berliinissä pidetyssä kansainvälisessä tieteellisessä konsultaatiossa merinisäkkäistä (*Consultation on Marine Mammals*) korostui monien valaskantojen erittäin huono tila (Schneider & Pearce 2004). Konsultaatiokokousta on pidetty yhtenä merkkipaaluna sille, että ympäristötietoisuus on alkanut vahvasti vaikuttaa valaanpyyntiin liittyvään päätöksentekoon.

2.6.2 Valaiden oikeuksien ja hyvinvoinnin suojeleminen

1970-luvulla myös eläinten oikeudet tulivat mukaan kansainväliseen keskusteluun (Francione 1996). Tätä ennen oli lähinnä puhuttu eläinten hyvinvoinnista, jonka ydinajatuksena on, että eläimiä tulisi kohdella mahdollisimman humanisti, haitat minimoiden, mutta eläinten hyödyntämistä ei kyseenalaistettu. Eläinten oikeuksien teorian mukaan eläimien etua ei tule sivuuttaa, vaikka se hyödyttäisi ihmistä tai vaikka se tehtäisiin humanisti. Käytännössä teorian mukaan eläimillä on ihmisen tavoin itsellistä arvoa ja oikeus koskemattomuuteen.

Ajatus valaiden oikeuksista on ollut yksi valaanpyynnin vastaisten kampanjoiden ja valaiden suojelelun motiiveista (D'Amanto & Chopra 1991; Klitting 2015; Ansingkar 2019). Eläinten oikeuksien teorian mukaan eläinten hyödynnyksen hallinnoimisesta tulisi siirtyä eläinten hyödynnyksen täyteen lopettamiseen. IWC:n kaupallisen valaanpyynnin kieltöä on pidetty askeleena kohti valaiden oikeuksien toteutumista. Valaiden oikeuksista on keskusteltu myös juridisella kentällä (Epstein 2008) ja valaille on julistettu oikeuksia esimerkiksi Tynnellämerellä, jossa alkuperäisväestöjen edustajat tunnustivat delfiinit laillisina persoonina (Doornbos & Whitehead 2024).

2.6.3 Suojelelun lähtökohdat ja suojeleminen nykyään

Teollisen valaanpyynnin jäljiltä muun muassa ryhävalaiden (*Megaptera novaeangliae*), etelänmustavalaiden (*Eubalaena australis*), antarktisten sinivalaiden (*Balaenoptera musculus intermedia*) sekä mahdollisesti kaskelottien, sillivalaiden ja seitivalaiden populaatiot olivat

huvonneet murto-osaan esiteollisista populaatioikoista (Branch & Williams 2006). Esimerkiksi antarktisten sinivalaiden arvioidaan vähentyneen noin 200 000–300 000 yksilöstä noin 400 yksilöön intensiivisen pyynnin seurauksena (Extinction and... 2025). Vuonna 1986 voimaan tulleen kaupallisen valaanpyynnin kiellon seurauksena valaanpyynnin haitta valaspopulaatioille on pienentynyt, ja 2000-luvulla valaiden suurimpina uhkina pidetäänkin muita ihmistoiminnan vaikutuksia, kuten valaiden jäämistä verkkoihin, törmäyksiä merellä kulkeviin aluksiin, valaiden elinympäristöjen huononemista, sairauksien leviämistä ja ilmastonmuutosta.

Vuonna 2020 noin 25 % valaslajeista oli luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi, uhanalaiseksi tai vaarantuneeksi ja 10 % lajeista ei ollut riittävää tietoa uhanalaisuuden luokitteluun (Extinction and... 2025). Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n (*International Union for Conservation of Nature*) ”Punainen lista” -luokituksen mukaan kriittisesti uhanalaisia valalajeja ovat kiinanjokidelfiini (*Lipotes vexillifer*), kalifornianpyöriäinen (*Phocoena sinus*), ryhädelfiini (*Sousa teuszii*), pohjanmustavalas (*Eubalaena glacialis*) ja ricenvalas (*Balaenoptera ricei*) (Status of the... 2022). Näiden lisäksi IUNC on luokitellut 19 alalajia kriittisesti uhanalaiseksi. Uhanalaiseksi valaslajeiksi on luokiteltu seitivalaat, sinivalaat, japaninmustavalat (*Eubalaena japonica*), induksendelfiinit (*Platanista minor*), gangesindelfiinit (*Platanista gangetica*), amazonindelfiinit (*Inia geoffrensis*), iravadindelfiinit (*Orcaella brevirostris*), rannikkodelfiinit (*Sotalia fluviatilis*), Intian valtameren ryhädelfiinit (*Sousa plumbea*), Perrinin nokkadelfiinit (*Mesoplodon perrini*), Kiinan evättömät pyöriäiset (*Neophocaena asiaeorientalis*) ja uudenseelannindelfiinit (*Cephalorhynchus hectori*).

Valaiden suojeleminen on tärkeä osa IWC:n toimintaa. IWC:n suojelukomitea toimii kiinteässä yhteistyössä IWC:n tieteellisen komitean kanssa, joka ohjaa IWC:n toimintaa ja päätöksentekoa (Conservation Committee 2025). Tärkeä osa IWC:n suojelutoimintaa ovat suojelun hallintasuunnitelmat CMP:t (*Conservation Management Plan*), jotka ohjaavat valaiden suojeleminen (Conservation Management... 2025). Tällä hetkellä CMP:t ovat toiminnassa viidelle vaarantuneelle valaspopulaatiolle; luoteisen Tyynenmeren harmaavalaille, lounaisen Atlantin etelänmustavalaille, kaakkoisen Tyynen meren etelänmustavalaille, laptajanjokidelfiineille (*Pontoporia blainvillei*) ja Etelä-Amerikan jokidelfiineille, amazonindelfiineille ja rannikkodelfiineille. IWC on myös perustanut kaksi merellistä suojelualuetta, Intian valtameren suojelualueen ja Eteläisen jäämeren suojelualueen (Whale Sanctuaries... 2025). Näiden lisäksi ehdotus Etelä-Atlantin suojelualueesta on esitetty komissiolle useasti viime vuosien aikana, mutta ehdotus ei ole mennyt jäsenvaltioiden äänestyksissä läpi.

2.7 Maantieteellinen diskurssianalyysi

Diskurssi on käytänteiden järjestelmä tai vuorovaikutustapojen kokonaisuus, joka toisaalta kuvailee maailmaa, mutta myös merkityksellistää sitä (Fairclough 1992). Tutkimuksessa diskurssi määritellään usein tietyn aiheen ympärille muodostuvaksi kokonaisuudeksi erilaisia vuorovaikutustapoja, kuten toisiinsa liittyviä tekstejä tai puhetta, niiden tuottamista, levittämistä tai vastaanottamista (Tieteen termipankki 2024). Diskurssit ovat yhteydessä myös tietämisen tapojen teorointiin ja diskurssi voi kuvata sekä tietoa jostain aiheesta että tämän tiedon muodostamisen tapaa. Rinnakkaiset diskurssit kamppailevat sosiaalisten todellisuuksien luomisesta ja todellisuuden merkityksellistämisestä.

Diskurssianalyysi tutkii näitä prosesseja ja vuorovaikutustapojen kokonaisuuksia, jotka luovat todellisuutta. Diskurssianalyysissä oletetaan, että diskursseja ei ole mahdollista irrottaa niiden laajemmista konteksteista. Tekstejä (tai kuvia, videoita tms.) analysoimalla pyritään löytämään vihjeitä siitä, mitä diskursseja tekstit edustavat tai mihin diskursseihin ne liittyvät. Perusluonteeltaan diskurssianalyysi on siis tulkitsevaa ja sen tavoitteena on tunnistaa analysoitavasta aineistosta yleisimpiä diskursseja ja kuvata diskurssien muotoutumista sekä sitä, millaisiksi diskurssit tuottavat tutkittavia ilmiöitä. (Pynnönen 2013)

Ihmisen- ja eläinmaantieteessä diskurssitutkimusta tehdään pitkälti samoin periaattein ja tavoittein kuin muissakin sosiaalisissa ja yhteiskunnallisissa tieteissä. Diskurssianalyysin keinoin pyritään ymmärtämään erilaisia todellisuuksia ja niiden muotoutumista tutkittavan ilmiön ympärillä (Pynnönen 2013). Tutkimuksen ytimessä on ajatus siitä, että ihmisten normit, arvot ja käsitykset maailmasta rakentuvat altistuksessa diskursseille (Mattissek 2018). Diskurssianalyysi on siis hyvä työkalu esimerkiksi kulttuuristen ja sukupuolisten eroavaisuuksien, poliittisten mielipiteiden ja historiallisten kehitysten tutkimiseen. Maantieteessä diskurssianalyysiin liitetään usein myös alueen, tilan ja ajan ulottuvuuksia. Maantieteessä tärkeiksi diskurssien kautta rakentuviksi konsepteiksi on määritelty esimerkiksi alueelliset, tilaan ja aikaan liittyvät identiteetit sekä niiden eroavaisuudet, luonto ja ympäristö sekä geopolitiikka.

2.8 Diskursseja valaiden, valaanpyynnin ja valaiden suojelun ympärillä

2.8.1 Valasdiskurssit historiassa

Pienimuotoisen valaanpyynnin ympärille kehittyneissä kulttuureissa valaiden käytöksestä ja anatomiasta oli empiiristä tietoa jo varhain. Muissa kuin näissä pienikokoisissa rannikkovalaanpyyntiin keskittyneissä yhteiskunnissa valaat olivat kuitenkin pitkään ihmiselle vieraita myyttisiä olentoja, joita pelättiin ja ihailtiin kaukaa. Keskiajalla, ennen löytöretkien

aikaa, todellisuuden ja kuvitteellisen raja kertomuksissa oli häilyvä. Etenkin laajoihin tuntemattomiin valtameriin ja niiden asukkaisiin liittyi uskomuksia, joissa totuus sekoittui kuvitteelliseen. Rajattomissa valtamerissä uskottiin elävän niin valaita kuin merenneitojakin, joita saattoi joskus nähdä tyrskyjen seassa vilaukselta, ja joskus näitä olentoja saattoi jopa ajautua rantaan. (Brito ym. 2019)

Bestiaareissa, myyteissä ja pyhimysten elämistä kertovissa teksteissä valaat olivat hirviöitä (Brito ym. 2019). Muiden hirviöiden tapaan hirviövalaiden (*the monster whale*) kuvailtiin olevan olemukseltaan tai käytökseltään epänormaaleja tai epäluonnollisia, joskus jopa häijyjä olentoja (*the wicked whale*). Keskiajalla yleiseurooppalaisen tradition kehityksen pohjana olivat spirituaaliseen ja moraaliseen mielenlennykseen tähtäävät klassiset ja raamatulliset teokset. Näissä teoksissa valaiden kuvailtiin olevan ihmiskunnalle vaarallisia. Kirjoituksissa valaiden esimerkiksi kerrottiin hyökänneen laivojen kimppuun ja joskus vain jumalaan turvautuminen oli ajanut pedot pois, ennen kuin ne upottaisivat laivan miehistöineen yhdellä valtavan pyrstön heilautuksella. Bestiaareissa myös varoitettiin itse paholaisen voivan ottaa valaan muodon (Baxter 1998). Samaan aikaan valaista saatuja tuotteita kuitenkin käytettiin myös kauppatavarana. Valashyödykkeiden yleisyydestä kauppatavarana keskiajan Euroopassa ei ole tarkkaa tietoa, mutta muun muassa 1500-luvun Portugalin kuninkaallisista peruskirjoista on löydetty määräksiä kaikkien rantaan ajautuneiden tai tapettujen valaiden kuulumisesta Portugalin kruunulle. (Brito ym. 2019) Voidaan siis olettaa, että valaat ovat olleet arvokasta, joskaan ei välttämättä yleistä, kauppatavaraa jo keskiajalla. Valaita ei Euroopassakaan aina nähty vain petoina. Esimerkiksi rantaan ajautuneet valaat olivat usein enemmänkin yllätyksen ja ihmetyksen aihe kuin merkki pahasta.

1700-luvun alun eurooppalaiset luonnonhistorioitsijat olivat kiinnostuneita valaista, ja valaisiin liittyviä tekstejä on tuolta ajalta paljon (Azzolini 2017; Brito ym. 2019). Useimmat kirjoittajat eivät olleet itse koskaan nähneet valaita, vaan saivat tietoa ympäri maapalloa matkustaneilta merimiehiltä, kauppiailta ja lähetysaarnajilta (Brito ym. 2019). 1700-luvun alun valaisiin liittyvät tieteelliset kuvaukset olivatkin suurelta osin virheellisiä, ja esimerkiksi Carl von Linnén luokitteli teoksessaan *Systema Naturae* (1758) valaat alun perin kaloiksi. Tieteelliset kirjoitukset kertovat kuitenkin halusta kerätä valaista empiirisiä havaintoja ja selittää valasta osana luontoa. Valistuksen aikaan kuuluikin tieteellisen tiedon kerääminen taloudellista ja teollista kehitystä varten. Myytit ja bestiaarit ylikuonnollisista hirviöistä vähenivät ja valaat alettiin pikemminkin nähdä eksoottisina, jättiläismäisinä ja merkillisinä luonnon ihmeinä (Brito ym. 2019). Valaista puhuttiin yhä hirviöinä, mutta ne nähtiin olentoina, joita koskivat luonnon lait ja joita voitiin tarkastella luonnontieteellisistä näkökulmista. Pelon rinnalla valaisiin suhtauduttiin uteliaasti ja kirjoitukset valaista levisivät laajalle Eurooppaan. Painetuissa kirjoissa ja lehdissä saatettiin esimerkiksi pohtia rantaan ajautuneen vieraan, valaaksi epäillyn

kalan lajia tai tarinoida löytöretkeilijöistä, jotka ajautuivat valaan vatsaan ja löysivät sieltä kokonaisia sivilisaatioita. Enemmistölle väestöstä valaat olivat kuitenkin vielä 1700-luvun lopulla täysin tuntemattomia olentoja.

Kaupallisen valaanpyynnin yleistymisen inspiroi kirjoittamaan valaista myös uudenlaisia tarinoita, joissa valaita kuvailtiin usein roistoina, valaanpyytäjien ollessa sankarillisia merenkävijöitä, jotka taistelivat ilkkurisia hirviöitä vastaan. Tuon aikainen valaiden pyynti oli riskialtista, fyysisesti ja henkisesti raskasta ja vaati pyytäjiltä aggressiivisuutta. 1800-luvun kuuluisat kirjailijat, kuten Walter Scott ja James Fenimore Cooper, perustivat tarinansa valaanpyytäjien kertomuksiin, ja kirjoituksissa valaanpyytäjien aggressiivisuus heijastettiin saalistettaviin valaisiin. Herman Melvillen ”Moby Dick” (1851) sai Briton ym. (2019) mukaan inspiraationsa vuonna 1820 tapahtuneesta Essex-laivan uppoamisesta kaskelotin hyökkäyksen seurauksena, ja klassikkokirjan perustana on maailmankuva, jossa vanhat myytit ja legendat sekoittuvat valaanpyytäjien tarinoihin. Kaikki kirjoitukset valaista eivät tuohonkaan aikaan esittäneet valasta negatiivisessa valossa. Brito ym. (2019) toteavat esimerkiksi Jules Micheletin teoksen ”La Mer”(1875) kuvailleen valaita miellyttävänä ja herkkänä nisäkkäinä, hellinä äiteinä ja ylevinä luomuksina, jotka ovat samanaikaisesti valtavia ja haavoittuvaisia. (Brito ym. 2019)

1800-luvulla valaat alettiin länsimaalaisessa kulttuurissa nähdä myös huvin lähteenä, etenkin hyväosaisille yhteiskunnan jäsenille (Brito ym 2019). Rannoille ajautuneet valaiden ruhot eivät enää herättäneet vain uteliaisuutta kokoontua ihmettelemään olentoja paikanpäälle, vaan valaiden ruhoista tehtiin nähtävyyksiä, ja ruhoja sekä niiden mukaan rakennettuja malleja alettiin käyttää osana viihdeteollisuutta (Sousa & Brito 2012). Esimerkiksi Ranskan rannikolle 1872 ajautuneen valtavan valaan luuranko lahjoitettiin Ranskan kuninkaallisille ja sen ruhoa kuvaavasta mallista tuli kiertävä show, jonka sisällä järjestettiin konsertteja ja muita esityksiä (Brito ym. 2019). Samaan aikaan valaiden pyynti oli yhä raskasta työtä vaativissa olosuhteissa ja kontrasti valaanpyytäjien tarinoiden ja eliitin huvinpidon välillä oli suuri.

1900-luvulle tultaessa valaanpyyntimetodit olivat tehostuneet, tieteellinen tieto valaista karttunut ja valaiden pyynti oli taloudellisesti yhä merkittävämpää (Brito 2019; Klinting 2015). Samalla suhtautuminen valaisiin muuttui, eivätkä valaat aiheuttaneet samanlaista kauhua kuin aikaisempina vuosisatoina. Valaan paikka viihteenä kuitenkin säilyi. Valaat koettiin haltioivina ja kiinnostavina eläiminä, perustettiin zoologisia puistoja ja delfinaarioita (Montagne 2020; 155), joihin ihmiset saattoivat tulla katsomaan valaita. Länsimaalaisissa diskursseissa korostui valaiden tuoma hyöty ihmiselle, oli se sitten luonnonvarana tai viihteenä (Brito ym. 2019). Vasta 1900-luvun loppupuolelle tultaessa länsimaalaisissa valasdiskursseissa vallalle on tullut

näkemyks valaiden itseisarvosta ja tarpeesta suojella valaita (esim. Kalland 2012; Klinting 2015).

Länsimaalaisen valassuhteen rinnalla on kuitenkin esihistoriasta lähtien ollut olemassa myös toisenlaisia tapoja suhtautua valaisiin. Nykyisten alkuperäisväestöjen keskuudessa on säilynyt monenlaisia uskomuksia ja myyttejä valaisiin liittyen vuosituhansien takaa. Monissa kulttuureissa valaat on nähty ihmisenkaltaisina tai merten ihmisinä. Esimerkiksi Australian aboriginaalien uskomuksien mukaisessa tulen syntytarinassa yksi esi-isistä muuttui valaaksi (Clarke 2001). Myös Uuden-Seelannin maorien tarinoissa ihminen saattoi muuttua delfiiniksi, ja valaat niin sanottuina merten ihmisinä antoivat apua heimojen haasteiden ratkaisemiseksi (Cressey 1998). Pohjois-Amerikan inuiittien keskuudessa puolestaan tunnetaan myytti naisesta, Sednasta, jonka sormista valaat ovat syntyneet (Laugrand & Oosten 2013).

Alkuperäisväestöjen valaanpyyntiperinteissä korostuu ihmisten ja valaiden läheinen yhteys. Esimerkiksi inuiittien uskomuksissa ihmisillä ja valailla on sama sielu ja valaita kohdellaan kunnioittavasti niin elävinä kuin kuolleinakin (Turner 1994). Jos pyydetyille valaille suoritetaan tietyt rituaalit ja valaan sielua kantava elin palautetaan mereen, valaan uskotaan syntyvän uudelleen. Ennen Australian kolonisaatiota aboriginaalit hyödynsivät tiedetysti vain rantaan ajautuneita valaita, mutta aboriginaaleilla uskottiin olevan aktiivinen rooli joissain rantaan ajautumisissa (Clarke 2001). Aboriginaalit saattoivat laulaen kutsua valaita rantaan, mutta toisaalta laulamalla voitiin myös ajaa valaita pois rannan tuntumasta, jotta esimerkiksi valasemo ja poikanen eivät ajautuisi rantaan.

2.8.2 Valasdiskurssit nykypäivänä

Tämänhetkisissä valas- ja valaanpyyntidiskursseissa vallalla on diskurssien kahtiajako valaiden pyyntiä puolustaviin ja sen vastaisiin sekä valaiden suojelua ajaviin diskursseihin. Kaikki diskurssit, esimerkiksi alkuperäisväestöjen valaanpyyntiä koskevat, eivät toki sijoitu mustavalkoisesti tähän kahtiajakoon, mutta valasdiskursseja koskevassa kirjallisuudessa jako on selvästi näkyvillä (Epstein 2008; Kalland 2012; Goodman 2011; Klinting 2015). Diskurssien vastakkainasettelussa kahdeksi eri leiriksi määritellään esimerkiksi valaanpyyntiä kannattavat valtiot ja pyyntiä vastustavat valtiot (Epstein 2008, Klinting 2015), ”valaanpyytäjien klubi” ja ”pelastetaan valaat -klubi” (Kalland 2012; Klinting 2015) ja joskus myös Japani yksin asetetaan länsimaita vastaan (Kato 2015). Jossain määrin valas- ja valaanpyyntidiskursseja koskeva kirjallisuus myös itsessään ylläpitää ja voimistaa kahtiajakoa, kun pyyntiä tai sen vastustusta pyritään perustelemaan tieteen keinoin.

Valaanpyyntiä vastustavien ja kannattavien diskurssien luonteet eroavat toisistaan siinä, että pyyntiä kannattavat diskurssit perustuvat usein alueellisiin ja kansallisiin identiteetteihin, kun

puolestaan pyyntiä vastustavat diskurssit perustuvat ajatukseen universaalista hyvästä ja maailmankansalaisuudesta (Epstein 2008). Valaanpyyntiä vastustavat diskurssit vetoavat esimerkiksi valaiden vaarantuneisuuteen, valaiden moraaliseen oikeuteen elämään ja valaiden suojelun sivistyneisyyteen (Epstein 2008; Klinting 2015; Kato 2015). Valaanpyyntiä kannattavien diskurssien keskiössä on valaanpyynnin ympärille kehittyneiden kulttuurien arvostus, valtioiden oikeus suvereniteettiin sekä valastuotteiden tuoma hyöty valtioiden omavaraisuuteen ja ruokaturvaan.

1970-luvulla alkunsa saaneet valaanpyynnin vastaiset diskurssit kumpusivat maailman valaskantojen romahduksesta ja ympäristöliikkeiden aktivoitumisesta (Epstein 2008; Kalland 2012; Klinting 2015). Monet valaslajit ja -populaatiot olivat 1970-luvulla uhanalaisia ja lähellä sukupuuttoa (Extinction and... 2025), ja osa valaslajeista on sitä yhä. Valaiden suojelusta tuli tuolloin yhteinen tavoite monelle valtiolle, ja sittemmin siitä on muodostunut tärkeä osa maailmanlaajuisista luonnonsuojelueetosta, jonka pyrkimys on ”pelastaa planeetta” (Kato 2015). Vaikka jo 1900-luvun lopulla osa valaskannoista oli elpynyt sellaiselle tasolle, ettei niitä voinut enää pitää uhanalaisina, diskurssit valaista yleisesti uhanalaisina ovat säilyneet (Epstein 2008). Usein tällaisissa diskursseissa pyritään välttämään valaiden erottelua eri lajeihin tai populaatioihin ja uhanalaisuus liitetään kaikkiin valaisiin. Uhanalaisuusdiskurssi on osa niin sanottua supervalas-diskurssia, jossa valaista puhutaan aivan kuin yhtenä lajina, liittäen yhteen monen eri valaslajin ominaisuuksia, joista mihin vain voidaan viitata sopivassa yhteydessä (Kalland 2012; Singleton 2019).

Keskustelu valaiden uhanalaisuudesta antoi tilaa moraalisten diskurssien kehitykselle, ja nykyisin eläinten oikeudet ovat keskeinen osa valas- ja valaanpyyntidiskursseja (Klinting 2015; Campagna & Guevara 2022). Valaiden moraalista oikeutta elämään ajavat muun muassa ympäristöorganisaatiot, kuten WWF ja aktivistijärjestöt Green Peace ja Sea Shepard (Kalland 2012), mutta valaiden oikeudet ovat tulleet osaksi jopa kansainvälistä juridista keskustelua. Arvostettu oikeustieteellinen lehti *American Journal of International Law* on julkaissut valaiden oikeuksista artikkelin (Epstein 2008), Intiassa valaille on säädetty laillinen suoja, ja yhdysvaltalainen tieteellinen seura *American Association for the Advancement of Science* (AAAS) on kerännyt tukea valaiden oikeuksien julistukseen, joka antaisi valaille oikeuden elämään (Klinting 2015). Diskurssin taustalla on ajatus eläinten ja ihmisten tasavertaisuudesta, mutta juridisella kentällä valaiden oikeudet ovat erityisasemassa muihin eläimiin nähden.

Valaanpyynnin vastustamista tukee myös ajatus siitä, että valaiden suojelu on sivistynyttä (Epstein 2008; Campagna & Guevara 2022) ja vastavuoroisesti valaiden tappaminen on julmaa (Kato 2015). Valaanpyynnin lopettaneissa länsimaissa pyynnin lopetus rinnastetaan sivilisaation edistykseen (Epstein 2008), ja toisaalta 1900-luvun lopun valaanpyyntikuvastoista

tutut raa'at kuvat veren punaiseksi värjäämästä merestä ja kituvista valaista vahvistavat yhä näkemystä valaanpyynnin julmuudesta (Kato 2015). Valaiden suojelun argumentoidaan myös olevan sitä, mitä ihmiset haluavat. Valaanpyynnin vastaiset valtiot ovat aidosti demokraattisia ja puhuvat kansalaistensa äänellä (Epstein 2008), mutta kuuntelevat myös "maailman mielipidettä" (Klitting 2015). Tässä diskurssissa valaiden suojelun nähdään olevan universaali inhimillinen etu.

Valaanpyynnin vastustaminen on niin valtioille kuin yksittäisille ihmisille "edullinen" tapa profiloitua ympäristöasioista välittäväksi (Epstein 2008; Klitting 2015). Toisin sanoen valaanpyynnin vastustajilla ei ole mitään henkilökohtaista menetettävää, jos valaiden pyynti lopetettaisiin kokonaan, ja samalla aiheeseen kantaa ottamalla saa helposti maailmanlaajuista näkyvyyttä. Tämä kietoutuu myös diskurssiin valaiden suojelusta koska suojelua vaativa "me" ei hyödy valaista tai käytä valaita ravintona, ja valaita pyytävät "he" nähdään toisarvoisina (Epstein 2008). Diskurssi siis tuomitsee valasruokavalion ja samalla valaita hyödyntävän kulttuurin moraalisesti huonoksi.

Valaanpyyntiä kannattavien diskurssien nähdään kehittyneen vastavoimaksi valaanpyynnin vastaisille diskursseille ja saavan puhtia valaanpyytäjien halusta määritellä oikeuksiaan omaan kulttuuriin ja toimintaansa (Epstein 2008; Klitting 2015; Hopson 2024). Yleisiä valaanpyyntiä kannattavia diskursseja ovat kestävä valaanpyynti, valtioiden oikeus omavaraisuuteen ja itsemääräämiseen sekä oikeus omaan kulttuuriin, mutta eri valtioilla on myös erilaisia syitä haluta jatkaa valaanpyyntiä.

Valtioiden suvereniteetin diskurssit liittävät valaanpyynnin osaksi laajempia metanarratiiveja ja linkittävät valaanpyynnin omavaraisuuteen, ruokaturvaan ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön (Epstein 2008; Hopson 2024). Omavaraisuuden diskursseissa valaanpyynti nähdään perinteisenä elinkeinona ja ravinnonlähteenä, johon voidaan turvautua maailmanmarkkinoiden ollessa ailahtelevia. Ruokaturva-diskurssi on vetänyt puoleensa etenkin alun perin valaanpyyntiä vastustavien leiriin kuuluneita kehittyviä Karibianmeren maita, kuten Antigua ja Barbudaa, Saint Vincent ja Grenadiineja sekä Dominicaa (Epstein 2008). Toisaalta ruokaturva-diskurssiinkin vedonneessa Japanissa pyydetystä valaanlihasta ei tarpeen tullen olisi apua yli satamiljoonaisen väestön ravitsemisessa, sillä valas on Japanissa kallis luksustuote, mutta diskurssia käytetään, jotta valaanpyynti saadaan yhdistettyä sensitiiviseen keskusteluun ruoantuotannon kestävydestä.

Luonnonvarojen kestäväan käytön diskurssit valaanpyynnissä perustuvat tieteellisiin arvioihin valaskantojen koosta. Esimerkiksi lahtivalaiden (*Balaenoptera acutorostata*) kannat on määritelty elinvoimaisiksi jo 1990-luvun alussa eikä pyyntikiellon koeta olevan perusteltua elinvoimaisten kantojen kohdalla (Epstein 2008). Diskurssissa valaat rinnastetaan muihin

luonnonvaroihin ja kyseenalaistetaan, miksei tarkasti hallinnoitu valaanpyynti olisi sallittua muiden luonnonvarojen kestävästä käytön tavoin. Kestävästä käytön diskurssit liitetään myös vahvasti kestävästä kehitykseen yleisesti, ja ruokaturvan takaaminen tieteeseen perustuvan valaiden kestävästä valaanpyynnin nähdään olevan tapa edistää kestävästä kehitystä (Hopson 2024).

Kulttuurisiin oikeuksiin ja kulttuurien monimuotoisuuteen liittyvät diskurssit vetoavat valaanpyynnin kulttuuriperinteisiin ja ihmisten oikeuteen valita oma ruokavalionsa (Epstein 2008). Oikeus kulttuuriin on julistettu Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksessa (United Nations 2024), ja monet kulttuurit ovat muotoutuneet tiiviisti valaanpyynnin ympärille (Epstein 2008; Kallan 2009; Klinting 2015). Oikeus toimeentulon turvaavaan valaanpyyntiin on kuitenkin annettu vain alkuperäisväestöille, joilla on pitkät valaanpyynnin perinteet ja esimerkiksi IWC ei tunnista muuta kulttuurista valaanpyyntiä (Hovden 2023). Valaanpyynnillä on vahvat kulttuuriset perinteet esimerkiksi Norjan Lofoteilla ja Japanin pienissä rannikkokaupungeissa. Lofoteilla valaanpyynti on tärkeä osa saarien olennaisinta aktiviteettia, turskan kalastusta (Epstein 2008). Lofoottien kalastajat pyytävät turskaa yhdeksän kuukautta vuodesta ja valaita jäljelle jäävinä kolmena kuukautena, jolloin turskat vaeltavat Norjanmerelle. Japanin rannikkokaupungeissa pienimuotoisen valaanpyynnin perinteet ulottuvat esihistorialliseen aikaan (Kalland 2012), ja vaikka asukkaat eivät olekaan alkuperäisväestöjä, valaanpyynti on ollut oleellinen toimeentulon muoto perinteisessä elämäntavassa (Epstein 2008). Kulttuuristen oikeuksien diskurssi asettaa kyseenalaiseksi mustavalkoisen jaottelun, jossa vain alkuperäisväestöillä on oikeus kulttuuriseen toimeentulon takaavaan valaanpyyntiin.

Valaanpyyntiä tukevat ruokavalioihin liittyvät diskurssit ovat kehittyneet vastavoimaksi länsimaiselle diskurssille, jossa valaan syömistä moralisoidaan (Epstein 2008). Diskurssi kritisoi ajatusta valasruokavalion epämoraalisuudesta etenkin, kun länsimaissa muiden eläinten syöminen on yleisesti hyväksyttävää. Diskurssin mukaan ihmisillä tulisi olla oikeus valita oma ruokavalionsa ilman kansainvälistä moralisointia. Myös valaan lihan terveellisyyteen vedotaan etenkin japanilaisissa diskursseissa, jotka kannustavat valastuotteiden sisällyttämiseen tasapainoiseen ruokavalioon (Hopson 2024).

Kaiken kaikkiaan valaanpyyntiä tukevat diskurssit pohjautuvat ajatukseen oikeudesta määrittellä omaa kulttuuria, elinkeinoja ja ruokavaliota sekä valtioiden itsemääräämisoikeudesta (Epstein 2008; Kalland 2012; Klinting 2015; Hopson 2024). Diskurssit keskittyvät vastustamaan prosesseja, joilla valaat erotellaan muista luonnonvaroista eettisiin ja moraalisiin näkemyksiin vedoten, ja niiden avulla yritetään ottaa haltuun valaanpyynnin narratiivia.

3 Aineisto ja menetelmät

3.1 Kansainvälisen valaanpyyntikomission kokousnauhoitukset

Tutkielmani aineistona ovat Kansainvälisen valaanpyyntikomission kokousnauhoitukset vuosilta 2016–2022. Nauhoitukset ovat vapaasti saatavilla ja ladattavissa IWC:n verkkoarkistosta. Vuodesta 2012 eteenpäin kokouksia pidetty joka toinen vuosi, mutta Covid-19 -pandemian vuoksi vuoden 2020 kokous peruuntui. Vuonna 2021 järjestettiin kiireellisiä asioita koskeva virtuaalinen erikoiskokous ja vuonna 2022 komissio palasi tavalliseen kokousaikatauluunsa. Aineistoni käsittää siis kokousnauhoitukset vuosilta 2016, 2018, 2021 ja 2022 eli kokoukset IWC66, IWC67, IWC *Virtual Special Meeting* ja IWC68.

Valitsin tutkielmani aineistoksi vuosien 2016–2022 kokousnauhoitukset, jotta aineistoni olisi mahdollisimman tuore ja riittävän laaja tutkimuskysymysteni vastaamiseen. Viimeisin IWC:n kokous on pidetty vuonna 2024, mutta vuoden 2024 kokousnauhoitukset eivät vielä ole saatavilla IWC:n verkkoarkistossa. Neljän eri vuoden kokousaineisto on mielestäni kattava otanta edustamaan IWC:n kokouksia riittävän laajasti, sillä aineiston laajuus on huomattava ja aikaikkunaltaan pidempi aineisto saattaisi hämärtää kokouksista saatavan kuvan ajankohtaisuutta. Vuoden 2021 Virtuaalinen erikoiskokous kesti kaksi päivää ja IWC:n kokoukset 65–68 olivat viisipäiväisiä. Nauhoitettua kokousaineistoa on aineistossani yhteensä noin yhdeksänkymmentä tuntia.

Litteroin kokousnauhoitukset tekstiedostoiksi tekoälyä käytävällä Riverside Audio & Video transcription –ohjelmalla sekä Microsoft Office Wordin litterointitoiminnolla. IWC:n kokoukset käydään etupäässä englannin kielellä ja litteroimani tekstiaineistot ovat myös englanniksi. Riverside Audio & Video transcription –ohjelma käänsi myös muun kuin englanninkielisen puheen englanninkieliseksi tekstiksi, joten sain kaiken kokouksissa käydyn keskustelun itselleni ymmärrettävään muotoon.

3.2 Korpusavusteinen tulkitseva diskurssianalyysi

Tutkielmassani analysoin IWC:n kokousaineistoja korpusavusteisella tulkitsevalla diskurssianalyysillä. Korpusmenetelmät ja korpusanalyysi tuottivat laajan kokousaineiston sellaiseen muotoon, josta yksityiskohtaisemman diskurssianalyysin tekeminen oli mahdollista. Korpusanalyysin tuloksia teemoittelemalla ja tulkitsevia diskurssimenetelmiä käyttäen tunnistin aineistosta yleisimpiä valaisiin liittyviä diskursseja ja syvennyin analysoimaan, millaisia sosiaalisia todellisuuksia nämä diskurssit luovat.

Korpusanalyysillä tarkoitetaan tietokoneavusteista tekstianalyysiä, joka mahdollistaa laajojen tekstiaineistojen analysoimisen sekä sellaisten asioiden löytämisen tekstistä, joita ihmisen lukemana tekstistä ei välttämättä nousisi esiin (Froehlich 2015). Perinteinen diskurssitutkimus keskittyy kokonaisiin teksteihin, mutta korpusanalyysin keskiössä ovat tekstikatkelmat, joista etsitään toistuvuuksia (Lehto 2018). Korpusmenetelmät ovat hyödyllisiä, kun halutaan tutkia laajoja tekstiaineistoja, joiden tunteminen läpikotaisin on mahdotonta. Korpusavusteista diskurssianalyysiä voisi luonnehtia korpusmenetelmien ja diskurssimenetelmien vuoropuheluna. Korpusmenetelmillä tekstistä löydetään diskursseja ja diskursiivinen tieto auttaa määrittelemään, mitä tekstistä kannattaa korpusmenetelmin etsiä.

Käytin diskurssianalyysille pohjan muodostavan korpusanalyysin tekemiseen AntConc-ohjelmistoa. AntConc on ilmainen monella sovellusalustalla toimiva työkalu korpusanalyysiin (Anthony 2014). Kuten korpusmenetelmät tavallisestikin, AntConc-ohjelmiston käyttö on yleistä lingvistikissa tekstianalyysissä (Froehlich 2015), mutta ohjelmisto soveltuu myös diskurssianalyysin tueksi (Hanane ym. 2022). AntConc-ohjelmistolla tehdyn korpusavusteisen diskurssianalyysin vahvuutena on esimerkiksi mahdollisuus etsiä diskursseja tekstistä objektiivisemmin kuin perinteisessä diskurssianalyysissä, jossa vastuu diskurssien löytämisestä on vain tekstiä lukevalla tutkijalla itsellään. Tässä tutkielmassa AntConc-työkalun käyttö mahdollisti diskurssianalyysin tekemisen laajasta kokousaineistosta, sillä monisatasivuisien tekstiaineistojen läpikäynti diskurssianalyysin edellyttämällä tarkkuudella ilman korpusmenetelmiä olisi mahdotonta.

3.2.1 Hakusanojen valinta korpusmenetelmiä hyödyntäen

Ensimmäinen analyysini vaihe oli valita sopivat valasdiskursseihin liittyvät hakusanat, joita sitten käytettäisiin varsinaisen korpusavusteisen diskurssianalyysin tekemiseen. Tässä kohtaa analyysiä ohjasi sekä aineisto että valasdiskursseihin liittyvä kirjallisuus. Kirjallisuuteen perustuvat valasdiskurssit auttoivat määrittämään, mitkä sanat olisivat diskurssien kannalta oleellisia, mutta toisaalta itse aineisto määritteli, millaisia hakusanoja aineiston kanssa voisi käyttää. Aineistolähtöisyys antoi myös mahdollisuuden löytää aineiston perusteella valasdiskurssien kannalta oleellisia teemoja, jotka eivät kirjallisuudessa välttämättä nouse esiin.

Sopivien hakusanojen valinnan tukena käytin AntConc-ohjelmiston word- ja collocate-toimintoja. Word-toiminto on AntConc-ohjelmiston yksinkertainen työkalu, joka listaa tekstiaineiston kaikki sanat halutussa järjestyksessä (Anthony 2014). Käytin word-toimintoa listaamaan kokousaineiston sanat esiintymisjärjestyksessä, jolloin näin, mitkä sanat toistuivat kokouksissa usein. Näin sain osviittaa siitä, mitkä asiat olivat olleet IWC:n kokouksissa eniten

keskustelujen aiheena. Näistä sanalistaista tarkastelin valasdiskurssien kannalta oleellisia sanoja.

Collocate-työkalu listaa haetun sanan yhteydessä tekstiaineistossa useimmin toistuvat sanat (Anthony 2014). Käytin collocate-työkalua selvittääkseni millaisissa yhteyksissä word-toiminnolla löydettyt sanat kokousaineistossa esiintyivät. Syötin word-toiminnon mukaan aineistossa usein toistuvia ja valasdiskurssien kannalta oleellisiksi määrittämiäni sanoja collocate-työkaluun, jolloin sain paremman käsityksen siitä, millaiset hakusanat toimisivat parhaiten valasdiskurssien etsimisessä.

AntConc-ohjelmiston word- ja collocate-työkaluja hyödyntävän ja kirjallisuuden tukeman hakusanojen etsimisen jälkeen valasdiskurssien kannalta mahdollisesti sopivia hakusanoja oli yli kaksikymmentä. Lopulliset hakusanani valitsin karsimalla sanoja sen perusteella, kuinka oleellisia ne olisivat tutkimuskysymyksen kannalta ja kuinka hyvin ne toimisivat hakusanoina AntConc -ohjelmiston kwick-konkordanssityökalussa. Hyvät hakusanat olisivat mahdollisimman lyhyitä, keskenään mahdollisimman samantasoisia ja karsisivat tuloksista mahdollisimman paljon valasdiskursseihin liittymätöntä keskustelua pois.

Lopulta hakusanoiksi valikoituivat seuraavat viisi termiä: **protection, welfare, commercial whaling, scientific/permit whaling** ja **subsistence whaling**. Nämä hakusanat vastasivat mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiä ja valaiden ympärillä käytävää polarisoitunutta keskustelua, jossa vastakkain ovat valaiden suojeleminen ja valaiden pyynti. Valaiden hyvinvointi puolestaan liittyy vahvasti sekä valaiden suojeleminen tavoitteisiin, että valaanpyynnin menetelmiin.

Valaanpyyntiin liittyviksi hakusanoiksi valitsin kaupallista, tieteellistä ja alkuperäisväestöjen pyyntiä edustavat hakusanat, sillä IWC tunnistaa nämä kolme valaanpyynnin muotoa ja hakusanat näin ollen toistuivat myös IWC:n kokousaineistoissa. Esimerkiksi pienimuotoinen rannikkovalaanpyynti (small type coastal whaling), jota IWC ei tunnista omaksi valaanpyyntimuodokseen on koko aineistossa mainittu vain kolmetoista kertaa, kun puolestaan kaupallinen pyynti (**commercial whaling**) esiintyy aineistossa 140 kertaa.

Tieteellistä valaanpyyntiä edustavat hakusanat **scientific whaling** ja **permit whaling**. Valitsin termille kaksi hakusanaa, sillä sanoja käytetään IWC:ssä paikoin samamerkityksisinä ja paikoin sanavalinta jo itsessään kertoo siihen liittyvistä diskursseista. Molempia sanoja käyttämällä tieteelliseen valaanpyyntiin liittyvät erilaiset diskurssit tulevat siis parhaiten aineistosta esiin.

Alkuperäisväestöjen pyyntiä edustavaksi hakusanaksi valikoitui **subsistence whaling**. Sana *aboriginal* karsiutui hakutermin edestä pois haun sujuvoittamiseksi. Mahdollisimman lyhyt hakusana toimii AntConc-ohjelmistossa parhaiten, sillä lyhyempi hakusana rajaa vähemmän

tuloksia pois esimerkiksi mahdollisten kirjoitusvirheiden, eli tässä tapauksessa litterointivirheiden, vuoksi. Alkuperäisväestöjen valaanpyynnistä puhutaan kokouksissa myös lyhenteellä *ASW*, mutta en käytä lyhennettä korpusanalyysin hakusanana. Lyhennettä käytetään kokouksissa enimmäkseen IWC:n alkuperäisväestöjen pyyntiin liittyvien hallinnollisten toimien kuvaamisessa, jotka eivät oleellisesti kuvaa tutkimiani valasdiskursseja.

Valaiden suojelua edustaa hakusana ***protection***. Hakusana on tutkimukseni kannalta toimiva, sillä sana *protection* toistuu aineistossa lähes pelkästään valaiden suojeluun liittyvissä asioissa. Sana *conservation* olisi myös voinut olla mahdollinen valaiden suojelua edustava hakusana, mutta sana esiintyi aineistossa hyvin usein IWC:n suojelukomiteasta (conservation committee) puhuttaessa. Sana *conservation* toistui pelkästään vuoden 2016 kokousaineistossa 366 kertaa, ja suuri osa esiintymistä viittasi suojelukomiteaan. Haun tulosten läpikäyminen olisi siis ollut turhan työlästä diskurssitulosten kannalta saatuun hyötyyn verrattuna. Lisäksi valasdiskurssien kannalta oleellisten hakusanalla *conservation* löydettyjen esiintymien yhteydessä toistui usein myös sana *protection*, joten *protection* antaisi hakusanana riittävän kattavan otoksen suojeluun liittyvistä valasdiskursseista kokousaineistossa.

Valaiden hyvinvointia edustavaksi hakusanaksi valistin sanan ***welfare*** (esiintyi aineistossa 230 kertaa). Tämä hakusana kuvaa mahdollisimman hyvin valaiden hyvinvointiin ja oikeuksiin liittyviä diskursseja. Valaiden oikeuksista ei IWC:n kokousaineistoissa suoranaisesti puhuta lainkaan ja esimerkiksi hakusanan *rights* esiintymissä ei kertaakaan viitattu eläinten tai valaiden oikeuksiin. Näin ollen, mikäli valaiden oikeuksien diskursseja esiintyy IWC:n kokouksissa, ne tulevat esiin epäsuorasti muiden diskurssien kautta.

Hakusanojen valinta vaikuttaa vääjäämättä siihen, millaisia tuloksia korpusanalyysillä saadaan ja hakusanojen karsinta rajaa myös mahdollisia tutkimuskysymysten kannalta oleellisia tuloksia pois. Korpusavusteisen diskurssianalyysin tarkoituksena ei olekaan kuvastaa kattavasti joka ikistä mahdollista aineistosta löytyvää diskurssia, vaan mahdollistaa laajan aineiston käyttö diskurssianalyysissä ilman, että hakusanoilla löydetään kaikki aiheeseen liittyvät osiot tekstistä.

3.2.2 Korpusanalyysi

Tutkielmassani korpusanalyysi toimii diskurssianalyysin pohjana, ja sen tarkoituksena on löytää IWC:n kokousaineistosta valasdiskurssien kannalta oleellisia esiintymiä. Käytin korpusanalyysin tekemiseen AntConc-ohjelmiston niin sanottua kwick-konkordanssityökalua (key word in context), joka esittää haetun sanan tai sanaparin esiintymät lueteltuina esiintymisympäristöissään (Anthony 2014). Syötin kwick-työkaluun valitsemani hakusanat,

protection, welfare, commercial whaling, scientific/permit whaling ja subsistence whaling, jolloin pääsin tarkastelemaan millaisissa yhteyksissä sanat IWC:n kokousaineistossa esiintyvät. Tein korpusanalyysin jokaisen vuoden kokousaineistolle erikseen. Analyysin tuloksista karsin pois sellaiset esiintymät, jotka eivät olleet valasdiskurssien kannalta oleellisia.

Kwick-työkalu luettelee haetun sanan esiintymät ja näyttää esiintymiskontekstin ennen ja jälkeen haetun sanan (Kuva 1). Määrittelin kontekstikoon 14 sanaan (token), jolloin kwick-näkymässä näkyy 14 sanaa sekä ennen että jälkeen haetun sanan. File View -toiminnolla hakusanan saa näkyviin koko tekstiaineistossa, jolloin kontekstin, jossa hakusana esiintyy, voi lukea kokonaisuudessaan.

File	Left Context	Hit	Right Context
2016_Kaikki ...	clarified that in their view, sanctuaries are based on the position of a total	protection	of whales. In addition, it was pointed out that the schedule amendment car
2016_Kaikki ...	the EU and its Member States are strongly... are strongly committed to the	protection	of whales. Our objective remains to ensure an effective international regula
2016_Kaikki ...	scientific committee report. that this proposal is based on the idea of total	protection	of whales. That's why, unfortunately, we may not be able to, we
2016_Kaikki ...	we will not be able to support this proposal. In our view, the total	protection	of a particular species is not the environmental protection. issue might be e
2016_Kaikki ...	vation of biodiversity is environmental protection. But try to prevent a total	protection	of a virus, try to prevent even harvesting of one animal is not
2016_Kaikki ...	orldwide movement in support of sustainable development, especially the	protection	of marine ecosystems. I refer in particular to the dynamics initiated with Ric
2016_Kaikki ...	mplementing of a number of projects in the field of scientific research and	protection	of marine environment. In particular, the work is important in the field of
2016_Kaikki ...	elighted to attend a meeting of the Arctic Council's working group on the	protection	of the Arctic environment in February, earlier this year, in Stockholm. That A
2016_Kaikki ...	ional measures to grant these permits, which will ultimately result in better	protection	of the estates. that the decisions adopted by the international court, such as
2016_Kaikki ...	me, which is the Republic of Korea and Mexico. Japan is committed to the	protection	of this highly depleted species. And we have been taking a series of
2016_Kaikki ...	around the world representing the voice of those who advocated the great	protection	of this largest animal. The saw his proposal sponsored by Orange State with

Kuva 1. Esimerkinäkymä kwick-konkordanssityökalulla *protection* -hakusanalla tehdyn haun tuloksista vuoden 2016 kokousaineistossa. Hakusana on näkymän keskellä ja molemmin puolin hakusanaa näkyy sanan esiintymisympäristö. Yhteensä sana *protection* esiintyi koko aineistossa 142 kertaa.

3.2.3 Korpusanalyysin tulosten teemoittelu ja tulkitseva diskurssianalyysi

Korpusanalyysin tulosten teemoittelun tarkoituksena oli määritellä yhtenäisiä teemoja IWC:n kokousaineistosta löydettyistä valasdiskurssien kannalta oleellisista puheenvuoroista. Tein teemoittelun tarkastelemalla korpusanalyysillä löydettyjä valasdiskursseihin liittyviä puheenvuorojen pätkiä ja tarvittaessa otin tarkasteltavaksi hakusanojen välittömän kontekstin lisäksi myös hakusanojen laajempia esiintymisympäristöjä, kuten kokonaisia puheenvuoroja. Hakusanojen esiintymille määritin erilaisia tiivistettyjä konteksteja ja yhteneväiset teemat rakentuivat näitä konteksteja toisiinsa vertailemalla. Yhdestä hakusanan esiintymästä voi löytyä enemmän kuin yksi konteksti ja teema. Teemoittelu on analyysimenetelmänä vahvasti aineistolähtöinen, ja tässä vaiheessa analyysiä kirjallisuudessa esiin tulleet diskurssit eivät

ohjaa analyysiä. Oleellista on, että teemat syntyvät aineiston analyysin tuloksena (Juhila 2021).

Teemoittelun tulosten pohjalta tein tulkitsevan diskurssianalyysin. Tulkitseva diskurssianalyysi keskittyy tunnistamaan prosesseja, joilla tuotetaan ja ylläpidetään sosiaalista todellisuutta (Pynnönen 2013). Tulkitsevan diskurssianalyysin orientaatio on analyttinen ja sen tarkoitus on eritellä sosiaalisten todellisuuksien muodostumista neutraalisti ottamatta kantaa näihin todellisuuksiin. Tällaisen diskurssianalyysin perusta on vahvasti aineistossa, mutta analysoitava teksti sijoitetaan myös osaksi muita tekstejä ja esiin nousseet diskurssit osaksi muita diskursseja.

Korpusanalyysin tulosten pohjalta määriteltyjen teemojen voidaan jo itsessään määritellä olevan erilaisia diskursseja, mutta tulkitseva diskurssianalyysi pureutuu teemojen sisällä oleviin diskursseihin tarkemmin. Samoin kuin kontekstien ja teemojen kohdalla, yhteen teemaan saattaa liittyä enemmän kuin yksi diskurssi. Seuraavaksi kuvaan kontekstien ja teemojen määrittämisen yhdelle *protection* -hakusanan esiintymälle sekä teeman liittämisen laajempiin diskursseihin:

Protection -hakusanan esiintymä:

“Our voice, my voice, today here. represents the interest of millions of citizens who are eagerly waiting for the creation of this sanctuary to give more protection to the species that we use in a non-lethal and non-extractive way.”

Kontekstit: ihmiset haluavat, että valaille perustetaan suojelualueita, valaita voidaan hyödyntää myös ei-tappavilla tavoilla

Teemat: valaiden suojelu on, mitä ihmiset haluavat, valaiden suojelu hyödyttää ihmisiä

Diskurssit: Valaita tulisi pyytämisen sijaan suojella, jotta valaista voidaan hyötyä muilla tavoilla. Ihminen hyötyy valaiden suojelusta myös saamalla mielihyvää ajatuksesta, että toimii moraalisesti oikein.

4 Tulokset

IWC:n kokousaineistoista hahmottui monitasoinen eettinen diskurssikenttä, jossa näkökulmia esitettiin niin valaanpyyntiä kritisoiden ja sitä puolustaen sekä valaiden suojelua ajaen. Valaiden suojelua puoltavat ja valaanpyyntiä kritisoivat diskurssit kulkivat usein käsikädessä, kun taas valaiden pyyntiä puolustavat diskurssit eivät olleet selkeästi samassa tai eri linjassa suojeludiskurssien kanssa. Keskeisimmät valaiden suojelun ja valaanpyynnin vastustuksen diskurssit liittyivät valaiden oikeuksiin ja hyvinvointiin, valaiden merkitykseen meriekosysteemien suojelussa ja ilmastonmuutoksen torjunnassa, vallitseviin moraalikäsitelmiin sekä valaanpyynnille vaihtoehtoisin valaiden hyödynnyttäminen. Valaanpyyntiä, etenkin kaupallista valaanpyyntiä, puoltavissa diskursseissa keskeisimmät teemat liittyivät valtioiden ja alkuperäisväestöjen oikeuksiin päättää omasta luonnonvarojenkäytöstään, kulttuuriseen itsemääräämisoikeuteen, nykyisenlaisen kaupallisen valaanpyynnin perustamiseen tieteeseen ja humaaneihin pyyntimenetelmiin sekä valaiden erityiskohtelun kritisointiin. Seuraavissa kappaleissa jäsentelen näitä diskursseja tarkemmin tarkastelemalla samalla diskursseihin liittyviä esimerkkejä IWC:n kokousaineistoista.

4.1 Valailla on oikeus hyvään elämään ja hyvään kuolemaan

IWC:n kokousaineistoissa toistuvat puheenvuorot, jotka pohjautuvat valaiden oikeuksien diskursseihin. Valaiden oikeuksista ei kokouksissa puhuta suoraan, mutta valaiden hyvinvointiin ja humaaniin kuolemaan viittaavat keskustelut kuitenkin sisältävät ajatuksen siitä, että valaiden kokemuksilla on arvoa ja valailla ajatellaan olevan oikeus hyvään elämään ja hyvään kuolemaan. Myös näkemys valaiden itseisarvosta pohjaa valaiden oikeuksien diskurssia.

Valaiden itseisarvon diskurssi tulee esiin etenkin valaiden suojelua ajavissa ja kaupallista pyyntiä vastustavissa argumenteissa. Useinkaan valaiden suojelun tarvetta ei suoranaisesti perustella valaiden ominaisuuksien tai itseisarvon kautta, mutta arvostus tulee esiin valaisiin liitettyissä adjektiiveissa. Valaiden esimerkiksi kuvaillaan olevan *tuntevia*, *tärkeitä* tai *ihmeellisiä* samalla, kun puhutaan valaiden suojelun puolesta. Tällaiset luonnehdinnat toistuvat etenkin puheenvuoroissa, jotka eivät suoraan liity kokousten päätöksentekoa vaativiin aiheisiin, vaan esimerkiksi kokousten aloituspuheenvuoroihin. Näin luonnehtivat muun muassa Brasilian komissaari, Slovenian ulkoministeriön edustaja ja entinen IWC:n tieteellisen komitean puheenjohtaja:

“Toivomme, että monet etelänmustavalaat, jotka uivat niin lähellä näitä rantoja - - inspiroivat meitä kaikkia ottamaan tämän tärkeän askeleen näiden ihmeellisten olentojen suojelun turvaamiseksi.” (Brasilian komissaari, IWC67 2018)

”Toivotan teille komission 66. kokouksen yhteydessä hedelmällistä keskustelua ja menestystä erityisesti ponnisteluissa näiden upeiden eläinlajien, valaiden, suojelemiseksi.” (Slovenian ulkoministeriö, IWC66 2016)

”Mutta näiden suurenmoisten eläinten suojelu ja ihmisen toiminnan hallinta, joka voi vaikuttaa niihin, on jotain, mikä on meille kaikille yhteistä. - - Valaiden hyvä suojelustatus on meille kaikille tarpeen.” (Robert Soudam, IWC:n tieteellisen komitean aikaisempi puheenjohtaja, IWC68 2022)

Suojelun puolesta argumentoidessa, esimerkiksi tieteeseen nojaten, tällaisia tunteisiin vetoavia valaiden kuvailuja kenties vältetään.

Joissain puheenvuoroissa valaiden itseisarvo tulee esiin suurempaan kuin kuvailevien adjektiivien kautta. Esimerkiksi *Humane Society International* -järjestön (HSI) puheenvuorossa valasyksilöiden säilyminen nähdään arvokkaana saavutuksena. Puheenvuorossa valaslajien säilymisen arvon lisäksi korostetaan valasyksilöiden säilymisen arvoa:

“On kaupallisen valaanpyyntikiellon 30. vuosipäivä. Me juhlimme sitä, että monet kymmenet tai kenties sadat tuhannet valaat ovat säästyneet tältä kärsimykseltä [pitkän kärsimyksen johtaminen kuolemaan]. Me kannustamme kaikkia tunnistamaan pyyntikiellon jatkuvan arvon, ei vain lajien pelastamisessa, vaan myös eläinyksilöiden suojelussa kärsimykseltä.” (Clive Bass, HSI, IWC66 2016)

Tällaisissa puheenvuoroissa valasyksilöiden elämällä ja sen laadulla nähdään olevan itseellistä arvoa samalla tavoin kuin ihmisyksilöiden elämällä. Diskurssi valaiden oikeudesta hyvään elämänlaatuun tulee ilmi myös puheenvuoroissa, joissa ilmaistaan valaiden hyvinvoinnin edistämiseksi tehdyn työn tärkeyttä. Valaiden hyvinvointi on yhteydessä myös valaiden suojelun onnistumiseen, mutta kuten edeltävä sitaatti osoittaa, hyvinvoinnilla nähdään olevan arvoa myös itsessään. Kokouksissa käydyissä keskusteluissa tulee ilmi muun muassa valaiden hyvinvoinnin edistämistyön tavoite tunnistaa valaiden hyvinvointitarpeita aikaisempaa kokonaisvaltaisemmin:

“On havaittu, että käsitys, jonka mukaan eläimen hyvinvointistatus on joko hyvä tai huono, on liian yksinkertaistettu, ja tämä työkalu tarjoaa komissiolle vivahteikkaamman, holistisemman ja tieteellisesti täsmällisemmän ymmärryksen valaiden

hyvinvointitarpeista sekä siitä, millä tavoin valaiden hyvinvointi voi vaarantua ihmisen toiminnan seurauksena” (IWC67 2018)

Valaiden hyvinvointityön kehittämisen tärkeänä pitäminen, tulee esiin myös siinä, kuinka paljon siitä IWC:n kokouksissa puhutaan. Kokouksissa toistuvia aiheita olivat esimerkiksi valaiden sotkeutuminen verkkoihin ja ajautuminen rannoille sekä se, miten näitä valaiden hyvinvointia huomattavasti uhkaavia tekijöitä voitaisiin vähentää.

Valaiden hyvinvointi on myös yhteydessä valaiden oikeuteen hyvään kuolemaan. Hyvän kuoleman diskurssin takana on ajatus siitä, että jos valaita tapetaan ihmisen tarkoituksiin, kuoleman pitäisi vähintäänkin olla mahdollisimman kivuton ja nopea. Hyvä kuolema tulee kokousaineistoissa esiin etenkin pyyntitavoista keskusteltaessa. Kokouksissa on esitetty puheenvuoroja, joissa muun muassa pohditaan tapoja kehittää pyyntitapoja humanimmiksi, raportoidaan jo paremmaksi kehittyneistä pyyntitavoista ja kritisoidaan raakoja pyyntitapoja. Esimerkiksi Alaskan, North Slopen piirikunnan pormestarin mukaan, Alaskan ja Tsukotkan grönlanninvalaiden pyynti takaisi valaille paremman kuoleman, jos pyynnin aikatauluttaminen olisi joustavampaa ja pyynti voitaisiin keskittää suotuisiin sääolosuhteisiin:

“Ehdotuksemme pyyntikiintiön siirtymästä [kiintiön käyttämätön osa siirtyy myöhemmin käytettäväksi] sallii joustavamman valaanpyynnin hallinnan. Se parantaa tämän hyvin vaarallisen pyynnin turvallisuutta, tehokkuutta ja [valaiden] hyvinvointia. -- - Käyttämättömän kiintiön siirtymän avulla AWC [Alaskan Whaling Commission] voi jakaa ylijäänyttä kiintiötä eri kylille ja vuodenajoille, jolloin voidaan hyödyntää parhaita mahdollisia pyyntiolosuhteita.” (Harry Brower, North Slopen piirikunnan pormestari, IWC67 2018)

Alaskan valaanpyyntikomission varapuheenjohtaja kertoi myös tavoista, joilla valaanpyyntiä oli jo kehitetty humanimmaksi:

“Eläinten hyvinvointia koskeviin huolenaiheisiin vastaamiseksi olemme kehittäneet tehokkaampia metsästysmenetelmiä ja käytämme nyt pentriittikranaattia.” (Crawford Puckettuck, AWC varapuheenjohtaja, IWC67 2018)

NAMCO:n edustajan mukaan Norjan ja Islannin valaanpyynti puolestaan täyttää jo korkeimmat hyvinvointistandardit:

“- - näissä pyynneissä käytössä on korkeimmat eläinten hyvinvointistandardit, kuten tässä kokouksessa on osoitettu.” (NAMCO, IWC66 2016)

Sekä Alaskan että NAMCO:n edustajien puheenvuorot esiintyivät kontekstissa, jossa ilmaistiin valaiden hyvinvoinnista välittämistä samalla valaanpyyntiä puolustaen. Oleellista ei ole se,

uskovatko puhujat itse valaiden oikeuteen hyvään kuolemaan tai siihen, toteutuuko hyvä kuolema valaille, vaan se, että hyvän kuoleman diskurssi ylipäänsä näyttäytyy kokousaineistossa. Valaiden hyvällä kuolemalla voidaan siis olettaa olevan merkitystä joillekin kokousten osapuolille tai IWC:n päätöksentekoa seuraaville tahoille.

Valaanpyynti, jossa valaiden kärsimys kesti pitkään ennen kuolemaa, aiheutti kokouksissa kritiikkiä, ja tällaisen pyynnin kehityksen paremmaksi nähtiin tarvitsevan kovaa panostusta. Näin todettiin esimerkiksi Venäjän harmaavalaiden pyynnistä:

”Tänä vuonna komissiolle esitetyn datan mukaan Venäjän harmaavalaiden pyyntikaudella 2016–2017 21 valaan kuolemaan kului yli tunti, ja yhden valaan kuolemaan kului yli kolme tuntia. Näiden pitkien kuolemaan johtavien aikojen pitäisi vaatia vakavia ponnisteluja valaanpyynnin hyvinvoinnin parantamiseksi.” (IWC67 2018)

Valaanpyyntitapojen julmuus tuotiin esille silloinkin, kun keskustelun keskipisteenä ei ollut valaanpyynnin menetelmät tai niiden kehitys. Esimerkiksi Monacon edustajan puheenvuorossa japanilaisen pienimuotoisen rannikkovalaanpyynnin raakuus mainittiin, ikään kuin sivuhuomautuksena, vaikka puheenvuoron ytimenä oli kritisoida Japanin tieteellisiä valaanpyyntioperaatioita:

”- - katsomme, että valaanlihan kysyntä Japanin rannikolla on jo tyydytetty, ennen kaikkea tuhansilla tonneilla... valaanlihaa, joka tuodaan rannikolle teollisella valaanpyynnillä, jota harjoitetaan hyvin kaukaisissa valtamerissä tieteen varjolla. --- se on myös hyvin tyydytetty tuhansilla pienillä valailla, joita pyydetään samoissa rannikkokylissä. Ja kuten kaikki tiedätte, tämä pienten valaiden pyynti on usein varsin raakaa ja suoritetaan eläinten hyvinvointia huomioimatta. - - Näkemyksemme on, että sillä hetkellä, kun Japani yksiselitteisesti luopuu massiivisesta valaiden tappamisesta tieteen nimissä hyvin kaukaisissa valtamerissä, Monaco on valmis harkitsemaan alkuperäisväestöjen valaanpyynnin määritelmän laajentamista.” (IWC66 2016)

Tällaisen puheenvuoron voidaan myös todeta kritisoivan julmia valaanpyyntimenetelmiä, vaikka sitä ei puheenvuorossa sanotakaan suoraan.

Joissain tapauksissa valaanpyynnin hyvinvointiraportoinnin puuttuminen ja puutteellinen valaiden hyvinvoinnin huomioonotto nähtiin myös syynä lopettaa valaanpyynti kokonaan. Näin totesi esimerkiksi Valaiden ja delfiinien suojelujärjestö WDC:n (Whale and Dolphin Conservation) edustaja Norjan ja Islannin kaupallisesta valaanpyynnistä:

” - - kumpikaan maa ei toimita yksityiskohtaisia hyvinvointitietoja, jotka tulisi raportoida IWC:lle. - - Kehotamme Norjan ja Islannin hallituksia lopettamaan kaiken kaupallisen valaanpyynnin ja valastuotteiden kaupan sallimisen ja peruuttamaan vastalauseensa kaupallisen valaanpyynnin kiellolle. - - Odotamme saavamme Islannilta yksityiskohtaisen raportin viimeaikaisista muutoksista sen valaanpyyntimääräyksiin, seurauksena tänä kesänä dokumentoiduista hyvinvointipuutteista sillivalaiden pyynnissä.” (WDC, edustaen kahdeksaatoista järjestöä, IWC68 2022)

Valaiden hyvinvoinnin nähtiin siis olevan niin tärkeää, ettei valaita tulisi pyytää, ellei valaanpyynnin hyvinvointistandardeista ole takuuta. Tässä näkemyksessä valaiden oikeus hyvään kuolemaan menee ihmisen valaanpyyntioikeuden edelle.

Totaalinen valaanpyynnin vastustus puhuu itsessään valaiden elämän puolesta. Esimerkiksi Intian komissaari totesi, ettei Intia kannata valaiden tappamista:

”Kaiken keräämisen tieteellisiin tarkoituksiin pitäisi todellakin olla, jopa tutkimustarkoituksissa, ei-tappavaa. - - Me emme tue valaiden tappamista - - ” (Intian komissaari, IWC66 2016)

Puheenvuoron keskiössä on ajatus siitä, että valailla tulisi olla oikeus elämään, eikä tätä oikeutta tulisi riistää edes tieteen nimissä. Myös sanavalinnoilla on merkitystä puheenvuoroa tulkitessa. Puheenvuorossa puhutaan nimenomaan valaiden *tappamisesta* eikä esimerkiksi *pyytämisestä*. Kun puhutaan *tappamisesta*, valaanpyynti nähdään selkeämmin valaan näkökulmasta, ja valaan kuolema pyynnin seurauksena korostuu.

4.2 Valaiden suojeleminen hyödyttää ihmistä ja ympäristöä

Kokousaineiston puheenvuorissa valaiden suojeleminen ja valaiden pyynnin vastustusta perustellaan usein sillä, että ihmiset hyötyvät valaista myös tavoilla, jotka eivät vaadi valaiden pyyntiä. Toisin sanoen valaista hyödytään ei-tappavilla tavoilla, jotka eivät ota valaita pois elinympäristöstään, ja valaiden suojeleminen todetaan parantavan ihmisten mahdollisuutta hyötyä valaista tällaisilla tavoilla. Valaiden suojeleminen argumentoidaan myös suojelemaan ympäristöä ja olevan yhteydessä laajempaan maailmanlaajuiseen kestäväan kehityksen teemoihin. Tällaisen diskurssin mukaan valaiden suojeleminen hyödyttäisi siis sekä ihmistä että ympäristöä.

Valaiden suojeleminen ja valaiden ei-tappavan hyödynnyksen yhteys nousee IWC:n kokousaineistoista vahvasti esille. Suojeleminen nähdään usein kulkevan käsikädessä valaiden ei-tappavan hyödynnyksen kanssa. Monissa puheenvuoroissa näistä puhutaankin yhdessä. Näin on esimerkiksi Brasilian komissaarin ja Argentiinan valaidensuojeleminstituutin ICB:n (Instituto de Conservacion de Ballenas) edustajan puheenvuoroissa:

" - - toimenpiteet, joita IWC voi vaalia edistääkseen valaiden suojelua ja valaiden kestäväää, ei-tappavaa ja ei-riistäväää hyödynnystä" (Brasilian komissaari, IWC67 2018)

"Äänemme edustaa miljoonien kansalaisten etua, jotka odottavat innokkaasti tämän suojelualueen perustamista suojellaksemme paremmin [valas]lajeja, joita käytämme ei-tappavalla ja ei-riistäväällä tavalla" (ICB, edustaen 17 järjestöä, IWC67 2018)

Selkeimmin hahmotettavia tapoja, joilla valaista hyödytään ei-tappavasti, on valaiden suora hyödynnyks, jossa valaiden kanssa ollaan läheisesti tekemisissä. Esimerkiksi valasturismi on yksi tällainen kokousaineistoista eniten esille nouseva valaiden hyödynnystapa. Valaiden suojelun ja suojelualueiden perustamisen perustellaan hyödyttävän valasturismia, jonka kautta ihmiset voivat tuottaa taloudellista voittoa valaista niitä pyytämättä. Esimerkiksi Etelä-Atlantin suojelualueen argumentoidaan kehittävän valasturismia merialueen rannikkovaltioissa:

"Etelä-Atlantin valaiden suojelualue kehittää myös valaiden kestäväää, ei-riistäväää ja ei-tappavaa taloudellista käyttöä alueen rannikkoyhteisöissä, erityisesti valasturismia." (Tšekin komissaari, edustaen EU:n jäsenvaltioita, IWC68 2022)

Valasturismin kautta valaista hyötyvät yrittäjien lisäksi myös turistit, jotka pääsevät näkemään valaita niiden elinympäristöissä. Valaiden näkemisestä nautitaan niin paljon, että siitä ollaan valmiita maksamaan. Näin toteaa muun muassa Australian komissaari:

"Mutta valaita arvostetaan myös itseisarvollisesti. Ihmiset maksavat etuoikeudesta katsella niitä" (Australian komissaari, IWC66 2016)

Ei-tappavan hyötymisen ei tarvitse aina olla näin selkeästi kosketuksissa valaisiin. Kokousaineistosta nousi usein esiin huomio siitä, että valaiden suojelu ja valaanpyynnin loppuminen on se, mitä monet ihmiset haluavat. Suojelu olisi monien ihmisten arvojen mukaista. Voidaan siis ajatella, että monet ihmiset hyötyisivät valaiden suojelusta vähintäänkin kokien mielihyvää siitä, että maailmassa toimitaan heidän arvojensa mukaisesti. Tällainen diskurssi ei tule kokousaineistojen puheenvuoroista suoraan esiin, mutta ihmisten halu suojella valaita ja suojeluun liittyvät arvot näkyvät useissa puheenvuoroissa. Esimerkiksi Brasilian ulkoministeri totesi puheenvuorossaan saaneensa yli miljoonan ihmisen allekirjoittaman vetoituksen valaiden suojelun puolesta:

" - - Sain vetoituksen, jossa oli kerättyä yli miljoona allekirjoitusta ympäri maailmaa edustaen niiden ääntä, jotka puhuvat tämän suurimman eläimen suojelun puolesta" (Sarney Filho, Brasilian ympäristöministeri, IWC66 2016)

Moraalista ja etiikasta ei IWC:n kokouksissa yleisesti ottaen puhuta suoraan, mutta monista puheenvuoroista ilmenee, millaiset moraaliset arvot ja käsitykset siitä, mikä on eettisesti oikein,

puheenvuorojen taustalla vaikuttavat. Esimerkiksi Australian komissaarin puheenvuorossa tulee esiin ihmisten näkemys siitä, että on tyrmistyttävää, että valaita yhä pyydetään niin kaupallisesti kuin tieteellisestikin:

”On tärkeää reflektoida, että nykyään käsitys kaupallisesta valaanpyynnistä, ja itse asiassa väite siitä, että valaiden tappaminen on edelleen välttämätöntä tieteen vuoksi, on anateema monille maailman ihmisille.” (Australian komissaari, IWC66 2016)

Tällaisen puheenvuoron perusteella valaiden pyytäminen on monien ihmisten mielestä moraalisesti väärin. Etiikka ja arvot tulevat esiin myös komissaarien puheenvuoroissa, joissa he ilmaisevat ajavansa IWC:ssä kansalaistensa asiaa ja edustavansa heidän arvojaan ja mielipiteitään. Näin lausuvat esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Australian komissaarit:

”Olemme täällä komission jäsenenä (komissaareina) ja edustamme hallitustemme etuja, hallitustemme politiikkaa ja kansalaistemme arvoja. Näihin Yhdysvaltojen arvoihin - - sisältyy myös arvo, että meidän ei tällä hetkellä pitäisi harjoittaa kaupallista valaanpyyntiä.” (Yhdysvaltojen komissaari, IWC66 2016)

”Australian kansa ei suvaitsi, että Australian hallitus tukisi mitään ehdotusta, joka tukisi teollisen valaanpyynnin paluuta avomerillä.” (Australian komissaari, IWC67 2018)

Sekä Yhdysvaltojen ja Australian komissaarien puheenvuorojen mukaan kaupallinen ja teollinen valaanpyynti on heidän edustamiensa kansalaisten arvojen vastaista. Australian komissaari huomauttaa myös, että valaiden suojelulla IWC pyrkii pysymään muuttuneiden yhteiskunnallisten arvojen tahdissa:

”Viimeisten kolmen neljännesvuosisadan aikana komissio on, valaiden suojelun ja hallinnan maailmanlaajuisena viranomaisena, kehittynyt pysymään muuttuvan maailmamme tahdissa. Tähän on sisältynyt tieteellisen tiedon ja teknologian kehitys sekä yhteiskunnallisten arvojen suuret muutokset kohti parempaa ympäristönsuojelua ja eläinten hyvinvointia.” (Australian komissaari, IWC68 2022)

Puheenvuorojen perusteella valaiden suojelu ja tieteellisen ja kaupallisen valaanpyynnin loppuminen olisi siis asia, jonka monet maailman ihmiset, ei vain Australian ja Yhdysvaltojen kansalaiset, kokisivat moraalisesti ja eettisesti oikeaksi suunnaksi. Tällaisia arvoja puolustavien puheenvuorojen perusteella monet maailman ihmiset olisivat tyytyväisiä, jos valaita suojeltaisiin, vaikka monet ihmiset eivät suoraan hyödy valaista edes ei-tappavasti. Ihmiset kuitenkin saisivat mielihyvää siitä, että valaat säilyvät ja niille ei aiheuteta haittaa.

Ihmisen hyötymisen lisäksi valaiden suojelun ympäristöhyödyt sitovat suojelua puolustavat diskurssit laajempiin kestävyysteemoihin. Valaiden suojelun ympäristöhyödyistä kokouksissa

korostetaan erityisesti valaiden suojelun vaikutuksia meriekosysteemien hyvinvointiin ja biodiversiteettiin sekä ilmastonmuutoksen torjuntaan.

Valaiden ekologista merkitystä painottavat puheenvuorot, joissa valaiden ilmaistaan olevan olennainen osa meriekosysteemejä ja toimivan esimerkiksi merien indikaattorilajeina. Valaiden merkitys tulee esiin muun muassa Belgian, Uruguay'n ja Australian komissaarien lausahduksissa:

" - tehokas meriekosysteemien ja biodiversiteetin suojeleminen, jonka olennainen osa valaaita, valtameriemme indikaattorilaji, on." (Belgian komissaari, IWC 66 2016)

"Valas parantaa ekosysteemejä, tekee ympäristöstä suotuisamman." (Uruguay'n komissaari, IWC68 2022)

" - niitä [valaita] pidetään terveiden ekosysteemien avainkomponentteina." (Australian komissaari, IWC66 2016)

Valaiden ekologista merkitystä korostavat lausahdukset esiintyivät valaiden suojelua puolustavissa puheenvuoroissa. Myös Etelä-Atlantin suojelun perustamisen tarvetta perusteltiin ilmastonmuutoksen torjunnan ja ekosysteemien hyvinvoinnin argumenteilla:

" - - tämän suojelun luominen antaisi meille mahdollisuuden taata, että Etelä-Atlantin vesillä ei ole tulevaisuudessa valasoperaatioiden uhkaa ja että hiilenkierto toteutuu valaspopulaatioiden suojelun ja ylläpidon ansiosta, ottaen huomioon näiden eläinten elintärkeän ekologisen roolin maailman meriekosysteemien toiminnassa, mukaan lukien niiden ilmastonmuutosta lieventävän vaikutuksen." (ICB, edustaa 17 järjestöä IWC67 2018)

Tällaisten näkemysten mukaan valaiden suojelussa ei ole enää kyse vain valaiden säilymisestä vaan laajemmista ympäristönsuojelun teemoista. Valaita suojellaan suuremman hyvän vuoksi. Meriekosysteemien tila vaikuttaa myös ihmisen hyvinvointiin ja ilmastonmuutoksen torjunta voidaan kansainvälisellä tasolla nähdä merkittävänä motiivina, jonka takana seistä.

Oleellinen osa valaiden suojelun ja kaupallisen valaanpyynnin vastustuksen perustelua ympäristöhyödyillä oli tieteeseen vetoaminen. Sen lisäksi, että valaiden suojelulla on ympäristöllisiä hyötyjä, valaiden pyynnistä todettiin olevan ympäristölle haittaa.

IWC:n tieteellisen komitean kerrottiin arvioineen Etelä-Atlantin suojelun ehdotuksen (SAWS, *South Atlantic Whale Sanctuary*) myönteisesti, minkä Brasilian komissaari ilmaisi puhuvan suojelun vahvan tieteellisen perustan puolesta:

”Kuten tiedämme, IWC:n tieteellinen komitea arvioi sekä SAWS-ehdotuksen että sen hoitosuunnitelman erittäin myönteisesti vuonna 2016, mikä korosti sen vankkaa tieteellistä perustaa.” (Brasilian komissaari, IWC67 2018)

Ocean Care -järjestön puheenvuorossa puolestaan painotettiin sitä, että kaupallisen valaanpyynnin jatkaminen olisi riskialtista, koska meriluontoa ja valaita uhkaavat monet muutkin valaanpyyntiin liittymättömät uhat.

”Aikana, jolloin valaat ja meriympäristö kohtaavat vakavia valaanpyyntiin liittymättömiä uhkia, ei ole oikea hetki harkita kaupallisen valaanpyynnin jatkamista.” (Ocean Care, edustaen 20 järjestöä, IWC68 2022)

Maailmanlaajuisiin luonnonsuojelu- ja kestävyysteemat nousevat esille IWC:n kokouksissa myös suoraan. Valaiden suojelun nähdään esimerkiksi myötävaikuttavan useisiin kansainvälisiin luonnonsuojelun ja kestävä kehityksen sitoumuksiin. Niillä perustellaan myös Etelä-Atlantin suojelualueen perustamista:

”- - Etelä-Atlantin suojelualue edistää myönteisesti useiden olemassa olevien kansainvälisten, kestävä kehitystä, biologista monimuotoisuutta ja ilmastonmuutosta koskevien sitoumusten täyttämistä ja helpottaa joidenkin IWC:n suojelusuunnitelmien alaisten valaspopulaatioiden suojelua.” (Tšekin komissaari, edustaen EU:n jäsenvaltioita, IWC68 2022)

Lisäksi IWC:n kokousten nähdään olevan tärkeässä yhteydessä kansainväliseen päätöksentekoon. Muun muassa Brasilian ympäristöministeri korosti puheenvuorossaan kansainvälistä yhteistyötä maailman tilan parantamiseksi:

”Tämä kokous pidetään ympäristönsuojelun kannalta tärkeänä ajankohtana, jona kansainvälinen yhteisö etenee monitahoisissa ponnisteluissaan toteuttaakseen planeettamme elämän tulevaisuuden kannalta elintärkeitä aloitteita. Pariisin sopimus tuo mukanaan toimia ilmastonmuutoksen vaikutusten torjumiseksi.” (Brasilian ympäristöministeri IWC67 2018)

Valaiden suojelun vastustamisen myös nähtiin olevan kestävä kehityksen vastaista. Tämä ilmeni esimerkiksi Brasilian ympäristöministeri puheenvuorossa, jossa hän ilmaisi Etelä-Atlantin suojelualueen vastustuksen olevan vastarintaa myös maailmanlaajuiselle pyrkimykselle edistää kestävä kehitystä:

”Suojelualueiden luomisen vastustus vastustaa maailmanlaajuisia kestävä kehityksen liikettä” (Brasilian ympäristöministeri, IWC66 2016)

Näkemykset, joissa IWC:n toiminta ja etenkin valaiden suojelu yhdistetään laajoihin kansainvälisiin ympäristö- ja kestävyystavoitteisiin, liittävät valaiden suojelun diskurssin osaksi maailmanlaajuisia ympäristönsuojelueetosta. Samalla, kun valaita suojellaan, toimitaan yhteisen hyvän eteen. Käytännössä tällainen diskurssi pyrkii liittämään valaiden suojelun osaksi vallalla olevia moraalिसääntöjä, joiden mukaan ympäristöä tulee suojella.

Valaiden suojelua pidetään tavoiteltavana, myös siksi, että mikäli valaskannat palautuisivat entiselleen, nähtäisiin se merkinä siitä, että ihmiset ovat kykeneviä suojelemaan luonnon monimuotoisuutta:

”Niiden [valaiden] mahdollista toipumista pidetään laajalti signaalina siitä, voivatko ihmiset hillitä itsensä tulevien sukupolvien hyödyksi. Meidän on kiireesti todettava, että valaiden suojelun varmistaminen on yksi tapa osoittaa, että ihmiset pystyvät suojelemaan luonnon monimuotoisuutta” (Liberian komissaari, IWC67 2018)

4.3 Vain alkuperäisväestöjen valaanpyynti on perustelua

IWC:n kokousaineistosta nousi usein esiin ajatus siitä, että kaikki muu kuin alkuperäisväestöjen valaanpyynti on tarpeetonta, oli kyseessä sitten kaupallinen pyynti tai tieteellisiin tarkoituksiin tehty pyynti. Tällaisen diskurssin mukaan, vain alkuperäisväestöjen kohdalla valaanpyyntiä voisi perustella tarpeiden täyttämiseksi.

Kokousaineistoissa esiintyneiden näkemysten mukaan kaupallisesta valaanpyynnistä ei nykyaikana ole taloudellista eikä ravitsemuksellista hyötyä sitä harjoittaville maille. Näin toteaa muun muassa ympäristöntutkintavirasto EIA:n (*Environmental Investigation Agency*) edustaja:

”Kaupallisella valaanpyynnillä 2000-luvulla ei ole taloudellisia tai ravitsemuksellisia tarkoituksia pyyntiä harjoittaville maille” (EIA, edustaen 19 järjestöä, IWC67 2018)

E erityisesti valaanpyynnin ravitsemuksellinen merkitys herätti paljon keskustelua kokouksissa. Monissa puheenvuoroissa toistui ajatus siitä, ettei valaanpyynti ole tarpeellista valtioiden omavaraisuuden ja ruokaturvan takaamiseksi muilla kuin alkuperäisväestöillä. Ylipäänsä ruokaturvakeskusteluille ei nähty olevan paikkaa IWC:n kokouksissa. Monet valtiot vakuuttivat ottavansa ruoan riittävyden ja ruokaturvan teemat vakavasti, mutta edistävänsä niitä muiden organisaatioiden kautta. Esimerkiksi Uuden-Seelannin komissaarin mukaan valaanpyyntiä ei tarvita ruokaturvan täyttämiseen ja Uusi-Seelanti työskentelee ruokaturva-asioiden parissa Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n kautta:

"Valaiden käyttöön ruokaturvan tyydyttämiseksi ei ole tarvetta. Ja haluan toistaa, että tunnustamme elintarvikehuolien vakavuuden, ja siksi työskentelemme tämän asian parissa FAO:ssa." (Uuden-Seelannin komissari, IWC66 2016)

Yhdysvallat ja Australia puolestaan painottivat ruokaturvaan liittyvien teemojen koskevan IWC:n työssä ainoastaan alkuperäisväestöjä:

"Yhdysvallat tukee jokaisen oikeutta riittävään elintasoon, mukaan lukien ravitsemukseen, kuten ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa todetaan, ja uskomme, että ruokaturva on olennainen [osa-alue] Kansainvälisen valaanpyyntikomission työssä alkuperäisväestöjen toimeentulollisen valaanpyynnin yhteydessä." (Yhdysvaltojen komissaari, IWC66 2016)

"- - olemme samaa mieltä siitä, että ruokaturvakysymykset IWC:ssä rajoittuvat tiettyihin alkuperäiskansojen yhteisöihin komission selkeästi määriteltujen prosessien mukaisesti." (Australian komissaari, IWC66 2016)

Kokousaineistoista nousi esiin myös näkemys siitä, että kaupallinen valaanpyynti ei ole nykypäivää. Epäsuorasti näkemykseen viittaavat puheenvuorot, joissa korostetaan sitä, kuinka paljon maailma on muuttunut kaupallisen valaanpyynnin kulta-aikojen jälkeen. Esimerkiksi Australian komissaarin puheenvuorossa painotetaan yhteiskunnan muutosta IWC:n perustamisen jälkeen sekä sitä, miten ihmisten suhde valaisiin on myös muuttunut:

"Ymmärryksemme maailmastamme on kehittynyt tieteen kautta vauhtia, jota kukaan meistä ei olisi osannut ennustaa. Lakimme, kansainväliset hallintojärjestelymme, elämäntapamme ovat kaikki suurelta osin muuttuneet ja kehittyneet tahdissa, jossa meidän on ollut vaikea pysyä mukana. Vuonna 1946 ainoa tapa, jolla olimme vuorovaikutuksessa valaiden kanssa, oli metsästää ja tappaa niitä. Nykypäivänä - - valaita arvostetaan myös itseisarvollisesti." (Australian komissaari, IWC66 2016)

Toisinaan kaupallisen valaanpyynnin yksinkertaisesti todettiin kuuluvan historiaan:

"Samalla kun Australia jatkaa alkuperäisväestöjen perinteisen valaanpyynnin oikeuksien tukemista, teollinen ja taloudellinen valaanpyynti kuuluu historiaan." (Australian komissaari, IWC67 2018)

Näkemykset kaupallisen valaanpyynnin ohella myös tieteellisen valaanpyynnin tarpeettomuudesta nousivat kokousaineistoista selkeästi esille. Tällaisten näkemysten keskiössä oli ajatus siitä, että kaikki tarvittava tieteellinen tieto on mahdollista kerätä myös ei-tappavilla menetelmillä. Näin toteavat muun muassa Yhdysvaltojen komissaari sekä *Pacific Orca Society*:n presidentti Paul Spong:

”Tieteellinen tieto, jota tarvitaan suurten valaskantojen hoidon parantamiseen ja elpymisen edistämiseen, voidaan kerätä ei-tappavilla tavoilla.” (Yhdysvaltojen komissaari, IWC66 2016)

”Nykyään ei ole mitään sellaista opittavaa valaiden suojelusta ja hoidosta, mitä ei voida saavuttaa ei-tappavilla menetelmillä.” (Paul Spong, edustaen 15 järjestöä, IWC66 2016)

Kokouksissa myös kyseenalaistettiin tieteen nimissä tehdyn valaanpyynnin tieteellisyyttä. Kyseenalaistuksen taustalla on ajatus siitä, että tieteellisiä valaanpyyntioperaatioita tehdään todellisuudessa kaupallisiin tarkoituksiin. Kyseenalaistus tuli esiin muun muassa Australian komissaarin ja Paul Spongin puheenvuoroissa. Australian komissaari kutsuu puheenvuorossaan Japanin valaanpyyntioperaatioita ”niin sanotuiksi” tieteelliseksi valaanpyynniksi:

”- - kehotamme Japania olemaan palaamatta eteläiselle valtamerelle niin kutsuttuun tieteelliseen valaanpyyntiin.” (Australian komissaari, IWC66 2016)

Paul Spong puolestaan totesi suoraan tieteellisen valaanpyynnin toimivan tapana kiertää kaupallisen valaanpyynnin kieltoa:

”Erytisluvallista valaanpyyntiä on tehty pääosin vasta kaupallisen valaanpyynnin kiellon hyväksymisen jälkeen, toimien keinona kiertää se [pyyntikielto].” (Paul Spong, edustaen 15 järjestöä, IWC66 2016)

Toisin kuin tieteellisen ja kaupallisen valaanpyynnin, alkuperäisväestöjen valaanpyynnin nähtiin olevan perusteltua. IWC:n kokousaineistoissa ei kertaakaan kyseenalaistettu alkuperäisväestöjen oikeutta valaanpyyntiin, ja sen nähtiin perustuvan alkuperäisväestöjen kulttuurisiin ja ravitsemuksellisiin tarpeisiin. Ravitsemuksellisia ja kulttuurisia tarpeita korostivat sekä alkuperäisväestöjen edustajat itse, että sellaisten valtioiden edustajat, joilla ei ole omia alkuperäisväestöjä. Esimerkiksi Tanskan edustaja kertoi Grönlannin alkuperäisväestöjen riippuvuudesta merisistä luonnonvaroista pohjustaen tarvetta valaanpyynnille:

”Olemme erittäin riippuvaisia luonnonvaroistamme, mukaan lukien mereisistä luonnonvaroista, myös seuraavat sukupolvemme tulevat olemaan... Koska Grönlannissa ei ole riittävästi maatalousresursseja saatavilla, se on riippuvainen sinisestä taloudestaan. Tämä tarkoittaa, että luonnonvarat tulevat merestä. Siksi Grönlannin hallituksen politiikkana on kiinnittää enemmän huomiota ruokaturvaan keinona lisätä omavaraisuuttamme.” (Tanskan edustaja, IWC66 2016)

Alkuperäisväestöjen kulttuuriperinteiden ja kansallisten identiteettien säilyminen nähtiin myös tärkeänä. Esimerkiksi Kolumbian lähetystön edustajat painottivat alkuperäisväestöjen oikeuksia valaanpyyntiin:

"Olemme panneet merkille, kuinka pelkän toimeentulon lisäksi... On olemassa kokonainen rakennelma, omalle kansalliselle identiteetille ominaisia kulttuuriperinteitä. Hallituksellani ei ole epäilystäkään siitä, että alkuperäisväestöjen oikeudet on taattava - -" (Kolumbian lähetystö, IWC67 2018)

4.4 Kestävä valaanpyynti on nykyaikaa, vastustus epätieteellistä

Kaupallista valaanpyyntiä puoltavissa kommentteissa IWC:n kokouksissa esiin nousivat usein näkemykset, joissa painotettiin nykyisenlaisen kaupallisen valaanpyynnin kestävyyttä, pohjautumista tieteellisiin arvioihin valaskannoista ja eroa menneisyyden teolliseen valaanpyyntiin. Kestävän valaanpyynnin diskurssiin sisältyi myös ajatus siitä, että valaanpyynnin vastustukselle ei ole tieteellisiä perusteluja.

Kaupallista valaanpyyntiä ja valaanpyynnin metodeja puolustavat puheenvuorot esiintyivät kokouksissa etupäässä vastauksina valaanpyyntiä kritisoihin kommentteihin. Esimerkiksi kaupallisen valaanpyynnin nykypäiväisyyttä alleviivaava lausahdus Islannin komissaarin puheenvuorossa toimi vastauksena puheenvuoroille, joissa kaupallisen valaanpyynnin todettiin kuuluvan historiaan. Laajemmassa kontekstissaan puheenvuoro liittyi Japanin esittämän ehdotuksen uuden valaanpyynnin kategorian, kestävän valaanpyynnin, luomisen käsittelyyn:

"Ja on tärkeää muistaa, että emme puhu vain mahdollisuudesta, mitä tapahtuisi, jos... kaupallista valaanpyyntiä olisi. Kaupallinen valaanpyynti on tosiasia tänä vuonna. Se oli tosiasia viime vuonna ja sitä edeltävänä vuonna. Ja se oli kestävällä pohjalla." (Islannin komissaari, IWC67 2018)

Nykyisenlaisen kaupallisen valaanpyynnin kestävyyttä painotettiin kokouksissa useaan otteeseen. Kaupallisen valaanpyynnin kerrottiin pohjautuvan tarkkoihin kantalaskelmiin ja esimerkiksi Islannin komissaari totesi kantalaskelmien perustuvan vankkoihin mekanismeihin:

"Meillä on mekanismi, joka on erittäin tukeva, luultavasti vahvin missään vastaavassa organisaatiossa, kestävien pyyntikiintiöiden laskemiseen. Ja kaikki kaupallinen valaanpyynti perustuisi tällaisiin vankkoihin pyyntikiintiöihin." (Islannin komissaari, IWC67 2018)

Islannin komissaari korosti myös sitä, ettei kaupallista valaanpyyntiä harjoitettaisi, mikäli pyydettävät kannat olisivat heikkoja:

”Jos olisimme tilanteessa, jossa saisimme vuosi toisensa jälkeen tieteelliseltä komitealta raportteja, joiden mukaan ehdottomasti kaikki valaskannat ovat erittäin huonossa tilassa ja niitä pitäisi suojella, niin se olisi täysin erilainen tilanne. Tässä elimessä ei ole erimielisyyttä tarpeesta suojella uhanalaisia eläimiä. - - Ja se, mistä puhumme valaanpyynnissä, on vain kestäväää käyttöä.” (Islannin komissaari, IWC67 2018)

Erityisesti nykyisenlainen kaupallinen valaanpyynti haluttiin erottaa menneisyyden valaanpyynnistä. Menneisyydessä tehtyä kaupallista valaanpyyntiä kuvailtiin kestäättömäksi ja teolliseksi ja sen menetelmiä kauheiksi nykyisenlaisen valaanpyynnin ollessa kestäväää ja tieteeseen perustuvaa. Kaupallisen valaanpyynnin puolesta puhuttaessa painotettiin, ettei vanhanlaiseen valaanpyyntiin todellakaan haluta palata ja nykyisen ja menneen kaupallisen pyynnin vertaamista pidettiin loukkaavana. Sekä Islannin että Japanin komissaarit halusivat tehdä selkeän eron nykyaikaisen kestävään valaanpyynnin ja menneisyydessä tehdyn pyynnin välille:

” - - kaikki vihjailu siitä, että se [nykyinen valaanpyynti] olisi millään tavalla verrattavissa hallitsemattomaan kaupalliseen valaanpyyntiin menneisyydessä, se on todellakin erittäin ruma historia, eikä kukaan halua palata siihen. Ja on ehdottomasti, tavallaan loukkaavaa niille meistä, jotka harjoittavat kestäväää valaanpyyntiä, kuulla, että se rinnastetaan aivan kauheisiin käytäntöihin, joita monet - - ovat itse harjoittaneet aiemmin. - - heidän ei pitäisi syyttää niitä, jotka ovat kiinnostuneita todellisesta kestävästä valaanpyynnistä, että he haluaisivat palata siihen. Eli se on täysin perusteetonta eikä oikein johda hyvään vuoropuheluun täällä.” (Islannin komissaari, IWC67 2018)

”Ehdotuksessaan Japani suositteli kestävään valaanpyyntikomitean perustamista ja teki selvän eron menneisyyden valaanpyynnin, joka voitaisiin luokitella kestäättömäksi teolliseksi valaanpyynniksi, ja nykyisen joko meneillään olevan tai harkinnassa olevan valaanpyynnin välille, joka voitaisiin tunnistaa kestäväksi toimeentuloon perustuvaksi valaanpyynniksi. - - en usko, että tässä huoneessa on ketään, herra puheenjohtaja, joka haluaisi palata menneisyyden teolliseen kestäättömään valaanpyyntiin.” (Japanin komissaari, IWC67 2018)

Nykyisen kaupallisen valaanpyynnin kestävyttä ja eroa menneisyyden kestäättömäksi kuvaillun kaupallisen valaanpyynnin välillä nostettiin esille myös kaupallisen valaanpyynnin vastustusta käsittelevissä puheenvuoroissa. Näin lausui esimerkiksi Islannin komissaari:

”Joten kaupallisen valaanpyynnin vastustus on kestävä käytön vastustusta, ei vastustusta, jollekin käsitykselle valaanpyyntikäytännöistä, jotka ovat jo kauan sitten hävinneet ja joita ei suoraan sanottuna pitäisi olla.” (Islannin komissaari, IWC67 2018)

Myös alkuperäisväestöjen edustajat kritisoivat sitä, ettei kaupallista valaanpyyntiä hyväksytä, vaikka se olisi kestävä. Esimerkiksi Grönlannin edustaja kommentoi puheenvuorossaan kaupallisen valaanpyynnin kiellon riippumattomuutta pyynnin kestävydestä:

”Ongelmamme on, että meitä estetään harjoittamasta kaupallista valaanpyyntiä siitä huolimatta, että käytämme valaita kestävästi.” (Grönlannin edustaja, IWC68 2022)

Tällaiset puheenvuorot kielivät alkuperäisväestöjen halusta päättää itse omista elinkeinoistaan.

Siinä, missä nykyisenlaisen kaupallisen valaanpyynnin nähtiin IWC:n kokouksissa olevan kestävä ja tieteeseen perustuvaa, valaanpyynnin vastustaminen nähtiin epätieteellisenä. Kuten aiemmin totesin, kaupallista valaanpyyntiä puolustavissa puheenvuoroissa nojataan vahvasti ajatukseen tieteellisesti määritellyistä kestävästä pyyntikiintiöistä. Näin ollen kestävä valaanpyynnin vastustuksen olisi oltava tieteellisen tiedon sivuuttavaa. Kokousaineistoista esiin nousseissa näkemyksissä kestävä valaanpyynnin vastustuksen nähtiin olevan myös ristiriidassa ympäristönsuojelun periaatteiden kanssa. Ympäristönsuojelun tulisi tällaisten näkemysten mukaan pohjautua tieteeseen, mikä ei valaiden suojelussa toteudu. Islannin komissaarin puheenvuorossa viitataan kokouksessa kuultuun kommenttiin, jonka mukaan valaanpyynti tulisi kieltää riippumatta siitä, millaisia valaskantojen tieteellisesti määritetyt tilat ovat. Puheenvuorossaan Islannin komissaari toteaa tällaisen kommentin hylkäävän tieteeseen perustuvan ympäristönsuojelun periaatteet ja kritisoi valaanpyynnin vastustuksen epätieteellisyyttä:

”Tänä aamuna näimme myös julistuksen, jossa todetaan, että valaanpyynti on tärkeää kieltää [valas]kantojen runsauden tieteellisistä arvioista riippumatta. Tämä on tieteellisesti perustellun ympäristönsuojelun yleisten periaatteiden hylkäämistä, emmekä todellakaan katso tätä myönteisesti. - - Panen merkille, että Japanin ehdotusta vastustaneet eivät ole juurikaan esittäneet väitettä, että he pitävät itseään ympäristönsuojelijoina, mutta mielestäni on silti syytä tarkastella tätä kohtaa, koska perinetisesti olemme nähneet pyrkimyksiä esittää tieteeseen pohjautuvan kestävä valaanpyynnin vastustuksen ympäristönsuojeluna. Se ei ole ympäristönsuojelua. Se ei

ole ympäristönsuojelun yleisten periaatteiden mukaista. Ei ole ympäristönsuojelua jättää huomioimatta tiedettä ilmastonmuutoksen suhteen, eikä ympäristönsuojelua ole sivuuttaa tiedettä valaanpyynnissä. Jos haluat oikean ympäristölähestymistavan, perustat kantasi tieteeseen.” (Islannin komissaari, IWC67 2018)

Myös Japanin komissaarin puheenvuorosta esiin nousee ajatus valaanpyynnin vastustuksen epätieteellisyydestä. Komissaari viittaa puheenvuorollaan keskusteluun Japanin esittämästä ehdotuksesta kestävän valaanpyynnin -kategoriasta, johon Japanin rannikkovalaanpyynti kuuluisi. Japanin komissaari toteaa puheenvuorossaan voivansa päätellä kokouksessa käydystä keskustelusta, ettei Japanin rannikkovalaanpyynnin, ja näin ollen kestävän kaupallisen valaanpyynnin vastustus perustu tieteeseen taikka kansainväliseen oikeuteen:

”Jotkut maat vastasivat suoraan ja rehellisesti sanoen vastustavansa kaupallista valaanpyyntiä kaikissa olosuhteissa. Se on heidän asemansa, ymmärrän sen. Ja nyt mielessäni on hyvin selvää, että ongelma pienimuotoisen rannikkovalaanpyynnin kanssa ei ole kansainvälinen tai kansainvälisen oikeuden tulkinta tai edes tiede.” (Japanin komissaari, IWC66 2016)

4.5 Valaanpyynnin vastustus on valas-ekseptionalismin ja kulttuurista imperialismia

IWC:n kokousaineistoista nousi esiin suhtautumistapoja, joissa kaupallisen valaanpyynnin vastustuksen nähtiin pohjautuvan asenteisiin, joita ei pidetty kansainvälisen komission päätöksenteolle suotavina. Tällaisten näkökantojen mukaan valaita koskevassa päätöksenteossa sorrutaan ekseptionalismiin, eli valaita kohdellaan muihin eläimiin nähden ensiarvoisesti ja valtioille ei suoda niiden ansaitsemia oikeuksia valaanpyyntiin. Ihmisten ja valtioiden oikeuksien rajoittaminen koettiin kulttuurisena kolonialismina ja ekoimperialismina. Tällaiset näkökannat esiintyivät IWC:n kokousaineistoissa konteksteissa, joissa puhuttiin kaupallisen valaanpyynnin puolesta.

Näkemyksistä, että valasta kohdellaan kansainvälisessä päätöksenteossa eri tavoin kuin muita eläimiä näkyi puheenvuoroissa, joissa peräänkuulutettiin eläinten samanarvoista kohtelua riippumatta siitä, millaisia symbolisia merkityksiä niihin liitetään. Puheenvuoroissa toivottiin, että tällaisesta valaita ensiarvoisesti kohtelevasta päätöksenteosta siirryttäisiin pois. Esimerkiksi Islannin komissaari piti Japanin ehdotusta (uudesta kestävän valaanpyynnin kategoriasta) puoltavassa puheenvuorossaan yhtenä ehdotuksen hyvänä puolena sitä, että se johdattelisi IWC:tä kohtelemaan valaita samoin kuin muita eläimiä:

”Japanin ehdotus johdattaa meitä kohtelemaan valaita samalla tavalla kuin muita eläimiä.” (Islannin komissaari, IWC67 2018)

Ajatus valasiin liitetyn symboliikan eriarvoistavasta vaikutuksesta tuli esiin esimerkiksi Japanin komissaarin puheenvuorossa, jossa valaiden karismaattisuuden ja suuren koon nähtiin hämärtävän päätöksentekoa:

”Meren elollisten luonnonvarojen, mukaan lukien valaiden, kestävä käyttö ei ole yhteensopimatonta tai se on täysin ympäristönsuojelun mukaista. Joten tässä tapauksessa karismaattisen megafaunan käsite hämärtää asioita tai tekee asiasta hämmentävämmän. Se on erittäin valitettavaa.” (Japanin komissaari, IWC66 2016)

Keskustelua herätti myös se, että eri kulttuureissa eri eläimillä on erilaisia symbolisia merkityksiä, mutta se ei kuitenkaan vaikuta kansainväliseen päätöksentekoon näiden eläinten kohdalla. Japanin komissaari esimerkiksi nosti esiin peurojen kulttuurisen arvostuksen Japanissa sekä sen, miten Japani kuitenkin hyväksyy erilaisen suhtautumisen peuroihin muualla maailmassa:

”Japanissa peuroja palvotaan, koska ne nähdään jumalien sanansaattajina, tietäen, että kaikissa maissa, muissa maissa peurat ovat vain virkistymetsästyksen kohde.” (Japanin komissaari, IWC66 2016)

Kokousaineistoista nousi esiin myös näkemyksiä, joiden mukaan valaita ensiarvoisesti kohtelevat tahot eivät myönnä tekevänsä näin. Puheenvuoroista tulee ilmi, että nimenomaan kaupalliset valaanpyynnin aspektit ovat IWC:ssä kiistanalaisia. Kaupallisuuden vastustamisen valaanpyynnin kohdalla koetaan myös erottavan valaat muista eläimistä, sillä muiden eläinten kaupallinen hyödynnyks ei aiheuta samanlaista kansainvälistä vastustusta. Sitä, että eritoten kaupalliset valaanpyynnin ulottuvuudet hiertäisivät niin monia valtioita, ei pidetty uskottavana. Esimerkiksi Islannin komissaari totesi puheenvuorossaan, että valtiot tekeytyvät kapitalismin vastaisiksi vastustaessaan valaanpyynnin kaupallisia аспекteja, mutta piti kapitalismin vastaisuutta epäuskottavana. Komissaari toivoi, että tällaisesta teeskentelystä ja valaiden erityiskohtelusta voitaisiin luopua:

”Argumentti on ei, emme vastusta valaanpyyntiä. Vastustamme kaupallista valaanpyyntiä. Kaupalliset elementit ovat tärkeitä tässä yhteydessä. Pohjimmiltaan siis EU:n, Australian, Latinalaisen Amerikan, USA:n kaltaiset tahot, monet muut, eivät niinkään [ole] valaanpyyntiä vastaan, vaan vain kaupallista valaanpyyntiä. - - Uskooko kukaan täällä todella, että nämä maat vastustavat yksinkertaisesti kaupallista toimintaa? He ovat kapitalisminvastaisia. Minusta meidän pitäisi luopua sellaisista teeskentelystä. - - kuten sanoin aiemmin, ei kovin uskottavaa. Emme näe tätä missään

muissa yhteyksissä. Emme näe näiden maiden vastustavan kaupallista kaivostoimintaa tai kaupallista kalastusta tai muuta kaupallista toimintaa vain sen perusteella, että toiminta on kaupallista. - - Islanti toivoisi, että nämä valtiot luopuisivat tästä valasekseptionalismista ja hyväksyisivät valaiden hallinnoimisessa ympäristönsuojelun yleiset periaatteet. Että valaita kohdeltaisiin samalla tavalla kuin muita eläimiä. Toivoisimme ainakin, että he lakkaisivat teeskentelemästä, että ovat kaupallisuuden ja kapitalismin vastaisia. Jotta voisimme ainakin käydä keskustelua todellisuuden pohjalta ilman, että kiistellään argumentein, joita, no, suoraan sanoen, minä en ainakaan ymmärrä.” (Islannin komissaari, IWC67 2018)

Samalla, kun valaita koettiin nostettavan erityisasemaan, ihmisten ja valtioiden oikeuksien kaupalliseen valaanpyyntiin koettiin tulevan rajoitetuksi. Oikeuksien rajoittamisen nähtiin perustuvan monien läntisten valtioiden harjoittamaan kulttuuriseen imperialismiin, jossa länsimaat pyrkivät sanelemaan kulttuuriarvojen ja yhteiskunnallisen kehityksen suunnan maailmanlaajuisesti. Käytännössä IWC:n koettiin painostavan kaikkia valtioita omaksumaan arvot, joiden mukaan kaupallinen valaanpyynti on väärin. Valaanpyynnin kohdalla ”läntinen maailma” ei ole täysin yhtenäinen, sillä Islanti ja Norja kannattavat kaupallisen valaanpyynnin jatkamista, kun taas muut länsimaat ovat yleisesti kaupallisen valaanpyynnin lopettamisen kannalla. Yhtä kaikki, kokousaineiston puheenvuoroissa toistui IWC:n päätöksenteon vertailu kolonialismiin ja ekologiseen imperialismiin.

Valtioiden oikeuksien rajoittamista kritisoivat asenteet tulivat vahvasti esiin esimerkiksi Antiguan ja Barbudan komissaarin puheenvuoroissa. Komissaari kyseenalaisti, miksi valaita ei voitaisi hyödyntää pyytämällä ja valasturismin keinoin samaan aikaan, ja vertasi IWC:n kaupallista valaanpyyntiä rajoittavaa päätöksentekoa siirtomaa-ajan sortavaan politiikkaan:

”Ja haluaisin sanoa, että tämän organisaation asenne on ajanut meidät takaisin globaalin yhteisön siirtomaa-aikaan, joka meidän kaikkien pitäisi haluta unohtaa. En ymmärrä, miksi emme voi elää rinnakkain. En ymmärrä, miksi emme voi katsella valaita ja silti samanaikaisesti kuluttaa valaita. Emme ole aikakaudella, jolloin voimakkain määrää. Emme ole aikakaudella, jolloin muutamien tahdon pitäisi pakottaa monia. On tullut aika, herra puheenjohtaja, tälle organisaatiolle, jos se haluaa tulla hyväksytyksi sivistyneiden kansakuntien viitekehyksessä, että me pidättäydymme tekemästä tällaisia ankaria itsekkäitä päätöksiä, joita teemme nyt.” (Antiguan ja Barbudan komissaari, IWC66 2016)

Myös valtioiden välinen epätasa-arvo tuli esiin puheenvuoroissa. Oikeutta kaupalliseen valaanpyyntiin perusteltiin sillä, että kehittyvien maiden luonnonvaroja riistettiin siirtomaa-aikaan, ja nyt näillä valtioilla tulisi olla oikeus päättää itse luonnonvarojen käytöstään. Antiguan

ja Barbudan komissaari toivoi puheenvuorossaan, että kehittyville maille suotaisiin oikeus kehittyä valtioina luonnonvarojaan käyttäen ja että kehittyviä maita kohdeltaisiin IWC:ssä oikeudenmukaisesti:

”Haluan vedota erityisesti Euroopan yhteisöön, jotta se osoittaisi johtajuutta lähestymistavassaan ja lakkaisi kieltämästä kehitysmailta heidän oikeuksiaan koskien sitä, että me olemme tasa-arvoisia tässä organisaatiossa. Haluamme tulla kokouksiin Euroopan unionin ja muiden kehittyneiden maiden avustuksella. Kun kolonialismi oli vallalla, ennen kaikkea kehitysmaita käytettiin hyväksi. Meidän resurssimme vietiin meiltä ja siksi olemme tässä tilassa kuin nyt. Ja pyydämme niitä, jotka ottivat nämä resurssit auttamaan meitä kehittymään ja kypsymään valtioina.” (Antigua ja Barbuda, IWC66 2016)

Myös osa alkuperäisväestöjen edustajista koki oikeuksiensa tulevan rajoitetuksi. Esimerkiksi Grönlannin alkuperäisväestön edustaja totesi, että Grönlannin inuiitit kokivat ekologista imperialismia, kun heidän oikeuksiansa loukattiin sekä ruokaturvan takaamiseen että kaupalliseen valaanpyyntiin liittyvissä keskusteluissa:

”Uskon, että on fiksu professori, joka on maininnut ekoimperialismin, jota olemme kokeneet tänään ruokaturvan ja kaupallisen valaanpyynnin yhteydessä. On kuin suojelusta olisi itsessään tullut päämäärä eikä valaanpyynnistä, kuten Kansainvälisen valaanpyyntikomission tarkoituksena alun perin oli. - - Ja olen pahoillani, mutta loukkaatte oikeuksiamme harjoittaa valaanpyyntiä niin toimeentulomme turvaamiseksi kuin myös kaupallisesti. Kun se on kestävä, kun sitä säännellään. Ja tätä teidän tulee harkita, kun rajoitatte oikeuksiamme. On ihmisoikeuksia, on sopimuksia, jotka mahdollistavat meille tämän elämäntavan, kohtuullisen toimeentulon ylläpitämisen, mutta myös talouden ja teollisuuden, jotka tukevat perheitä yhteisöissämme.” (Grönlannin alkuperäisväestön edustaja, IWC68 2022)

Kehittyvien maiden luonnonvarojen tavoin Grönlannin alkuperäisväestölle tärkeitä valaskantoja ovat aikaisemmin kuluttaneet teollista valaita pyytäneet valtiot. Ekologisella imperialismilla viitataan siis todennäköisesti siihen, että rikkaat valtiot ovat hyötäneet Grönlannin valaskannoista teollisen valaanpyynnin aikoina, mutta nyt Grönlannin asukkaille ei suoda mahdollisuutta hyötyä valaista itse, etenkin kaupallisesti.

5 Keskustelu

5.1 Väitteitä ja vastaväitteitä

IWC:n kokouksissa valaanpyyntiä ja valaiden suojelua koskeva keskustelu oli laaja-alaista. Puheenvuoroja esitettiin sekä valaanpyynnin puolesta että sitä vastaan, samoin kuin suojelun tukemiseksi ja liiallisen suojelun kritisoimiseksi. Yleisimmät valaiden suojelua tukevat diskurssit liittyivät suojelun tuottamiin hyötyihin ihmisille ja ympäristölle sekä valaiden itseisarvoon. Usein myös kaupallista ja tieteellistä valaanpyyntiä vastustavat diskurssit olivat samalla valaiden suojelua tukevia, sillä näiden pyyntimuotojen nähtiin uhkaavan valaspopulaatioita ja siten heikentävän valaiden suojelusta saatavia hyötyjä. Alkuperäisväestöjen harjoittamaa valaanpyyntiä ei yleisesti koettu uhkaksi, mutta alkuperäisväestöjen pyyntimenetelmien humanisuus nousi toistuvasti esiin keskusteluissa valaiden hyvinvoinnista.

Kaupallista valaanpyyntiä puolustavissa diskursseissa painopiste oli valaanpyyntiä vastustaviin näkemyksiin kohdistuvassa kritiikissä. Nämä puheenvuorot käsittelivät kaupallista valaanpyyntiä harjoittavien sekä sen jatkumista tukevien toimijoiden kokemaa epäoikeudenmukaisuutta IWC:n päätöksenteossa sekä korostivat pyyntikiellon perustelujen epätieteellisyttä. Kaupallista valaanpyyntiä puoltavien diskurssien mukaan kaupallinen valaanpyynti ei kuitenkaan olisi ristiriidassa valaiden suojelun kanssa.

Valaiden suojeluun ja pyyntiin liittyvissä diskursseissa oli IWC:n kokousaineistoissa usein nähtävissä selkeitä vastakkainasetteluja. Näitä ilmeni esimerkiksi keskusteluissa, joissa vastakkain asettuivat valaiden ja ihmisten oikeudet, näkemykset kaupallisen valaanpyynnin tarpeellisuudesta ja nykyaikaisuudesta sekä arviot kaupallisen valaanpyynnin kestävydestä.

E erityisen selvästi ristiriita korostui valaanpyynnin nykyaikaisuuden ja tarpeettomuuden diskurssiparissa, jossa toinen osapuoli näki kaupallisen valaanpyynnin nykypäivänä tarpeettomana, kun taas toisen näkökulman mukaan kestävä kaupallinen valaanpyynti on osa nykyajan hyväksyttäviä käytäntöjä. Kaupallista valaanpyyntiä vastustavat diskurssit vetoavat siihen, ettei kaupallista valaanpyyntiä tarvita täyttämään taloudellisia tai ravitsemuksellisia tarpeita, ja sen sijasta valaita voitaisiin hyödyntää ei-tappavasti esimerkiksi valasturismien kautta. Kaupallista pyyntiä puolustavat diskurssit puolestaan korostavat sitä, että nykyaikainen kestävä valaanpyynti eroaa merkittävästi menneisyyden teollisesta valaanpyynnistä.

Valaanpyynnin kestävyden diskursseissa oli IWC:n kokousaineistossa kaksi täysin eri puolta. Toisen diskurssin mukaan kestävä kaupallisen valaanpyynnin vastustamiselle ei ole tieteellisiä perusteluja, sillä pyyntikiintiöt perustuvat tieteellisiin arvioihin pyydetävistä

kannoista. Kaupallista valaanpyyntiä vastustavat diskurssit puolestaan painottivat sitä, että pyyntiin liittymättömien valaiden uhkien, kuten verkkoihin sotkeutumisen, lisääntyessä, olisi vastuutonta jatkaa kaupallista valaanpyyntiä.

Valaiden oikeudet ja ihmisten oikeudet näyttäytyivät IWC:n kokouksissa toisiaan rajoittavina järjestelminä, jolloin toisen oikeuden toteutuminen tapahtuu toisen oikeuksien kustannuksella. Kokouksissa esiintyvien diskurssien mukaan valailla tulisi ainakin olla oikeus hyvään elämään ja hyvään kuolemaan, mutta myös valaan elämän itseisarvo, eli oikeus elämään, nousi kokouksissa esiin. Ihmisillä (ja valtioilla) puolestaan tulisi olla oikeus turvata toimeentulonsa ja päättää harjoittamisestaan elinkeinoista. Kaupallisen valaanpyynnin koettiin olevan oikeutettu elinkeino siinä missä muidenkin elinkeinojen. On selvää, etteivät kaikki nämä oikeudet voi toteutua samanaikaisesti. Olennaiseksi kysymykseksi muodostuikin, kenen oikeuksille annetaan tilaa.

Ainoa oikeuskäsitys, jota IWC:n kokouksissa ei kyseenalaistettu, oli alkuperäisväestöjen oikeus toimeentulon takaavaan valaanpyyntiin. Tämän oikeuden nähtiin yksimielisesti menevän valaiden elinoikeuksien edelle. Kuitenkin valaiden hyvän kuoleman oikeuden toteutumisen nähtiin olevan tärkeää myös alkuperäisväestöjen valaanpyynnissä. Hyvästä kuolemasta puhuessa on oleellista huomioida, että valaan hyvän kuoleman määritelmän on tehnyt ihminen.

Ihmisten oikeuden kaupalliseen valaanpyyntiin ja valaiden oikeuden elämään voidaan nähdä olevan enemmän kiistanalaisia IWC:n diskursseissa. Kaupallisen valaanpyynnin kieltä on ollut voimassa lähes neljäkymmentä vuotta (Commercial Whaling 2025), mutta kieltä ei ainakaan suoranaisesti perustella valaiden oikeuksilla. Kaupallisen valaanpyynnin kiellon kuitenkin koetaan rajoittavan valtioiden oikeuksia vapaaseen elinkeinojen harjoittamiseen. Epäoikeudenmukaiseksi rajoituksen kokevat etenkin kehittyvät maat sekä ainakin osa alkuperäisväestöistä. Valaiden oikeuksilla ei useimmiten perusteltu myöskään valaiden suojelua suoraan. Ajatus valaiden itseisarvosta tuli kuitenkin esille monissa puheenvuoroissa suojelun yhteydessä.

5.2 IWC:n kokousaineiston valadiskurssien suhteutuminen kirjallisuuteen

Valaiden uhanalaisuuteen liittyvät diskurssit ovat kirjallisuudessa toistuneet usein valaiden suojelua ajavissa ja valaanpyyntiä vastustavissa näkökulmissa silloinkin, kun puhutaan valaskannoista, jotka eivät ole uhanalaisia (Epstein 2008; Klinting 2015). Myös IWC:n valaiden suojelua ajavien osapuolten on syytetty ylläpitävän niin sanottua supervalas -diskurssia, jossa valaista puhutaan kollektiivisesti uhanalaisina, vaikka kaikki valaslajit eivät sitä ole (Morishita 2006; Kalland 2012). Tulosteni perusteella vuosien 2016–2022 kokousaineistosta viittauksia

tämänkaltaiseen supervalas -diskurssiin ei kuitenkaan löytynyt. Uhanalaisuutta käsiteltiin vain sellaisten lajien kohdalla, jotka on virallisesti luokiteltu uhanalaisiksi, eikä uhanalaisuus noussut yleiseksi perusteluksi valaiden suojelulle tai valaanpyynnin lopettamiselle.

Valaiden oikeus elämään ei ollut IWC:n kokouksissa merkittävä perustelu suojelulle tai pyynnin kiellolle. Ajatus valaiden täydellisistä oikeuksista ei tullut vahvasti esille kokouksissa käydyistä keskusteluista, mutta käsitys valaiden itsellisestä arvosta näkyi siinä, miten valaista puhuttiin. Kokousaineiston perusteella ei voi päätellä, että kaikki valaiden itseisarvon tunnistavat tai valaiden suojelua puoltavat IWC:n osapuolet olisivat valmiita antamaan valaille ihmisoikeuksien kaltaiset arvot, mutta puheenvuorot, joissa vastustettiin valaiden tappamista, kielii ajatuksesta, että valailla tulisi olla oikeus elää. Toisaalta esimerkiksi alkuperäisväestöjen oikeuksia valaanpyyntiin ei IWC:n kokouksissa kyseenalaistettu. Täysiä oikeuksia elämään valaille ei siis suoda, vaan alkuperäisväestöjen toimeentulolliset oikeudet menevät valaiden oikeuksien edelle.

Valaiden oikeuksia koskevassa kirjallisuudessa ja eläinten oikeuksien teoriassa valaille tunnustetaan laajempia oikeuksia, ja myös valaiden suojelua perustellaan valaiden oikeuksilla. Eläinten oikeuksien teoriaa soveltamalla (Francione 1996) valaiden etua ja koskemattomuutta ei tulisi sivuuttaa, vaikka se hyödyttäisi ihmistä, kuten tässä tapauksessa alkuperäisväestöjä. Valaiden oikeuksien filosofian mukaan valaiden elämän riippumatonta yksilöllistä arvoa tulisi kunnioittaa samoin kuin ihmisen elämän arvoa kunnioitetaan (Ansingkar 2019). Chami ym. (2024) perustelevat, miten valaiden laillisen persoonuuden (*legal personhood*) tunnistaminen auttaisi valaiden suojelemisessa. IWC:n kokouksissa tällainen ajattelu ei ollut näkyvä osa valaiden suojelun perustelua tai valaanpyynnin vastustamista. Sen sijaan valaiden hyvinvointi nousi kokousaineistossa esiin monelle taholle tärkeänä asiana. Vaikka hyvinvointi ei täysin rinnastu eläinoikeuksiin, voidaan tulkita, että kokouspuheissa valaille haluttiin taata oikeus hyvään elämään ja hyvään kuolemaan.

Ihmisten oikeudet esiintyivät IWC:n kokousdiskursseissa, mutta hieman eri tavoin kuin aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa. Aiemman kirjallisuuden tavoin (Epstein 2008; Klinting 2015; Hopson 2024) valtioiden oikeus suvereniteettiin ja omavaraisuuteen oli kokouksissa keskeinen osa kaupallista valaanpyyntiä puoltavia näkemyksiä. Kokouksissa korostui omista luonnonvaroista hyötymisen oikeuden tärkeys etenkin kehittyville maille ja osalle alkuperäisväestöistä. Toisin kuin aiemmassa kirjallisuudessa, kulttuuriset oikeudet valaanpyyntiin ja valasruokavalioon eivät kokouksissa esiintyneet merkittävästi muiden kuin alkuperäisväestöjen pyynnistä puhuttaessa. Toisaalta viittaukset kulttuuriseen ja ekologiseen imperialismiin osoittivat pyrkimyksiä puolustaa kulttuurista itsemääräämisoikeutta, vaikka kulttuuriin ei liittyisikään pitkät valaanpyynnin perinteet.

Valaanpyynnin rajoittamisen pitäminen kulttuurisena imperialismina ja vertailu kolonialistisen ajan diskriminointiin on toistunut kirjallisuudessa 2000-luvun alkupuolelta lähtien (esim. Kalland 2012; Huggan 2018), ja vastaavanlaisia kantoja esiintyi havaintojeni mukaan myös IWC:n kokouksissa. Tyypillisesti sivistyneisyyteen vetoaminen on valaanpyyntikeskustelussa ollut valaanpyynnin vastustajien argumentti, jossa valaanpyynti esitetään epäsivistyneenä (Epstein 2008; Kolmas 2022). Kokouspuheenvuoroissa sivistyneisyys nousi kuitenkin esiin toisinpäin: alkuperäisväestöjen ja kehittyvien valtioiden oikeuksien rajoittamista pidettiin sivistymättömänä, ja tällaisten kolonialististen hallintatapojen toivottiin olevan historiaa. Valaanpyyntiä puolestaan ei suoranaisesti luonnehdittu epäsivistyneeksi, mutta näkemykset, joiden mukaan kaupallisen valaanpyynnin tulisi kuulua menneisyyteen, viittaavat tällaiseen ajatteluun.

Kokousaineiston puheenvuorot, joissa korostettiin nykyaikaisen valaanpyynnin kestävyttä ja valaanpyyntimetodien humaaniutta, liittyvät osaltaan sivistyneisyyden diskursseihin. Näissä diskursseissa painotettiin nykyisenlaisen valaanpyynnin eroa menneisyyden kestävämmään, teolliseen ja julmaksi luonnehdittuun valaanpyyntiin. Havainnoimani diskurssit ovat yhteneväisiä kirjallisuuden kanssa, jossa valaanpyynnin kestävyden korostamisen on todettu olevan keskeinen osa kaupallisen valaanpyynnin oikeuttamista. (Epstein 2008; Hovden 2023; Liu ym. 2025). Kokousaineistossa painotettiin, että nykyiset pyyntikiintiöt perustuvat tieteellisiin arvioihin valaskantojen tilasta. Tämä näkökulma on laajasti tunnistettu myös aiemmassa tutkimuksessa.

IWC:n kokousaineistosta esiin nousi toistuvasti ajatus siitä, että vain alkuperäisväestöjen valaanpyynti on perusteltua. Tämä vastaa Singletonin (2021) kuvaamia diskursseja, joissa valaanpyyntiä jaotellaan oikeanlaiseen ja vääränlaiseen valaanpyyntiin. Samoin kuin kirjallisuudessa (Singleton 2021; Gales 2022) kokouspuheenvuoroissa tunnustettiin johdonmukaisesti alkuperäisväestöjen tarpeet ja oikeus valaanpyyntiin, kun taas kaupallisesta valaanpyynnistä esitettiin näkemyksiä sekä puolesta että vastaan. Nimenomaan kaupallisuus nähtiin usein ei-hyväksyttävänä aspektina valaanpyynnissä.

Valaiden suojelun kytkös globaaleihin luonnonsuojelutavoitteisiin oli IWC:n kokousaineistossa selvästi havaittavissa. Kokouspuheenvuoroissa korostettiin entistä vahvemmin valaiden ei-tappavan hyödyntämisen, kuten valasturismin, yhteyttä kestäväan kehitykseen ja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Valaiden suojelun tuottamia hyötyjä painotettiin toistuvasti, mikä kertoo suojelumyönteisen narratiivin kehityksestä yhä enemmän ekosysteemipalveluihin ja kestäväan kehityksen teemoihin nojaaviksi. Globaalit kestäväan kehityksen teemat, kuten ilmastonmuutoksen torjunta (Sèbe & Gourguet 2022). ovat myös muussa kirjallisuudessa yhä kasvavassa roolissa valaiden suojelua tukevissa näkökulmissa.

Etiikan ja arvojen rooli IWC:n päätöksenteossa on ollut kiistanalainen teema jo pitkään, eikä se jäänyt pimentoon myöskään vuosien 2016–2022 kokouksissa. Etenkin valaanpyyntiä vastustavien tahojen on kritisoitu perustavan kantansa liiaksi eettisiin lähtökohtiin (Morishita 2006; Kalland 2012), ja valaita on nähty kohdeltavan poikkeuksellisesti muihin eläimiin verrattuna. Tämä erityisasema nousi esiin myös tutkimuksessani analysoimissa kokouspuheenvuoroissa: monet argumentit muistuttavat aiempaa kirjallisuutta, jossa kyseenalaistetaan, miksi juuri valaiden tappava hyödyntäminen näyttäytyy moraalisesti ongelmallisempänä kuin muiden eläinlajien hyödynnyks (Kalland 2012).

Kaupallisen valaanpyynnin vastustajat perustelevat usein kantaansa sillä, että IWC:n tulee heijastaa kansainvälisesti muuttuvia arvoja ja eettisiä käsityksiä. Sen sijaan pyynnin jatkumista tukevat osapuolet suhtautuvat tähän varauksella, eivätkä pidä itsestään selvänä, että yhteiset arvopohjat olisivat universaalisti sovellettavia. Tämä heijastaa laajempaa arvoriitua, jossa globalisoituvat käsitykset eläinetiikasta ja luonnonsuojelusta törmäävät kulttuuriseen suvereniteettiin ja perinteisiin elinkeinoihin.

5.3 Näkökulmia valasdiskurssien tutkimukseen

Tässä tutkimuksessa tarkastelemani IWC:n kokousaineistossa esiintyvät diskurssit valaanpyynnistä ja valaiden suojelusta tarjoavat kiinnostavan näkymän kansainvälisen valas keskustelun tilaan. Koska IWC toimii keskeisenä foorumina valaisiin liittyvälle päätöksenteolle, sen aineistoihin pohjautuvien diskurssien voidaan tulkita heijastavan paitsi kansainvälistä asenneilmapiiriä, myös niitä arvopohjaisia näkökulmia, jotka vaikuttavat suoraan komission päätöksentekoon.

Vaikka käyttämäni korpusavusteinen analyysimenetelmä mahdollisti laajan aineiston systemaattisen tarkastelun, on tärkeää huomioida, ettei tutkimus voi tarjota absoluuttista kuvaa kaikista IWC:n kokouksissa vuosina 2016–2022 esiintyneistä diskursseista. Menetelmälliset valinnat, kuten korpusanalyysissä käyttämäni hakusanat, rajaavat tuloksia väistämättä, ja jotkin kokousaineistossa esiintyneet näkökulmat ovat saattaneet jäädä tarkastelun ulkopuolelle. Tästä huolimatta aineistosta piirtyy selkeästi esiin diskursiivinen kahtiajako kaupallisen valaanpyynnin oikeutuksen ja sen vastustuksen välillä, mikä kuvastaa yhä elävää jännitettä IWC:n sisäisessä dynamiikassa. Tämä kaksinapaisuus on keskeinen elementti paitsi tässä aineistossa, myös laajemmin kansainvälisessä valas keskustelussa.

Valitsemani korpusavusteinen diskurssianalyysi osoittautui tutkimusmenetelmänä toimivaksi välineeksi IWC:n aineiston analysointiin, ja sillä olisi huomattavaa potentiaalia myös

syvempään diskurssien analyysiin – niin IWC:n kontekstissa kuin muissakin aineistoissa esiintyvien diskurssien tarkasteluun. Globaalin valaskeskustelun ja valasdiskurssien variaation ymmärrystä voisi syventää esimerkiksi mediassa esiintyviä diskursseja tai kansainvälisten toimijoiden, kuten NAMMCO:n, aineistoista esiin nousevia diskursseja tarkastelemalla.

Tulevaisuudessa kiinnostava tutkimuspolku voisi olla myös IWC:n sisäisten diskurssien kehityksen seuraaminen suhteessa komission kokoonpanon ja toimintatapojen muutoksiin. Samalla kokousaineistojen tarkempi analyysi voisi tuottaa uusia näkökulmia, jotka syventäisivät ymmärrystä siitä, millaiset eettiset ja poliittiset jännitteet vaikuttavat valaiden suojelua ja valaanpyyntiä koskevaan päätöksentekoon.

Valaskeskustelussa painottuvat arvoristiriidat herättävät myös filosofisia ja eettisiä kysymyksiä. Kansainvälinen päätöksenteko perustuu aina normeihin ja arvoihin (Wendt 1999) ja päätöksenteon konflikteja syntyy, kun eri osapuolten arvot ovat ristiriidassa keskenään. Valaanpyyntiin liittyvässä keskustelussa keskeinen kysymys on, tarvitseeko kaikkien maailman valtioiden omaksua samanlaiset valaanpyyntiä kielteisesti katsovat arvot, vaikka niitä puoltaisikin valtaosa maailman (äänensä kuuluviin saavasta) väestöstä. Onko yhtenäisen arvopohjan kaikille pakottaminen todellakin kulttuurista imperialismia vai ovatko valaat ihmiskunnan yhteinen perintö, josta kaikkien tulisi pitää huolta? Monien muiden eläinlajien hyödynnyksen kohdalla valtioille suvaitaan itsemääräämisoikeus, mutta tekeekö monien valaslajien laajasti vaeltava elämäntyyli valaista kaikille yhteisen luonnonvaran? Jotta näihin kysymyksiin löydettäisiin vastauksia, tulisi ihmisen suhdetta valaaseen ymmärtää entistä syvemmin.

6 Johtopäätökset

IWC:n kokousaineistosta vuosilta 2016–2022 nousi esiin laaja kattaus erilaisia valaiden suojeluun ja valaanpyyntiin liittyviä diskursseja. Löysin diskursseille viisi laajempaa diskurssiteemaa, joita olivat valaiden oikeudet ja hyvinvointi, valaiden suojelun ja pyynnin lopettamisen hyödyt, eri valaanpyyntikategorioihin eri tavoilla suhtautuminen, nykyaikaisen kaupallisen valaanpyynnin kestävyys ja kaupallisen valaanpyynnin rajoittamisen kritisointi. Näiden diskurssiteemojen sisältä löytyi monia valaiden suojeluun ja valaanpyyntiin liittyviä diskursseja.

Valaiden suojeluun liittyviä diskursseja IWC:n kokousaineistossa olivat:

- Valailla on itsellistä arvoa ja oikeus elämään
- Valaille tulee taata hyvä elämä suojelutoimilla
- Valaita tulee suojella ihmisen aiheuttamilta uhilta, kuten verkkoihin sotkeutumiselta laivoihin törmäyksiltä ja rannoille ajautumiselta
- Valaita suojelemalla ihmiset voivat hyötyä valaista ei-tappavasti, esimerkiksi valasturismin kautta
- Valaiden suojelusta on hyötyä meriekosysteemeille ja ilmastonmuutoksen torjunnassa
- Valaskantojen palautumisella entiselleen suojelun seurauksena olisi ihmiskunnalle symbolinen merkitys, sillä se kuvastaisi ihmisten mahdollisuuksia estää biodiversiteettikatoa

Valaanpyyntiin yleisesti liittyviä diskursseja IWC:n kokousaineistoissa olivat:

- Valaita ei tulisi tappaa lainkaan
- Epähumaanit pyyntimenetelmät ovat syy lopettaa valaanpyynti
- Valaanpyynnin rajoittaminen rajoittaa valtioiden ja alkuperäisväestöjen suvereenia oikeuksia

Erityisesti **kaupalliseen** valaanpyyntiin liittyviä diskursseja olivat:

- Kaupallisella valaanpyynnillä ei ole ravitsemuksellista tai taloudellista merkitystä nykymaailmassa
- Kaupallinen valaanpyynti on ihmisten arvojen vastaista
- Kaupallinen valaanpyynti uhkaa valaspopulaatioita, sillä valaisiin kohdistuu monia muitakin arvaamattomia uhkia

- Nykyaikainen kaupallinen valaanpyynti on kestävä, perustuu tieteellisiin arvioihin valaskannoista ja eroaa merkittävästi menneisyyden valaanpyynnistä
- Kaupallisen valaanpyynnin vastustus ei perustu tieteeseen tai kansainväliseen oikeuteen vaan arvopohjaisiin ideologisiin näkemyksiin
- Kaupallisen valaanpyynnin rajoittaminen rajoittaa valtioiden ja alkuperäisväestöjen kulttuurisia itsemääräämisoikeuksia sekä oikeuksia määrätä itse omasta luonnonvarojenkäytöstään

Erityisesti **alkuperäisväestöjen** toimeentulolliseen pyyntiin liittyviä diskursseja olivat:

- Alkuperäisväestöjen valaanpyynti on oikeutettua ja se täyttää alkuperäisväestöjen ravitsemuksellisia ja kulttuurisia tarpeita
- Alkuperäisväestöjen on pyrittävä mahdollisimman humaaneihin valaiden tappomenetelmiin valaanpyynnissä

Erityisesti **tieteelliseen** valaanpyyntiin liittyviä diskursseja olivat:

- Tieteelliseen valaanpyyntiin ei ole nykyään tarvetta, sillä ei-tappavilla tutkimusmenetelmillä voidaan kerätä kaikki tarvittava tieteellinen tieto valaista
- Tieteellisen valaanpyynnin vastustaminen on kaksinaismoralistista, sillä muitakin eläimiä käytetään tutkimuseläiminä

IWC:n kokouksista esiin nousseet diskurssit osoittavat, että IWC:n päätöksentekoon vaikuttavat eettiset näkökohdat ja erilaiset arvopohjat, vaikka niitä ei aina ilmaista kokouksissa eksplisiittisesti. Arvoristiriidat heijastavat laajempaa kansainvälisen päätöksenteon jännitettä: kuinka sovittaa yhteen kulttuurinen ja taloudellinen itsemääräämisoikeus, tieteellinen tieto ja valaiden suojeluarvo? Ihmisen ja valaan suhdetta on tutkittu paljon, mutta muuttuvan kansainvälisen valaskeskustelun ymmärtämiseksi ihmisen ja valaan suhteen eri ulottuvuuksiin tulisi sukeltaa vielä syvemmillä.

Kiitokset

Haluan kiittää graduohjaajiani Jukka Käyhköä ja Otto Latvaa hyvästä ja joustavasta ohjauksesta ja Oma Koutsiani Roosa-Mari Kallioniemeä suuresta tuesta graduprosessin aikana. Haluan myös kiittää perhettä ja ystäviäni saamistani tsempeistä ja gradun teossa myötäelämisestä.

Lähteet

- Ansingkar, S. G. (2019) *Perception expansion: A jurisprudential analysis of right to life of whales*. *Supremo Amicus* 10, 280.
- Anthony, L. (2014) *AntConc (Windows, Macintosh OS X, and Linux)*. Center for English Language Education in Science and Engineering, School of Science and Engineering.
< <https://www.laurenceanthony.net/software/antconc/releases/AntConc343/help.pdf> >
22.4.2025
- Azzolini, M. (2017) *Talking of animals: whales, ambergris, and the circulation of knowledge in seventeenth-century Rome*. *Renaissance Studies* 31(2) 297–318.
- Babcock H. M. (2013) *Putting a price on whales to save them: what do morals have to do with it?* Georgetown University Law Center.
- Berkowitz, H. & Grothe-Hammer, M. (2022) *From a clash of social orders to a loss of decidability in meta-organizations tackling grand challenges: The case of Japan leaving the International Whaling Commission*. *Organizing for societal grand challenges* 79, 115-138. Emerald Publishing Limited.
- Branch, T. A. & Williams, T. M. (2006) *Legacy of industrial whaling. Whales, whaling and ocean ecosystems*, 262-278.
- Brito, C., Vieira, N. & Freitas, J. G. (2019) *The wonder whale: A commodity, a monster, a show and an icon*. *Anthropozoologica* 54(1) 13-27.
- Buller, H. (2015) *Animal geographies II: methods*. *Progress in Human Geography* 39(3) 374-384.
- Campagna, C. & Guevara, D. (2022) *“Save the Whales” for Their Natural Goodness*. In *Marine Mammals: The Evolving Human Factor*. Springer International Publishing, 397-424, Cham.
- Chami, R., Bender, M., Bramley, B., Cosimano, T., Iles, R., Nieburg, D., ... & Fullenkamp, C. (2024) *How legal personhood and markets can partner to help save the whale*. *Frontiers in Ocean Sustainability* 2, 1454751.
- D’amato, A., & Chopra, S. K. (1991) *Whales: their emerging right to life*. *American Journal of International Law* 85(1), 21-62.
- Damn, C. B., Skandfer, M. & Jordan, P. D. (2022) *Peopling prehistoric coastlines: identifying mid-holocene forager settlement strategies in Northern Norway*. *Journal of Maritime Archaeology* 17(1) 131–160.
- Doornbos, E. & Whitehead, J. (2024) *Whales and dolphins now have legal personhood in the*

- Pacific — but one treaty won't be enough to protect them*. Down To Earth 16.4.2024
<<https://www.downtoearth.org.in/wildlife-biodiversity/whales-and-dolphins-now-have-legal-personhood-in-the-pacific-but-one-treaty-won-t-be-enough-to-protect-them-95588>> 5.5.2025
- Epstein, C. (2008) *The power of words in international relations: Birth of an anti-whaling discourse*. Mit Press.
- Fairclough, N. (1992) *Discourse and social change*. Polity press, Cambridge.
- Fisher, S. (2016) *Japanese small type coastal whaling*. *Frontiers in Marine Science* 3, 121. <http://dx.doi.org/10.3389/fmars.2016.00121>
- Fisher, S. (2016) *Japanese small type coastal whaling*. *Frontiers in Marine Science* 3, 121. <http://dx.doi.org/10.3389/fmars.2016.00121>
- Fitzmaurice, M. (2024). *Marine mammals, the UNCLOS and the International Convention on the Regulation of Whaling: Too little and too unstructured, a case study of whaling*. *40 Years of the United Nations Convention on the Law of the Sea* 193-205. Routledge.
- Francione, G. L. (1996) *Animal rights: An incremental approach*. Animal rights: The changing debate. Palgrave Macmillan, London.
- Froehlich, H. (2015) *Corpus analysis with AntConc*. The Programmin Historian.
- Gales, N. (2022) *At 75 years old, the IWC has never been more globally relevant*. *Marine policy* 141, 105089.
- Gibbs, L. (2021) *Animal geographies II: Killing and caring (in times of crisis)*. *Progress in Human Geography* 45(2), 371-381.
- Gibbs, L. (2024). *Animal geographies III: Relational and political*. *Progress in Human Geography* 48(5) 677-687.
- Goodman, D. (2011). *The "Future of the IWC": Why the initiative to save the International Whaling Commission failed*. *Journal of International Wildlife Law & Policy* 14(1) 63-74.
- Hanane, Z. I. H., El Biadi, M., & Chatri, Z. (2022) *Comparing LanCSBox and AntConc in the extraction of Passives and Nominals: Towards Objectivity in Critical Discourse Analysis*. *International Journal of Information Science and Technology* 6(2) 40-47.
- Hennius, A., Ljungkvist, J., Ashby, S. P., Hagan, R., Presslee, S., Christensen, T., ... & Maldre, L. (2023) *Late iron age whaling in Scandinavia*. *Journal of Maritime Archaeology* 18(1) 1-22.
- Hoek, A. (2010) *Sea Shepherd Conservation Society v. Japanese Whalers, the Showdown: Who Is the Real Villain?* *Journal on Animal Law and Policy* 3.
- Holm, F. (2019) *Japan's whaling policy: The reasons for leaving the International Whaling Commission*. *Japan* 126-151.

- Hopson, N. (2024) *Whaling: Good for the World, the Nation, and You*. Asia-Pacific Journal 22(11) e1.
- Hovden, K. (2023). *International Whaling: Reframing the IWC Moratorium for the Effective Conservation of Whales*. Animal L. 29, 17.
- Huggan, G. (2018) *Colonialism, culture, whales: The cetacean quartet*. Bloomsbury Publishing.
- International Whaling Commission (2025) *Aboriginal Subsistence Whaling*.
<<https://iwc.int/aboriginal>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Catches taken: ASW*.
<https://iwc.int/table_aboriginal> 5.5.2025
- International Whaling Commission (2025) *Catches taken: Special Permit*.
<https://iwc.int/table_permit> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Catches taken: Under objection or under reservation*. <https://iwc.int/table_objection> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Catch Limits for Aboriginal Subsistence Whaling*.
<https://iwc.int/html_76> 5.5.2025
- International Whaling Commission (2025) *Collisions between whales and vessels*.
<<https://iwc.int/management-and-conservation/ship-strikes>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Commercial Whaling*.
<<https://iwc.int/management-and-conservation/whaling/commercial>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Commission Overview*. <<https://iwc.int/commission>>
10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Conservation Committee*.
<<https://iwc.int/commission/commission-sub-groups/conservation-committee>>
12.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Conservation Management Plans (CMPs)*.
<<https://iwc.int/management-and-conservation/conservation-management-plans>>
12.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Entanglement - Building a Global Response*.
<<https://iwc.int/management-and-conservation/entanglement>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Extinction and cetaceans*.
<<https://iwc.int/management-and-conservation/cetaceans-and-extinction>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Iceland*. <<https://iwc.int/iceland>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2024). *IWC Meetings*. <<https://iwc.int/meetingsmain>>
15.11.2024
- International Whaling Commission (2024). *Membership and Contracting Governments*.

- <<https://iwc.int/members>> 26.11.2024
- International Whaling Commission (2025) *Special Permit Whaling*.
< <https://iwc.int/management-and-conservation/whaling/permits>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Stranded Cetaceans (whales, dolphins and porpoises)*. <<https://iwc.int/management-and-conservation/strandings>> 10.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Whale Sanctuaries*.
< <https://iwc.int/management-and-conservation/sanctuaries>> 12.4.2025
- International Whaling Commission (2025) *Whaling*.
< <https://iwc.int/management-and-conservation/whaling>> 10.4.2025
- IUCN – SSC (2022) *Status of the World's Cetaceans*
< <https://iucn-csg.org/status-of-the-worlds-cetaceans/>> 12.4.2025
- Jefferson, T. A., Webber, M. A., & Pitman, R. L. (2011) *Marine mammals of the world: a comprehensive guide to their identification*. Elsevier.
- Juhila K. (2021) *Teemoittelu*. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere.
<<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>> 22.4.2025
- Kalland, A. (2012) *Unveiling the whale: discourses on whales and whaling* .12. Berghahn Books.
- Kantai, I. (2018) *IWC-67 International Whaling Governance Continues to be Divided*.
Environmental Policy and Law 48, 6.
- Kato, K. (2015) *Australia's whaling discourse: global norm, green consciousness and identity*.
Journal of Australian Studies 39(4) 477–493.
- Klitting, C. (2015) *Discourse Analysis of Whaling Regulation and the Influences on Perceptions of Morality*. SOAS LJ 2 70.
- Kolmaš, M. (2022) *Why is Japan shamed for whaling more than Norway? International Society and its barbaric others*. International Relations of the Asia-Pacific 22(2) 267–296.
<https://doi.org/10.1093/irap/lcab012>
- Laugrand, F. B. & Oosten, J. G. (2013) “We’re Back with Our Ancestors”: *Inuit Bowhead Whaling in the Canadian Eastern Arctic*. Anthropos 108(2) 431-443.
- Lehto, L-M. (2018) *Korpusavusteinen diskurssianalyysi japaninsuomalaisten kielipuheesta*.
Virittäjä 122(3). <https://doi.org/10.23982/vir.71016>
- Linnæus, C. (1758) *Systema naturæ per regna tria naturæ, secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis*. Tomus I. Editio decima, reformata. (1–4) 1–824. Holmiæ.

- Liu, R., Sun, C., & Chen, D. (2025) *In the name of culture and sustainability: A Discourse-historical approach of Japan's whaling policy*. *Marine Policy* 171, 106456.
- Matissek, A. (2018) *Geographic methods: Discourse Analysis*.
<<https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199874002/obo-9780199874002-0179.xml>> 22.2.2025
- Mikhalev, Y. (2019) *Whales of the Southern Ocean: biology, whaling and perspectives of population recovery* (5). Springer Nature.
- Montagne, Q. (2020) "Seeing Eye to Eye, Through a Glass Clearly"?: *Blurring the Boundary Between Humans and Animals*. *Outside the Anthropological Machine* 149--165. Routledge.
- Morales, J. (ei päivämäärää) "Saving Whales: The Origins of Cetacean Advocacy in Protest and Policy, 1960-1972."
- Morishita, J. (2006) *Multiple analysis of the whaling issue: understanding the dispute by a matrix*. *Marine Policy* 30(6) 802-808.
- National Science and Media Museum (2022) *A history of whaling*.
< <https://www.scienceandmediamuseum.org.uk/objects-and-stories/history-whaling>>
10.4.2025
- Neves, K. (2010) *Cashing in on cetourism: A critical ecological engagement with dominant E-NGO discourses on whaling, cetacean conservation, and whale watching*. *Antipode* 42(3) 719-741.
- Philo, C. & Wilbert, C. (Eds.) (2000) *Animal spaces, beastly places: New geographies of human-animal relations*. Routledge New York.
- Pynnönen, A. (2013) *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Working paper/Jyväskylä University. School of Business and Economics (379).
< https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_42412> 22.4.2025
- Reeves, R. & Lee, D. S. (2022) *Bowhead whales and whaling in the central and eastern Canadian Arctic, 1970-2021*. *J. Cetacean Res. Manage* 23, 01-25.
- Sakaguchi, I. (2013) *The roles of activist NGOs in the development and transformation of IWC regime: the interaction of norms and power*. *Journal of Environmental Studies and Sciences* 3, 194-208.
- Schiffman, H. S. (2003) *The International Whaling Commission: challenges from within and without*. *ILSA J* 10, 367. *Int'l & Comp L.*
- Schneider, V. & Pearce, D. (2004) *What saved the whales? An economic analysis of 20th century whaling*. *Biodiversity & Conservation* 13, 543-562.

- Sèbe, M. & Gourguet, S. (2022) *Opinion: To save whales, look to the sky*. Proceedings of the National Academy of Sciences 119 (1), e2121360119.
- Singleton, B. E. (2021) *The whale watched and whaled: exploring the orderings of a complex environmental issue through the lens of rubbish theory*. Journal of Political Ecology 28(1).
- Sousa, A., & Brito, C. (2012) *Historical strandings of cetaceans on the Portuguese coast: anecdotes, people and naturalists*. Marine Biodiversity Records 5(2).
- Stoett, P. J. (2005) *Of Whales and People: Normative Theory, Symbolism, and the IWC*. Journal of International Wildlife Law & Policy 8 (2-3) 151-175.
- Tatar, B. (2021) *Whaling in Korea: Heritage, framing, and contention against international norms*. Power and protest 44, 145-173. Emerald Publishing Limited.
- The Institute of Cetacean Research (2025) *Japan's research whaling in the Antarctic*. <<https://www.icrwhale.org/QandA1.html>> 11.4.2025
- Tieteen termipankki (2024). *Ihmistieteet: diskurssi*. <<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:diskurssi>> 26.11.2024
- Turner, E. (1994) *Behind Inupiaq reincarnation: cosmological cycling*. Amerindian rebirth: reincarnation belief among North American Indians and Inuit, 67-81. doi.org/10.3138/9781442670761-008
- United Nations (2025) *United Nations Convention on the Law of the Sea*. <https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/closindx.htm> 6.4. 2025
- United Nations (2025) *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*. <<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights>> 26.2.2025
- Urbanik, J. (2012) *Placing animals: An introduction to the geography of human-animal relations*. Rowman & Littlefield.
- Vernazzani, B. G., Burkhardt-Holm, P., Cabrera, E., Iñíguez, M., Luna, F., Parsons, E. C. M., ... & Stachowitsch, M. (2017) *Management and conservation at the International Whaling Commission: A dichotomy sandwiched within a shifting baseline*. Marine Policy 83, 164–171.
- WDC (2025) *Whaling in Iceland*. <<https://uk.whales.org/our-goals/stop-whaling/whaling-in-iceland/>> 1.5.2025
- Wendt, A. (1999) *Social theory of international politics*. Cambridge university press 67.
- Wolch, J. (2002) *Anima urbis*. Progress in human geography 26(6) 721–742.

Wold, C. (2024) *40 Years after the Moratorium on Commercial Whaling: Assessing the Competence of the International Whaling Commission to Confront Critical Threats to Cetaceans*. *Pace Int'l L. Rev.* 36, 271.